

รายงานศึกษาฉบับสมบูรณ์

สรุปบทเรียนและพัฒนาข้อเสนอนโยบายและมาตรการ
เพื่อป้องกันเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาจากการพนัน

โดย

ดร.สุระชัย ชูพกา

พ.ศ. 2559

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน (ICGP)
มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)

รายงานศึกษาฉบับสมบูรณ์

สรุปบทเรียนและพัฒนาข้อเสนอนโยบายและมาตรการ
เพื่อป้องกันเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาจากการพนัน

โดย

ดร.สุระชัย ชูพกา

พ.ศ. 2559

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน (ICGP)

มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)

บทสรุปผู้บริหาร

การศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อการป้องกันภัยพนันในสถาบันอุดมศึกษา ฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ หนึ่ง) เพื่อสรุปบทเรียนการดำเนินงานโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน สอง) เพื่อทบทวนนโยบายหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษา และสาม) เพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะนโยบายและมาตรการเพื่อป้องกันเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาจากการพนัน

การดำเนินการศึกษาใช้แนวทางการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน ด้วยการร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการป้องกันภัยการพนันกับนิสิตนักศึกษา และการสัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้บริหาร คณาจารย์ และตัวแทนนิสิตนักศึกษา ใน 8 มหาวิทยาลัยจาก 4 ภูมิภาคที่เข้าร่วมโครงการ ผสมผสานกับการทบทวนเอกสารต่าง ๆ ในเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องเพื่อแสวงหาข้อมูลทั่วไปและข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายทั้งต่อมหาวิทยาลัยและหน่วยงานกำกับดูแล ตลอดจนหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยการพนันในสถาบันอุดมศึกษาในแนวทางที่สามารถดำเนินการได้และเกิดผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพ โดยมีข้อสรุปที่มีสาระสำคัญใน 3 ด้าน ดังนี้

1. ผลการดำเนินงานโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน
2. สถานการณ์ปัญหาและผลกระทบจากการพนันในสถาบันอุดมศึกษา
3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการป้องกันภัยการพนันในสถาบันอุดมศึกษา

1. ผลการดำเนินงานโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน การดำเนินงานโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันทำให้เครือข่ายคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ให้หันมาสนใจเรื่องราวและสถานการณ์เกี่ยวกับการรู้เท่าทันการพนันกับนิสิตนักศึกษา จนเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างการรับรู้ให้กับคณาจารย์และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยหลายแห่งมีการริเริ่มกำหนดแนวทางในการรับมือกับเรื่องนี้อย่างเป็นระบบ พอสรุปได้ดังนี้

1.1 มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน ได้ริเริ่มการพัฒนานโยบายด้านภัยพนันในสถานศึกษานำร่องอย่างตามระบบโครงสร้างขององค์กรตนเองอย่างชัดเจนได้แก่

- มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เตรียมพัฒนาเนื้อหาความรู้ทันพนันเข้าสู่ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เล็งเห็นประเด็นปัญหาการพนันมีความสัมพันธ์กับมุมมองศาสนาอิสลามที่พร้อมเป็นพลังหนุนนำให้นักศึกษาเป็นยุวทูตหยุดพนันในชุมชนสังคมได้อย่างสอดคล้องกัน

- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พร้อมผนวกเนื้อหาด้านภัยพนันให้เป็นหนึ่งเดียวกับการด้านภัยปัญหาสิ่งเสพติดผ่านหน่วยงานบ้านวัยใสของมหาวิทยาลัย
- มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง พร้อมนำเรื่องการรู้ทันและป้องกันปัญหาจากการพนันเข้าสภาฝ่ายพิทักษ์และสภาวิชาการเพื่อขับเคลื่อนให้เรื่องนี้เข้าสู่ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาในระดับคณะเพื่อสร้างความเข้มแข็งมหาวิทยาลัยหยุดพนันเต็มตัว

ข้อสังเกตประการสำคัญ พบว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่พร้อมผลักดันมาตรการต่าง ๆ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการพนันเหล่านี้ ไม่เพียงมีข้อเสนอหรือเตรียมพร้อมผลักดันนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาและผลกระทบการพนันจากการสนทนากับทางทีมงานโครงการฯ เท่านั้น ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยข้างต้นล้วนให้ความสำคัญและเข้าร่วมศึกษาดูงานในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการจัดการปัญหาการพนันให้กับนิสิตนักศึกษาแก่นำงานจบกระบวนการทั้งสิ้นอันแสดงให้เห็นถึงความสนใจและใส่ใจที่จะหาแนวทางและมาตรการในการดำเนินนโยบายและกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมต่อไปอีกด้วย

สำหรับบางมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วม โครงการยังไม่ได้มีการริเริ่มดำเนินการพัฒนานโยบายด้านภัยพนันมีส่วนสำคัญมาจากการที่ทีมงานขาดโอกาสในการเข้าพบปะหารือเพื่อแลกเปลี่ยนกับผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย จึงไม่สามารถผลักดันให้มีการดำเนินการในลักษณะของมหาวิทยาลัยข้างต้น อย่างไรก็ตาม แม้การได้ร่วมทำกิจกรรมร่วมกับแก่นนำนักศึกษาและคณาจารย์ในระดับคณะก็สามารถก่อให้เกิดผลกระทบในทางสร้างสรรค์เพื่อการป้องกันภัยพนันอีกในหลายด้านที่ได้เริ่มสร้างความสนใจให้กับผู้บริหารระดับกลางและระดับสูงของมหาวิทยาลัยให้เกิดความตระหนักและเห็นถึงแนวทางในการจัดการกับปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.2 ผลด้านการเสริมสร้างทักษะให้กับนิสิตนักศึกษาในการจัดการปัญหาจากการพนัน

Information Center for Gambling Control Policy
การดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างทักษะในการจัดการปัญหาจากการพนันประกอบด้วย การให้ความรู้ด้านการรู้ทันพนันในรูปแบบต่างๆ ผลกระทบที่มีสมอง มีนิสิตนักศึกษาเข้าร่วมโครงการ โดยเฉลี่ยมากกว่า 700 คน จาก 8 สถาบันอุดมศึกษา มีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนแจ่มแจ้งได้ดังนี้

- นิสิตนักศึกษาสามารถนำความรู้ความเข้าใจจากการร่วมกิจกรรมโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันไปพัฒนาพัฒนาข้อเสนอแนะและประยุกต์ใช้ได้อย่างมีนัยสำคัญแตกต่างไปจากนิสิตนักศึกษาทั่วไป

การศึกษาพบว่า นิสิตนักศึกษาที่ยังไม่ได้ร่วมเรียนรู้ในกิจกรรมโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันจะมีข้อเสนอและข้อคิดเห็นกับการจัดการปัญหาการพนันในแบบความคิดเหมารวมทั่วไป อาทิ “เปิดบ่อนเสรี” “ปัญหาพนันเพราะคอร์ปชั่น” “พนันอยู่ในสายเลือดคนไทยทำอะไรได้”

ข้อคิดเห็นเหล่านี้ล้วนมาจากนิสิตนักศึกษาส่วนใหญ่ที่ยังไม่ได้ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน จนกระทั่งเมื่อนิสิตนักศึกษาเหล่านี้ที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่อง

การพนันจากกิจกรรม โครงการแล้วส่วนใหญ่มีข้อเสนอที่แตกต่างไปจากเดิมชัดเจน อาทิ “เลิกเกรงใจเพื่อน” “เพิ่มโทษอาญาให้เข้มข้น” “กฎหมายระบุให้ชัดว่าอะไรเป็นการพนัน” “พักการเรียนคนเล่นพนัน” “ตัดเงินกู้ กยศ.” “เซเว่นห้ามขายไฟ” “รอบมหาวิทยาลัย 300 เมตร ต้องไม่มีโต๊ะบอล” “โรงเรียนต้องจัดหา กิจกรรม อุปกรณ์กีฬาให้นักเรียน”

ข้อเสนอแนะจากนิสิตนักศึกษาที่ชัดเจนเหล่านี้เกิดขึ้นภายหลังที่ได้เปิดรับสื่อและความรู้เท่าทันการพนันในกิจกรรมการพบปะนิสิตนักศึกษาของโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนัน หนึ่งในกิจกรรมสำคัญ คือ การพัฒนาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหการพนัน โดยแบ่งนักศึกษาคณะกันในแต่ละกลุ่มให้ร่วมกันจัดทำข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล สถานศึกษา และชุมชน ถึงแนวทางการจัดการปัญหาและผลกระทบจากการพนันและนำมาเสนอบนเวทีร่วมกัน

- นิสิตนักศึกษาที่ร่วมกิจกรรมโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันสามารถประยุกต์สื่อสังคมออนไลน์มาช่วยสื่อสารณรงค์ต้านภัยพนันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันได้สร้างมิติใหม่ในการสร้างการรับรู้เรียนรู้บนพื้นฐานที่มีนิสิตนักศึกษาเป็นศูนย์กลาง โดยทีมงานได้ร่วมกันทดลองออกแบบกิจกรรมในพื้นที่ที่เริ่มจากกิจกรรม “โพสต์ภาพและขอสามคำ” ตามที่นิยมทำกันในเฟซบุ๊กทั่วไป ซึ่งต่อมามีการปรับเปลี่ยนในเวทีที่สอง และสามเป็นกิจกรรมที่ตั้งชื่อว่า “หน้านี้ไม่มีพนัน” และต่อมากลายเป็น กิจกรรม “เพื่อนดีไม่มีพนัน” อันเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นิสิตนักศึกษาได้ใช้ศักยภาพในตนเองกับสิ่งที่ตนเองมีความถนัดชื่นชอบคือเรื่องของการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ “เฟซบุ๊ก”

กิจกรรมเพื่อดีไม่มีพนันนี้ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นักศึกษาเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหการพนัน เพราะนิสิตนักศึกษาที่ร่วมกิจกรรมต้องพยายามใช้ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ออกแบบภาพถ่ายตนเองให้สอดคล้องกับคำขวัญแปลกใหม่ที่มุ่งเตือนภัยชวนเพื่อนให้ห่างไกลการพนันได้ในระหว่างการอบรมให้ความรู้ เป็นแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันที่สามารถขบเน้นศักยภาพของนักศึกษาให้เข้าร่วมในการกระบวนการสื่อสารสร้างการรับรู้เกี่ยวกับแง่คิดมุมมองที่แปลกใหม่ให้สอดคล้องเกี่ยวกับการพนันจากเพื่อนสู่เพื่อน โดยอาศัยระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ช่วยกระพือการสื่อสารขยายออกไปผ่านการแชร์และการกดแสดงความชื่นชมผ่านเครือข่ายของนิสิตนักศึกษา

การดำเนินกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวนับเป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการกระทำด้วยตนเองอย่างมีส่วนร่วมกับผู้อื่นที่นอกจากต้องใช้ความรู้ และความตระหนักเกี่ยวกับการพิชภัยการพนันมาเป็นพื้นฐานแล้วยังก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนแง่คิดมุมมองตลอดจนความร่วมมือภายในทีมเพื่อสร้างสรรค์ให้เป็นสื่อที่น่าสนใจเพื่อร่วมหยุดครั้งไม่ให้เพื่อนหลุดไหลไปกับการพนันประเภทต่าง ๆ และทำให้นิสิตนักศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการในแต่ละสถาบันสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและกิจกรรมต่าง ๆ ของ

โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันในพื้นที่มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ผ่านระบบการเป็นเพื่อนในระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กได้อย่างต่อเนื่อง

- นิสิตนักศึกษาที่เคยมีประสบการณ์การพนันเกิดความตระหนักรู้ถึงพิษภัยการพนันจนกล้าก้าวออกมาเป็นสื่อบุคคลนำด้านภัยพนันบนพื้นฐานประสบการณ์ของตนเอง

นิสิตนักศึกษาที่เคยมีประสบการณ์พนัน หรือแม้แต่ที่ยังคงเล่นพนันอยู่ได้ตระหนักแล้วถึงปัญหาต่าง ๆ จากการได้รับความรู้และได้เห็นสภาวะปัญหาของตนเองจากการร่วมใช้แบบทดสอบกับทางวิทยากร จึงกล้ายอมรับและก้าวออกมาทำการสื่อสารกล่าวเตือนเพื่อนนิสิตนักศึกษาจากใจที่หวังดีของพวกเขาเอง ดังปรากฏในคลิปวิดีโอที่ทีมงานโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันจัดทำบันทึกเก็บไว้ ดังตัวอย่างที่นิสิตนักศึกษาก้าวออกมาเป็นสื่อบุคคลชักชวนเพื่อนหยุดพนัน (ดู www.facebook.com/icgpt/video)

ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างทักษะให้กับนิสิตนักศึกษาที่มีความสามารถในการจัดการกับปัญหาการพนันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสามารถทำให้นิสิตนักศึกษายอมรับที่ก้าวออกมาเป็นสื่อบุคคลกล่าวชักชวนให้ห่างไกลจากการพนันอันเป็นการเตือนภัยภายใต้ประสบการณ์จริงที่เชื่อถือเป็นสื่อเตือนใจได้อย่างที่ไม่เคยปรากฏให้นิสิตนักศึกษาด้วยกันพบเจอนมาก่อน ทำให้จากเดิมที่นิสิตนักศึกษาทั่วไปต่างคิดว่าผู้ที่เล่นพนัน หรือที่เป็นนักพนันเหล่านี้เป็นคน “แน่จริง” ก็ต้องเปลี่ยนความคิดและค่านิยม

จากผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมที่เกิดขึ้นต่อแกนนำและเครือข่ายนิสิตนักศึกษาในหลายต่อหลายมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของโครงการฯ ที่มีวัตถุประสงค์สำคัญในด้านหนึ่งเพื่อให้นิสิตนักศึกษาเกิดความตระหนักและมีทักษะในการจัดการกับปัญหาการพนัน ยิ่งไปกว่านั้นการกระตุ้นให้เกิดกระบวนการสื่อสารเครือข่ายสังคมออนไลน์ในลักษณะดังที่กล่าวสามารถเป็นพื้นฐานการพัฒนาเครือข่ายนิสิตนักศึกษาเพื่อการด้านภัยพนันอย่างเป็นระบบต่อเนื่องยาวนานมากกว่าการฝึกอบรมเพียงครั้งคราวดังที่ผ่าน ๆ มาอีกด้วย แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นกับความต่อเนื่องและเอาจริงเอาจังของทีมงานโครงการฯ ในการจัดระบบการสื่อสารเชื่อมโยงต่อไป

1.3 การดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันสามารถหนุนเสริมให้เกิดแนวร่วมเครือข่ายเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายในการป้องกันปัญหาและผลกระทบจากการพนันทั้งภายในและภายนอกสถาบันอุดมศึกษา

ภายหลังการดำเนินการกิจกรรมโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันแล้วพบว่า การขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมป้องกันภัยพนันในสถาบันอุดมศึกษามีหน่วยงานองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้องโดยตรงที่พร้อมร่วมกันขับเคลื่อนในระดับนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนได้มากกว่าที่กำหนดไว้ ดังปรากฏผลที่จากการดำเนินงานที่ต่อเนื่องของมหาวิทยาลัยวิทยาลัยต่างๆ ที่เข้าร่วมโครงการฯ สามารถแจกแจงสัมฤทธิ์ผลได้ดังนี้

- มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาขับเคลื่อนนโยบายด้านภัยพนันเข้าสู่มาตรการในระดับเครือข่ายฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาทั่วประเทศ
- คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม นำร่องเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนนโยบายป้องกันปัญหาและผลกระทบจากการพนันกับพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครพนมผ่านทางเครือข่ายสภาเด็กและเยาวชนในพื้นที่
- โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายสื่อมวลชนทางด้านสังคมให้เป็นแนวร่วมในการผลักดันให้ประเด็นปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษาก้าวสู่การเป็นประเด็นเชิงนโยบายไปยังกองทุนเงินให้กู้ยืมเงินทางการศึกษาอย่างกว้างขวางในสื่อทุกแขนงทั้งในและต่างประเทศ

ข้อสังเกตจากการศึกษา

การดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของนิสิตนักศึกษาและคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยทั้งหลายที่พร้อมร่วมมือในการร่วมกันต่อต้านการพนัน หากแต่ขาดเพียงฝ่ายเชื่อมประสานและสนับสนุนสื่อต่าง ๆ ที่เหมาะสม ในการนำเอาไปใช้พัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยของตนเองตามวาระโอกาสต่าง ๆ ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาหน่วยงานสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่อง และที่สำคัญคือการพัฒนาเครือข่าย (Networking) โครงการฯ ได้ริเริ่มเอาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีความสะดวกและสอดคล้องกับวิถีทางของนิสิตนักศึกษา โดยต้องมีการพัฒนาเทคนิคและกลยุทธ์ทางการสื่อสารต่อไปให้เหมาะสม จะกลายเป็นแหล่งไหลเวียนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการด้านภัยพนันได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถเป็นศูนย์กลางในการรวมพลังเครือข่ายนิสิตนักศึกษาและคณาจารย์ในการขับเคลื่อนผลักดันนโยบายที่เกี่ยวข้องให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

Information Center for Gambling Control Policy

2. สถานการณ์ปัญหาและผลกระทบจากการพนันในสถาบันอุดมศึกษา

การสรุปสถานการณ์การพนันในสถาบันอุดมศึกษานี้จึงเป็นการประมวลผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับคณาจารย์ และนิสิตนักศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัยรวม 8 แห่ง และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการ จากนั้นจึงรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมมาสรุปภาพรวมที่สามารถเป็นตัวแทนของสถานการณ์การพนันในสถาบันอุดมศึกษาได้ในระดับที่ลึกเพียงพอ อันเนื่องจากสภาพการณ์เป็นเข้าเป็น “คนใน” มากกว่าการเป็นผู้วิจัยแบบ “คนนอก”

ผลสรุปของสถานการณ์การพนันที่ผู้วิจัยพบปรากฏว่า มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจากงานการศึกษาเดิมรวมถึงงานการสังเคราะห์ภาพรวมปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2555-2556 อันเป็นงานประมวลสถานการณ์การพนันในสถาบันอุดมศึกษาล่าสุดด้วย ทั้งนี้พบว่าสภาพแวดล้อมและพัฒนาการของผลิตภัณฑ์การพนันและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาที่ก้าว

กระโดดเปลี่ยนแปลงไป ขณะที่มาตรการหรือโครงสร้างในการกำกับดูแลและจัดการแก้ไขปัญหาด้านนี้ของสถาบันอุดมศึกษาและฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องยังคงค่อนข้างหยุดนิ่งสรุปได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพแสดงผลการศึกษาวิเคราะห์จากภาคสนาม “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสภาพการณ์ปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษา” ดังกล่าวแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

จากแผนภาพแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลกระทบของการพนันที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของนิสิตนักศึกษาในพื้นที่ตามที่โครงการมหาวิทยาลัยไทยได้เข้าไปสัมผัสพบเจอแบ่งได้เป็นสามด้านหลัก ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอก ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายใน และปัจจัยวิถีชีวิตของนิสิตนักศึกษา โดยแจกแจงรายละเอียดได้ดังนี้

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก

สภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพรอบมหาวิทยาลัยในพื้นที่ ที่เป็นแรงรุกเร้าให้นิสิตนักศึกษาหันเข้าสู่วงการพนันอย่างง่ายดาย กล่าวคือ จากผลการเก็บข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ด้วยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่สื่อสารเผยแพร่ให้เรื่องของการเสี่ยงโชค อาทิ การส่งชิงโชคทาง SMS สินค้าและบริการต่าง ๆ การซื้อขายสลากกินแบ่งรัฐบาลที่เป็นวาระแห่งชาติ ได้กลายเป็นสิ่งที่นิสิตนักศึกษาค้นเคยให้ความสนใจและฝักใฝ่ในการวางเดิมพันอันเป็นฐานส่งสำคัญของการเล่นการพนัน

ขณะที่การศึกษาวิจัย พบว่า สภาพแวดล้อมรอบมหาวิทยาลัยเต็มไปด้วยสถานบันเทิงรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ร้านอาหาร ลานเบียร์ ร้านสไนก์เกอร์ ร้านเกมอินเทอร์เน็ต หรือแม้แต่บ้านเช่าที่มาพร้อมกับการเปิดเป็นพื้นที่รับแทงหวยและการพนันในหลากหลายชนิด อันเป็นสภาพแต่ดั้งเดิมที่ส่งผ่านมาจนถึงปัจจุบันที่ไม่เคยถูกรวบปรามให้หมดสิ้นไปเพราะอยู่ภายใต้อิทธิพลของคนในพื้นที่ ทำให้นิสิตนักศึกษาสามารถเข้าไปสัมผัสกับการพนันได้ตลอดเวลาแม้ช่วงเวลาพักเรียนได้อย่างสะดวกง่ายดาย

สภาพแวดล้อมภายในตัวนิสิตนักศึกษา

นิสิตนักศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการเรียนและกิจกรรมของมหาวิทยาลัยที่ลดน้อยถอยลง และหันเข้าหาวิถีชีวิตส่วนตัวอันกว้างไกลภายใต้การเชื่อมต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงแหล่งการเล่นพนันและเครือข่ายเพื่อนฝูงในโลกออนไลน์ได้อย่างหลากหลายมากมาย การทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม หรือการพัฒนาโครงการเพื่อการเสริมศักยภาพร่วมกันกลายเป็นเวลาและพื้นที่ส่วนน้อยในวิถีชีวิตนิสิตนักศึกษาปัจจุบัน

ดังที่ปรากฏในการผลการเก็บข้อมูลจากในพื้นที่ พบว่า นิสิตนักศึกษาในทุกมหาวิทยาลัย ผ่านพบ เมื่อมีเวลาว่างจากชั้นเรียนมักหลุดไหลไปหาเมื่อถือออนไลน์ส่วนตัว และหลายคนพัวพันกับการเล่นเกมออนไลน์ การรวมตัวกันเข้าไปแทงพนันฟุตบอลออนไลน์ แทงหวยใต้ดินทั้งของไทยและของประเทศเพื่อนบ้าน ผ่านรูปแบบการเชื่อมโยงจากเครือข่ายดีดู้เพื่อนในมหาวิทยาลัย และเพื่อนในโลกออนไลน์ไขว้ไปมาขยายเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายที่กว้างขวางจนหลายคนหลงใหลก้าวสู่การเป็นเจ้ามือหรือเป็นผู้แทนรับส่งโพยหวยและพนันฟุตบอลจนใหญ่โต

ปัจจัยด้านกลไกและนโยบายของมหาวิทยาลัยที่ไร้ทิศทาง

มาตรการและนโยบายการดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาการพนัน ผลการเก็บข้อมูลในภาคสนาม พบว่า มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ไม่มีการกำหนดนโยบาย มาตรการ หรือกลไกโดยตรงในการติดตาม ตรวจสอบ หรือแก้ไขปัญหา แต่ยังคงให้ความสำคัญกับเรื่องของยาเสพติด และการสวมหมวกกันน็อกจับขีรถจักรยานยนต์ โดยดำเนินการฝ่ายการออกข้อบังคับ การตรวจค้นตรวจสอบเป็นจุดหลักของมหาวิทยาลัย

ขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในปัจจุบันได้หันมาร่วมมือกับองค์กรปกครองท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในชุมชนของมหาวิทยาลัยเพื่อร่วมกันตรวจสอบป้องปรามการกระทำผิดคิด หรือการเพิ่มความเสี่ยงให้กับนิสิตนักศึกษา อาทิ การตั้งคณะกรรมการป้องกันอบายมุขจังหวัด การกำหนดเขต Safety Zone เป็นต้น อย่างไรก็ตามกลไกเหล่านี้ให้ความสำคัญกับเรื่องของการติดตามตรวจค้นเรื่องยาเสพติด การก่ออาชญากรรม การดำเนินการตามข้อบังคับกฎหมายตามระบบ ส่วนการปราบปรามแหล่งการเล่นพนัน การรับแทงพนันต่าง ๆ ยังไม่พบว่ามีมาตรการจัดการอย่างเป็นระบบจริงจัง

จากการรวบรวมข้อมูล พบว่า สาเหตุประการสำคัญมาจากปัจจัยหลัก 2 ประการได้แก่

หนึ่ง) การขาดกรอบเกณฑ์นโยบายชี้หน้าที่ชัดเจนเป็นระบบจากส่วนกลางที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาทักษะความสามารถทางสังคมของนิสิต

นักศึกษา ทั้งในส่วนของคำสั่งนโยบายจากรัฐบาล หรือกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้องที่มีเพียงคำสั่งให้เข้มงวดตรวจสอบไม่ให้มีการเล่นพนันในช่วงฤดูการแข่งฟุตบอลสำคัญที่ได้รับความสนใจ

แม้แต่เกณฑ์ประกันคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาแห่งชาติที่มหาวิทยาลัยต่างๆ ให้ความสำคัญดำเนินการตามอย่างเข้มงวด ก็ไม่มีส่วนใดชี้้นำให้ดำเนินการเพื่อการป้องกันนิสิตนักศึกษาจากปัญหาการพนัน ผู้บริหารมหาวิทยาลัยต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการด้านอื่น ๆ ตามตัวชี้วัดของ สกอ.ที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ปัญหาการพนันจึงถูกลดความสำคัญลงไปจนกว่าจะมีข่าวทางสื่อมวลชนถึงผลกระทบอันร้ายแรง

สอง) การขาดหน่วยงานสนับสนุนมหาวิทยาลัยในการพัฒนาโลกและระบบการป้องกันภัยพนัน การดำเนินกิจกรรมหรือมาตรการป้องกันภัยทางสังคมด้านต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยพบว่า ฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีการดำเนินการด้านการป้องกันภัยสารเสพติดรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสุรายาเสพติด บุหรี่ มีการกำหนดคณาจารย์ทำกิจกรรมร่วมกับทางภาครัฐ หน่วยงานเอกชนพร้อมกับการสนับสนุนกิจกรรมมรดกต่าง ๆ รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ตามการสนับสนุนหรือส่งเสริมจากกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ตามช่วงฤดูกาล

การสำรวจภาคสนามในมหาวิทยาลัย พบว่า มหาวิทยาลัยไม่มีหน่วยงาน องค์กรสนับสนุนในด้านดำเนินการดำเนินนโยบาย หรือการสร้างกลไก หรือกิจกรรมเพื่อการป้องกันภัยการพนัน มีพบเพียงแห่งเดียวคือกิจกรรม “กินนมชมบอล” ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จัดไปเพียงครั้งเดียว การขาดการสนับสนุนเช่นนี้ ทำให้แม่ผู้บริหารหรือฝ่ายกิจการนักศึกษาตระหนักรู้ว่าการพนันและการพนันออนไลน์เป็นปัญหาและภัยคุกคามที่อันตรายต่อวิถีชีวิตของนิสิตนักศึกษาแต่ก็ขาดทักษะและทิศทางการดำเนินการรับมือจัดการกับปัญหาการพนัน

ข้อค้นพบถึงปัจจัยต่างๆ ที่ได้แจกแจงมานี้แสดงให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ไม่สามารถดำเนินการเพื่อการรับมือกับปัญหาการแพร่ระบาดของพนันและการพนันออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ในหมู่นิสิตนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ขณะที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่กำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษายังขาดความตระหนักและการกำหนดแนวทางในการรับมือกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ นิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศจึงตกอยู่ในสถานะที่สุ่มเสี่ยงที่ต้องหาหนทางในการรับมือต่อแรงโน้มถ่วงของวงโคจรการพนันและการพนันออนไลน์ที่มาอ้อมล้อมดึงให้สูญหลุมดำแห่งชีวิตเหมือนรู้น้ำที่และเพื่อนพ้องที่พลาดคิดไปจำนวนมาก

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการป้องกันภัยการพนันในสถาบันอุดมศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า นโยบายและมาตรการในการป้องกันแก้ไขปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษาที่ผ่านมาไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแต่อย่างใด การดำเนินนโยบาย Campus Safety Zone เป็นการดำเนินการอย่างเอิกเกริก เป็นทางการ ไม่มีผลต่อการจัดการแก้ไขปัญหา การออก

ประกาศให้มหาวิทยาลัยเข้มงวดกวดขันต่อการเล่นการพนันของรัฐบาลและหน่วยงานในกำกับเป็นการใช้เนื้อหาการประกาศแบบเดิมทั้งสิ้นตลอดมาไม่ว่าสถานการณ์ปัญหาการพนันจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากแล้วก็ตาม การประกาศดังกล่าวซ้ำวนเฉพาะในช่วงเทศกาลการแข่งขันฟุตบอลครั้งสำคัญ ๆ หรือในช่วงที่มีข่าวร้ายเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบจากการพนันในสถาบันอุดมศึกษา ที่สำคัญแม้แต่เพียงการประกาศให้มีการเข้มงวด

การศึกษาวิจัยได้มีการทบทวนนโยบาย มาตรการที่มุ่งหมายต่อการแก้ไขปัญหาการพนันโดยตรงแล้วนำไปพูดคุยสอบถามความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยถึงความเป็นไปได้จนกลายเป็นเสียงสะท้อนและข้อสังเกตต่อการพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการป้องกันปัญหาการพนันสำหรับมหาวิทยาลัยไทยที่มีความเป็นไปได้จริง และเกิดความอย่างยั่งยืนในการเฝ้าระวังและส่งเสริมป้องกันไม่ใช่ปัญหาการพนันแพร่กระจายออกไปดังนี้

1. ข้อเสนอเชิงมาตรการมหาวิทยาลัยต้นแบบหยุดพนัน

- ข้อเสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง; การสร้างต้นแบบมหาวิทยาลัยปลอดพนัน

มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความพร้อมในเชิงนโยบายอย่างเด่นชัดในการก้าวสู่การเป็นมหาวิทยาลัยปลอดพนันได้หากสามารถพัฒนามาตรการสนับสนุนอย่างรอบคอบดังต่อไปนี้

หากมหาวิทยาลัยรามคำแหงสามารถดำเนินได้ในเชิงมาตรการดังกล่าวจะทำให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นต้นแบบให้กับอีกมหาวิทยาลัยในการก้าวสู่การเป็นมหาวิทยาลัยหยุดพนันอย่างเป็นรูปธรรม

ในการขจัดปัญหาการพนันทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะจากสภาพปัญหาการพนัน อุปสรรคสำคัญของทุกมหาวิทยาลัยคือ การที่คณาจารย์ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ไม่ได้ตระหนักว่า การพนัน เป็นปัญหาหรือภัยคุกคาม ในทางตรงกันข้ามบุคคลากรจำนวนมากของหลายมหาวิทยาลัยนอกจากปล่อยปะ ละเลยต่อปัญหานี้แล้ว ยังเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาในการเข้าร่วมเล่นการพนัน เป็นเจ้ามือ หรือให้ ความสำคัญและสนใจต่อการพนันในหลายรูปแบบ ทั้งการพนันฟุตบอล การเล่นหวยใต้ดิน การเชิญชวน ไปลองเสี่ยงโชคบ่อนเปิดใหม่ เป็นต้น

• ข้อเสนอต่อมหาวิทยาลัยนครพนม; การพัฒนาระบบนำร่องสามประสานป้องกันภัย การพนันรอบรั้วอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยนครพนมเป็นมหาวิทยาลัยที่มีศักยภาพในด้านการสร้างร่วมมือกับภาคีที่ เกี่ยวข้องในการป้องกันภัยการพนันในชุมชนท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพดังตัวแบบเบื้องต้นดังต่อไปนี้

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy
ข้อเสนอเชิงทิศทางการดำเนินมาตรการเพื่อก่อให้เกิดแผนงานความร่วมมือระหว่างคณะ

ศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนมที่มีประสิทธิภาพในการจัดพัฒนากิจกรรมการรู้ทัน พนัน ที่มีนักศึกษาเข้าไปเป็นตัวแทนในสภาเด็กและเยาวชนในระดับจังหวัดที่เคยดำเนินการบางส่วน ร่วมกันอยู่แล้ว ขณะเดียวกันยังได้ริเริ่มความร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดไว้บ้างแล้ว ซึ่งสองหน่วยงานนี้จึงเป็นกำลังสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมใหม่ให้สังคมชุมชน ปลอดภัยจากการพนัน โดยจำเป็นต้องมีสิ่งสำคัญคือการพัฒนาแผนงานโครงการหรือกิจกรรมหยุดพนัน ร่วมกัน

หากสามารถดำเนินการสนับสนุนผลักดันให้เกิดความร่วมมือในลักษณะดังกล่าวก็จะนำไปสู่ ขจัดภัยการพนันได้อย่างยั่งยืนเพราะมีองค์กรขับเคลื่อนที่มีพลังอย่างสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดที่ทำงาน ได้อย่างต่อเนื่อง และมีแกนนำนักศึกษาที่มีความรู้ ทักษะด้านต่าง ๆ เป็นแนวร่วมสำคัญ ตลอดจนมี สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์หน่วยราชการที่สามารถเป็นแกนกลางในการประสาน

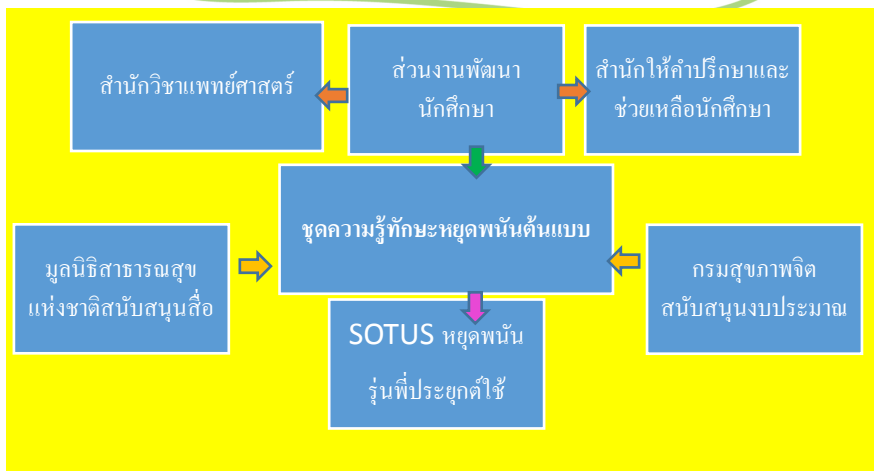
ความร่วมมือและการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอื่น ๆ จากฝ่ายต่าง ๆ ในพื้นที่ร่วมดำเนินการ รูปแบบนี้จะสามารถเป็นต้นแบบให้มหาวิทยาลัยในภูมิภาคสามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างความร่วมมือในการดำเนินโครงการป้องกันภัยการพนันได้อย่างต่อเนื่องยั่งยืนต่อไป

● ข้อเสนอต่อมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง: การพัฒนาชุดความรู้ทักษะหยุดพนันต่อยอระบบ SOTUS กันภัยพนัน

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงใช้ระบบ SOTUS หรือระบบอาวุโส รุ่นพี่คอยกำกับควบคุมดูแลความเป็นไปของรุ่นน้องโดยรุ่นน้องต้องให้ความเคารพต่อรุ่นพี่ มีระบบการปฐมนิเทศนักศึกษาปี 1 ถึงสามรอบ และมีระบบการประชุมเชียร์อย่างเข้มข้น ดังนั้นนักศึกษารุ่นพี่จึงมีอิทธิพลค่อนข้างสูงต่อการชี้นำการใช้ชีวิตของนิสิตนักศึกษา แต่อย่างไรก็ตามในเรื่องการพนันยังเป็นเรื่องที่สุ่มเสี่ยงต่อวิถีของนักศึกษาในทุกระดับ ดังนั้นความมุ่งหวังที่จะให้รุ่นพี่ช่วยสอดส่องดูแลรุ่นน้องในการการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องการพนัน หรือการช่วยแก้ไขปัญหานั้นเป็นผลกระทบมาจากการพนันยังเป็นเรื่องเปราะบางอย่างยิ่ง

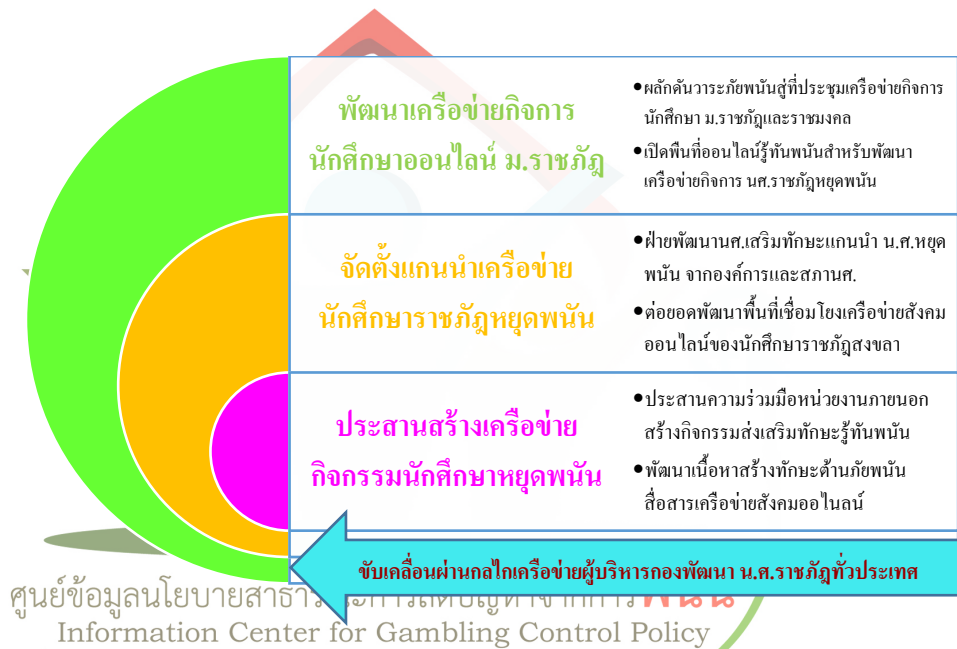
ดังนั้น ทางมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงโดยฝ่ายพัฒนานักศึกษาที่อาศัยระบบ SOTUS เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนา นักศึกษาจึงควรมีการพัฒนาทักษะการจัดการปัญหาการพนันต้นแบบในลักษณะชุดความรู้ที่ประกอบทั้งชุดฝึกอบรมความรู้ทันการพนัน ชุดทักษะการให้คำปรึกษา ตลอดจนแนวทางการพัฒนาเครือข่ายกิจกรรมเพื่อโน้มนำให้ห่างไกลจากการพนัน

การดำเนินการดังกล่าวสามารถพัฒนาขึ้นเป็นชุดความรู้สำเร็จรูปในหลายลักษณะ ประกอบกับสื่อสนับสนุนรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้คณาจารย์นำไปปรับใช้เป็นที่ทางเลือกให้กับเหมาะสมในการพัฒนาทักษะหยุดพนันให้กับรุ่นพี่กลุ่มและรุ่นพี่สำนักวิชาต่าง ๆ เพื่อนำไปเป็นหลักในการดูแลแก้ไขปัญหามาผลกระทบจากการพนันในหมู่นิสิตนักศึกษารุ่นน้อง โดยสามารถประสานความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ เพื่อสร้างทักษะต้นแบบที่พอเพียงได้ดังนี้

• ข้อเสนอมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา: การพัฒนาเครือข่ายฝ่ายกิจการนักศึกษาออนไลน์
หยุดพนันในสถาบันอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาไม่เพียงมีผู้บริหารในระดับสูงสุดของมหาวิทยาลัยที่ให้ความสำคัญกับเรื่องการต้านภัยพนันในสถาบันอุดมศึกษา หากแต่ยังมีฝ่ายพัฒนากิจการนักศึกษาที่เป็นเจ้าหน้าที่ประจำเข้มแข็งและมีความใกล้ชิดกับแก่นนำนักศึกษาทุกระดับสามารถขับเคลื่อนงานกิจการนักศึกษายุคพุดันได้อย่างเป็นต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางเครือข่ายของอาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษาที่กว้างขวางทั่วประเทศ ดังนั้นทางมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาจึงมีความพร้อมเป็นผู้นำพัฒนาต้นแบบเครือข่ายหยุดพนัน โดยอาศัยการสื่อสารผ่านสื่อใหม่เป็นเครื่องมือเชื่อมโยงเพื่อการริเริ่มสถาปนาระบบเครือข่ายกิจการนักศึกษาออนไลน์หยุดพนัน โดยมีแนวทางดังแผนภาพต่อไปนี้

จากแผนภาพแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาเครือข่ายกิจการนักศึกษาออนไลน์ผ่านการดำเนินการใน 3 ขั้นตอนหลัก โดยข้อเสนอทั้งหมดนี้จะเกิดผลเป็นจริงได้จำเป็นต้องอาศัยที่ฝ่ายกิจการนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาต้องได้รับการสนับสนุนอย่างใกล้ชิดจากฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยและทีมสื่อของโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนัน มูลนิธิสาธารณสุขที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์งานไว้ทั้งในด้านการให้คำปรึกษาถึงแนวทางการเชื่อมโยงเครือข่ายออนไลน์และการพัฒนาสื่อเนื้อหาองค์ความรู้จากชุดโครงการที่เกี่ยวข้อง

2. ข้อเสนอเชิงนโยบายป้องกันภัยการพนันในสถาบันอุดมศึกษาอย่างยั่งยืน

- ข้อเสนอเพื่อการกำหนดแนวทางการประกันคุณภาพเพื่อป้องกันภัยพนัน

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เพิ่งกำหนดแนวทางเพิ่มเติมในกรอบเกณฑ์มาตรฐานและตัวบ่งชี้สำคัญ ๆ ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาทั้งหลายหัน

มาระดมสรรพกำลังในการปรับระบบการเรียนรู้และพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องในการป้องกันภัย ปัญหาและผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ การพนันที่คุกคามนิสิตนักศึกษาได้อย่างเป็นระบบและ ความต่อเนื่องยั่งยืน ภายใต้ระบบการประกันคุณภาพใน 3 ด้านหลัก สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ข้อเสนอ	แนวทาง	การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง
การพัฒนากรอบ มาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษา แห่งชาติเพื่อการ ป้องกันอบายมุขและ ภัยพนัน	<ol style="list-style-type: none"> 1.ปรับปรุงกรอบ TQF เพื่อชี้ทำให้เกิดการบูรณาการกลุ่ม วิชาในหลักสูตรการศึกษาทั่วไป GenEd (ให้เกิดวิชา ที่ทันสมัยเพื่อการป้องกันภัยอบายมุข สิ่งเสพติด และ สิ่งเสพติดและสื่อออนไลน์ อาทิ Moral Literacy Literacy on Vice 2. นำเสนอแบบอย่างการพัฒนาวิชาการศึกษาทั่วไปที่ มีศักยภาพในการป้องกันภัยพนันและภัยออนไลน์ จากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ 	<p>ระบบประกันคุณภาพหลัก สูตร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพิ่มเติมเนื้อหาชี้ นำใน องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต และตัวบ่งชี้ที่ 2.1 คุณภาพ บัณฑิตตามกรอบTQF 2. เพิ่มเติมตัวอย่าง เนื้อหาวิชาในองค์ประกอบ ที่ 3 ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 การ ส่งเสริมพัฒนานักศึกษา และตัวบ่งชี้ที่ 3.3 ผลที่เกิด กับนักศึกษา
3. การปรับเพิ่ม เนื้อหาตัวบ่งชี้ การประกันคุณภาพ การศึกษานักศึกษา เพื่อการป้องกันภัย พนันและสิ่งเสพติด	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพิ่มเติมความชัดเจนในการส่งเสริมให้มีกลไกใน การให้คำปรึกษาและจัดบริการข้อมูลต่าง ๆ เพื่อ การป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จากอบายมุข ภัยพนัน และสิ่งเสพติด 2. ชี้นำสนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริม ป้องกันเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่า ปลอดภัยห่างไกลจากภัยพนันและสิ่งเสพติด 	<p>ระบบการประกันคุณภาพ ระดับคณะและระดับ สถาบัน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพิ่มเติมเนื้อหา องค์ประกอบที่ 1 การผลิต บัณฑิต ตัวบ่งชี้ด้าน การบริการ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ให้มีการกลไกให้คำปรึกษา ด้านการใช้ชีวิตห่างไกล อบายมุข ตัวบ่งชี้ที่ด้าน กิจกรรมนักศึกษาปริญญา ตรี ให้ส่งเสริมกิจกรรมด้าน การส่งเสริมป้องกันภัยจาก อบายมุข สิ่งเสพติด และ การพนัน

ข้อเสนอ	แนวทาง	การดำเนินการที่เกี่ยวข้อง
3. การกำหนดปัญหาและผลกระทบจากการพนันเป็น ”ความเสี่ยง“ สถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ	1. ปรับเนื้อหาสาระการบริหารความเสี่ยง โดยกำหนดให้ภัยการพนันทั้งในโลกออนไลน์และออฟไลน์โดยรอบสถาบันเป็นความเสี่ยงทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอก 2. ชี้แนะให้หน่วยงานหรือคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงของสถาบันอุดมศึกษาให้ความสำคัญกับปัญหาและผลกระทบจากการพนันอย่างต่อเนื่อง	ระบบประกันคุณภาพในระดับสถาบัน เพิ่มเติมเนื้อหาองค์ประกอบที่ 5 การบริหารจัดการ ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 การบริหารของสถาบันเพื่อการกำกับติดตามผลลัพธ์ตามพันธกิจกลุ่มสถาบันและเอกลักษณ์ของสถาบันเกณฑ์มาตรฐานข้อ3. ดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยง

จากตารางข้างต้นสามารถแจกแจงรายละเอียดรายข้อเสนอแนะการดำเนินการดังนี้

● การพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติเพื่อการป้องกันอบายมุขและภัยพนัน

- สกอ. พิจารณาวางแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษามีการปรับปรุงระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อการป้องกันภัยพนันและอบายมุขทั่วประเทศอย่างเป็นระบบผ่านกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับต่าง ในลักษณะชี้แนะให้มีการบูรณาการปรับปรุงกลุ่มวิชาต่าง ๆ ตามกรอบ TQF หลอมรวมเข้าด้วยกันเพื่อพัฒนาคุณภาพบัณฑิตที่พึงประสงค์ เพื่อให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ สร้างสรรค์กระบวนวิชาพื้นฐานใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตนักศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับเพิ่มวิชาว่าด้วยการส่งเสริมทักษะการรู้ทันและการป้องกันภัยอบายมุข การพนัน และสิ่งเสพติด ในกลุ่มวิชาเสริมสร้างทักษะชีวิต อาทิ วิชา Literacy on Vice และ Moral literacy

- สกอ.สามารถกำหนดแนวทางดังกล่าวเข้าไปในองค์ประกอบการประกันคุณภาพระดับหลักสูตร องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 ว่าด้วย คุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และองค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหาการเรียนรู้อันรู้ด้วยทักษะจำเป็นสำหรับทักษะชีวิต และพึงชี้แนะเพื่อให้มหาวิทยาลัยใช้เป็นแนวทางพัฒนากิจกรรมสนับสนุนให้เกิดทักษะการป้องกันภัยอบายมุขและการพนันไว้ใน ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 ว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนานักศึกษาเพิ่มเติมให้ชัดเจนจากที่กำหนดให้มีการวางระบบการดูแลให้คำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและระบบการป้องกันหรือการบริหารจัดการความเสี่ยงของนักศึกษาสำหรับการพัฒนาความรู้พื้นฐานหรือการเตรียมความพร้อมทางการเรียนแก่นักศึกษาเพื่อให้มีความสามารถในการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีความสุข

- สกอ. พิจารณาผลิตคู่มือหรือเผยแพร่แบบอย่างการปรับปรุงหลักสูตรกลุ่มวิชาการศึกษา วิชาพื้นฐานทั่วไปที่ทำให้เกิดวิชาใหม่ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากเดิมที่จะมีส่วนในการเสริมสร้างทักษะ การป้องกันภัยอบายมุขและการพนัน อันเป็นการชี้ชวนสร้างความตื่นตัวให้กับสถาบันอุดมศึกษาเกิด แนวทางใหม่ในการปรับปรุงหลักสูตรสาขาวิชาต่าง ๆ ให้ตอบสนองต่อความเสี่ยงและความเปลี่ยนแปลง ไปของสภาพสังคมที่มีผลกระทบโดยตรงต่อนิสิตนักศึกษาอย่างเป็นระบบ ดังเช่นวิชาทักษะการเงินใน ชีวิตประจำวัน วิชาการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ วิชาสารสนเทศเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้เพิ่งริเริ่มใช้

● การปรับเพิ่มเนื้อหาตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพการศึกษานักศึกษาเพื่อการป้องกันภัย พนันและสิ่งเสพติด

ในเรื่องการส่งเสริมป้องกันภัยการพนันพบว่า เนื้อหาของทุกตัวบ่งชี้ในทุกองค์ประกอบของ การประกันคุณภาพทั้งในระดับหลักสูตร ระดับคณะและระดับสถาบันไม่พบว่า มีการกล่าวถึงหรือชี้แนะ เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้ตระหนักและวางมาตรการจัดการ ทำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารคณะให้ ความสำคัญกับเรื่องนี้ลดลงไป แม้จะมีศักยภาพหรือความพร้อมในการดำเนินการก็ตาม เหมือนดังข้อ ค้นพบจากการศึกษาที่พบว่า ผู้บริหารและคณาจารย์ที่ทำงานด้านการพัฒนานักศึกษาต้องการให้เกิดความ ชัดเจนในเรื่องนี้

- สกอ. พิจารณาปรับเพิ่มเติมเนื้อหาของตัวบ่งชี้สำคัญด้าน “การให้บริการนักศึกษา ระดับปริญญาตรี” และ “การพัฒนานักกิจกรรมนักศึกษาในระดับปริญญาตรี” ทั้งในระบบการประกันคุณภาพ ระดับคณะและการประกันคุณภาพในระดับสถาบัน ซึ่งเป็นส่วนดำเนินงานบริการจัดการสำคัญอันจะส่งผล ทำให้เกิดการพัฒนากลไกเชิงรุกในการส่งเสริมป้องกันภัยพนันและสิ่งเสพติดอื่นที่แพร่ระบาดอยู่ใน สถาบันอุดมศึกษาและห้องเรียนนิสิตนักศึกษา

- สกอ. พึงเพิ่มความชัดเจนในลักษณะการชี้นำความชัดเจนในเรื่องการส่งเสริมให้มี กลไกในการให้คำปรึกษาและจัดบริการข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตลอดจน สนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมป้องกัน เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าปลอดภัย ห่างไกลจากภัยพนันและสิ่งเสพติดทั้งปวง จากเดิมที่เพียงระบุไว้อย่างกว้างในด้านการจัดบริการและกลไก การให้คำปรึกษาทางด้านการใช้ชีวิต เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและคุ้มค่าในระหว่างการใช้ชีวิตใน คณะและสถาบัน

● การกำหนดปัญหาและผลกระทบจากการพนันเป็น “ความเสี่ยง” สถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ

- สกอ.ควรระบุให้ปัญหาการพนันเป็นความเสี่ยงสำคัญประเภทหนึ่งของการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีการกำหนดแนวทางและระบบการจัดการลดความเสี่ยงอย่างต่อเนื่องยั่งยืน แทนที่เพียงการประกาศของสกอ.เป็นรายรอบตามคำสั่งรัฐบาลในช่วงที่เกิดประเด็นปัญหาความเสี่ยงในส่วนเหล่านี้ที่เกิดขึ้นเหมือนที่เพียงมา

- สกอ. พึงพิจารณาเพิ่มเติมเรื่องความเสี่ยงจากอบายมุข สารเสพติดและภัยพนันร่วมอยู่ด้วยเพื่อชี้ให้เห็นการกำหนดนโยบาย มาตรการและ กลไกการระวังป้องกันต่อไป ทั้งในด้านกลไกการให้คำปรึกษาเพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาทั้งต่อนิสิตนักศึกษาและบุคลากร ตลอดจนการพัฒนากิจกรรมส่วนกลางของสถาบันในการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพในการรู้ทันภัยอบายมุขและการพนันและทักษะการป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อของอบายมุขและการพนันทั้งปวง

หากมีการกำหนดให้มหาวิทยาลัยต้องมีระบบบริหารความเสี่ยงในเรื่องการพนันจะทำให้สถาบันอุดมศึกษาจะทำให้มีการจัดการบริหารและควบคุมปัจจัย กิจกรรม และกระบวนการดำเนินงานที่อาจเป็นมูลเหตุความเสียหายเพื่อให้ระดับความเสี่ยงและขนาดของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่ยอมรับและควบคุมได้ เพื่อป้องกันหรือบรรเทาความรุนแรงของปัญหาอย่างเป็นระบบ

ทั้งนี้เพราะทุกมหาวิทยาลัยมี สำนักมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในการทำหน้าที่ในการวางระบบบริหารจัดการความเสี่ยงในส่วนกลาง มีคู่มือและแบบประเมิน ตลอดจนแนวทางมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่สามารถกำหนดให้หน่วยงานส่วนกลาง อาทิ งานพัฒนานักศึกษา งานวินัยนักศึกษา งานอาคารสถานที่ งานด้านการรักษาความปลอดภัย ตลอดจนหน่วยงานระดับคณะวางแผนนโยบายที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันจะเป็นจุดหลักสำคัญของการวางระบบการป้องกันภัยการพนันอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด(ดูตัวอย่างภาคผนวก: แบบฟอร์มการบริการจัดการความเสี่ยง)

4. ข้อเสนอแนะอื่นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ควรสามารถปรับเปลี่ยนบทบาทในเชิงรุกร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศจะกลายเป็นกำลังสำคัญในการส่งเสริมป้องกันและช่วยลดปัญหาและผลกระทบจากการพนัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้อุปกรณ์และกรอบเกณฑ์ที่มีอยู่แล้ว ดังต่อไปนี้

1. เพิ่มบทบาทในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาค่านิยมในการใช้ชีวิตตามหนทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่นิสิตนักศึกษาตลอดช่วงระยะเวลาการกู้ยืมเงิน เพื่อไม่ให้เงินกู้ยืมไปใช้จ่ายฟุ่มเฟือยผิดวัตถุประสงค์ อันสามารถดำเนินการผ่านการสนับสนุนหรือร่วมมือในดำเนินโครงการต่างๆ ร่วมกับทางมหาวิทยาลัยในพัฒนาโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ พัฒนาระบบการคัดกรองหรือติดตามการใช้จ่ายเงินกู้ยืมเงินของ กยศ. อย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบการสนับสนุนงบประมาณหรือกิจกรรมนิเทศวิถีชีวิตนิสิตนักศึกษา การสนับสนุนให้เกิดกลไกการให้คำปรึกษาทางการเงิน การเสริมสร้างทักษะการหารายได้เสริมระหว่างเรียน ควบคู่ไปกับเกณฑ์ชั่วโมงในการพัฒนาจิตอาสาที่ได้กำหนดไว้เดิม

3. สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความสนใจในด้านการส่งเสริมนิสิตนักศึกษาให้มีคุณธรรมจริยธรรมห่างไกลอบายมุข อาทิ ศูนย์คุณธรรม กรมสุขภาพจิต คณะกรรมการการอุดมศึกษา แห่งชาติร่วมกันพัฒนาชุดความรู้ และสื่อสร้างสรรค์รู้ทันการพนัน และอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมของมหาวิทยาลัย รวมถึงการพัฒนาเพิ่มพูนทักษะความรู้ให้กับฝ่ายกิจการนักศึกษาในด้านทักษะการให้คำปรึกษาทางด้านการเงินเพื่อนำไปขยายผลต่อไป

สารบัญ

บทที่	หน้า
1. บทนำ	
หลักการและเหตุผล.....	1
วัตถุประสงค์การศึกษา.....	2
เป้าหมายการดำเนินงาน.....	3
กลุ่มเป้าหมาย.....	3
ระยะเวลาดำเนินการ.....	3
ขอบเขตการดำเนินงาน.....	3
แผนการดำเนินงาน.....	4
ผลงานนำส่ง.....	5
2. ผลการดำเนิน โครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนัน (Thai-University Anty-gambling)	
หลักการและเหตุผลของโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนัน.....	6
วัตถุประสงค์.....	7
เป้าหมายการดำเนินงาน.....	7
กลุ่มเป้าหมาย.....	8
ระยะเวลาดำเนินการ.....	8
ขั้นตอนการดำเนินงาน.....	9
ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
ผลการศึกษาดิตตามการดำเนินงานโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน.....	10
3. สถานการณ์การพนันในสถาบันอุดมศึกษา	
บทนำ.....	37
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสภาพ	
การแพร่ระบาดของพนันในมหาวิทยาลัยไทย.....	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. ข้อเสนอเชิงนโยบายการป้องกันภัยพนันในสถาบันอุดมศึกษาอย่างยั่งยืน	
ความนำ.....	51
1. นโยบายและปัญหาที่เกี่ยวข้องข้องในการป้องกันภัยในสถาบันอุดมศึกษา.....	52
2. ข้อเสนอเชิงมาตรการมหาวิทยาลัยต้นแบบหยุดพนัน.....	58
ข้อเสนอเพื่อการกำหนดแนวทางการประกันคุณภาพเพื่อการป้องกันภัยพนัน.....	70
ภาคผนวก.....	81

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 2.1	แสดงกิจกรรม Campus Visit ในโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน.....	16
--------------	---	----

นักศึกษา ง่ายและสะดวกมากขึ้น อาทิ การส่งข้อความ SMS ชิงโชค การเล่นพนันผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นต้น

ในการนี้ โครงการฯ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ ได้มีการจัดทำโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน (University anti-gambling) มีสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม โครงการ จำนวน 8 สถาบัน ซึ่งโครงการฯ สนับสนุนให้สถาบันการศึกษามีการดำเนินงานในการสำรวจสถานการณ์ปัญหาการพนัน และจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และทักษะการรู้เท่าทันการพนันในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึงผลกระทบจากการพนันให้แก่นิสิตนักศึกษาในสถาบันการศึกษา รวมทั้งให้เกิดรูปธรรมในการสร้างความร่วมมือและผลักดันให้เกิดมาตรการการป้องกันเด็กและเยาวชนจากการพนันในระดับสถาบันการศึกษา

โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันเป็นเหมือนโครงการนำร่องที่นำไปสู่การศึกษาวิจัยในเชิงปฏิบัติการที่จะก่อให้เกิดการเข้าถึงสถานการณ์จริง และการแสวงหามาตรการ นโยบายและรูปแบบการจัดการปัญหาจากการพนันเพื่อการหยุดยั้งไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดและกำจัดผลกระทบปัญหาต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการพนันอย่างยั่งยืนอันสามารถก่อให้เกิดการโน้มน้าสังคมให้ห่างไกลจากพิษภัยของการพนันได้อีกด้วย

ดังนั้น เพื่อให้หน่วยงานกำกับสถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการกำหนดนโยบายและมาตรการการป้องกันเด็กและเยาวชนในสถาบันการศึกษาจากการพนันทั้งในระดับชาติและระดับมหาวิทยาลัย จึงควรมีการศึกษาวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน โครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการศึกษาสังเคราะห์องค์ประกอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอ นโยบาย และมาตรการเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาจากการพนัน ภายใต้ การได้มาซึ่งข้อมูล ข้อเสนอต่าง ๆ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของมีส่วนเกี่ยวข้อง ผนวกกับข้อเท็จจริงจากการปฏิบัติการในระดับพื้นที่ มาพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่จะส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

- 2.1 เพื่อสรุปบทเรียนการดำเนินงาน โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน
- 2.2 เพื่อทบทวนนโยบายหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษา
- 2.3 เพื่อพัฒนาข้อเสนอ นโยบายและมาตรการเพื่อป้องกันเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาจากการพนัน

3. เป้าหมายการดำเนินงาน

3.1 มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน ได้แนวทางและนโยบาย/มาตรการการป้องกันเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาจากการพนัน

3.2 เกิดข้อเสนอ นโยบายและมาตรการเพื่อป้องกันเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาจากการพนันที่จะเสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. กลุ่มเป้าหมาย

4.1 เครือข่ายนิสิต นักศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน และภาคีเครือข่าย

4.2 ผู้บริหารมหาวิทยาลัย และเจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการนิสิต นักศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน และภาคีเครือข่าย

5. ระยะเวลาดำเนินการ

3 เดือน (1 พฤศจิกายน 2558 - 31 มกราคม 2559)

6. ขอบเขตการดำเนินงาน

ขอบเขตการดำเนินงาน แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

6.1 ทบทวนนโยบาย มาตรการ ระดับประเทศ โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ประกาศคณะกรรมการรักษาความสงบเรียบร้อย, ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, หลักเกณฑ์ปฏิบัติที่พึงประสงค์, ประกาศคณะกรรมการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และประกาศสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นต้น

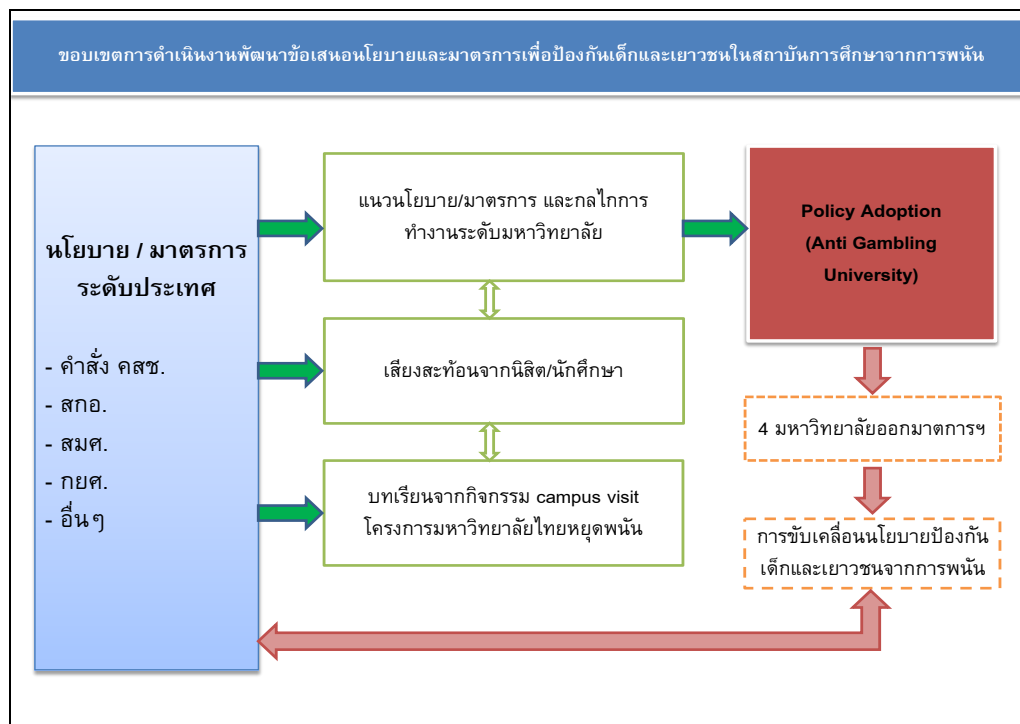
6.2 รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์คณะผู้บริหาร และคณะทำงานฝ่ายกิจการนักศึกษา/ฝ่ายพัฒนานักศึกษาของมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการและภาคีเครือข่ายมหาวิทยาลัยในภูมิภาคต่าง ๆ

6.3 รวบรวมข้อมูลการสะท้อนปัญหาและข้อเสนอแนะจากกลุ่มนิสิต นักศึกษา ที่เข้าร่วมกิจกรรมโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน

6.4 สังเคราะห์บทเรียนจากการทำกิจกรรม Campus visit ภายใตโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน

6.5 จัดทำข้อเสนอ นโยบายและมาตรการเพื่อป้องกันเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาจากการพนัน

แผนภาพที่ขอบเขตการดำเนินงาน

7. แผนการดำเนินงาน

ที่	รายละเอียดกิจกรรม	2558			2559
		พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ม.ค.
1.	ทบทวนนโยบาย และมาตรการ ระดับประเทศที่เกี่ยวข้อง				
2.	รวบรวมข้อมูลข้อเสนอในระดับพื้นที่				
2.1	ข้อเสนอระดับผู้บริหารคณะทำงานในมหาวิทยาลัย				
2.2	ข้อเสนอจากกลุ่มนิสิต นักศึกษา				
3.	สังเคราะห์บทเรียนจากกิจกรรม Campus visit โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน				
4.	จัดทำข้อเสนอแนะนโยบาย				
4.1	ข้อเสนอแนะนโยบาย/มาตรการระดับมหาวิทยาลัย				
4.2	ข้อเสนอแนะนโยบายระดับชาติ				
5.	ผลักดันข้อเสนอแนะนโยบายแก่สาธารณะ				
6.	จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์				

9. ผลงานนำส่ง

งวดที่ 1 : รายละเอียดข้อเสนอโครงการ

งวดที่ 2 : รายงานผลการดำเนินงาน งวดที่ 1 จำนวน 3 ฉบับ และ ไฟล์เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีกรอบเนื้อหา เช่น

- การทบทวนนโยบาย มาตรการ ประกาศหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

- รวบรวมข้อเสนอจากการดำเนินกิจกรรม campus visit โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน อย่างน้อย 6 แห่ง

- ร่างข้อเสนอ นโยบายและมาตรการเพื่อป้องกันเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาจากการพนัน

งวดที่ 3 : รายงานฉบับสมบูรณ์ จำนวน 3 ฉบับ พร้อมไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ โดยมีกรอบเนื้อหา

ดังนี้

(1) บทสรุปผู้บริหาร

(2) ทบทวนนโยบาย มาตรการประกาศหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(3) สรุปผลการดำเนินงานโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน

(4) สังเคราะห์ข้อเสนอ นโยบายและมาตรการเพื่อป้องกันเด็กในสถาบันอุดมศึกษา

(4.1) ข้อเสนอมาตรการในมหาวิทยาลัย จำนวน 4 สถาบัน

(4.2) ข้อเสนอต่อหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

บทที่ 2

ผลการดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนัน (Thai-University Anti-gambling)

1. หลักการและเหตุผลของโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนัน

จากการสำรวจสถานการณ์ พฤติกรรมและผลกระทบจากการพนัน (ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน, 2556)³ สำรวจจำนวนนักศึกษาที่เล่นการพนันในสถาบันอุดมศึกษา พบว่า นักศึกษานิยมเล่นไพ่มากที่สุดถึง 354,360 คน รองลงมา คือ เล่นบิงโก 156,180 คน นอกจากนี้ สถานการณ์การเล่นพนันประเภทอื่น ๆ เช่น การพนันฟุตบอล การพนันในบ่อนผ่านช่องทางออนไลน์ เป็นปัญหาที่กำลังขยายวงกว้างในกลุ่มนิสิต นักศึกษา เพราะการเล่นพนันฟุตบอลในปัจจุบันเล่นได้ทุกวัน ทุกลีก (League) การแข่งขัน สามารถเล่นได้ผ่านเว็บไซต์ มือถือ แท็บเล็ต ดังคำว่า “เล่นทุกลีก เล่นทุกวัน ง่ายแค่มือถือคลิก” ซึ่งจากข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอลของนิสิต นักศึกษา เล่นพนันฟุตบอล 104,000 คน ด้วยสภาพการณ์ดังกล่าวก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้หัวหน้าคณะกรรมการความมั่นคงแห่งชาติ ได้มีคำสั่งคณะกรรมการความสงบแห่งชาติ (เฉพาะ) ที่ 24/2557 เรื่องห้ามให้มีการเล่นการพนันที่ผิดกฎหมาย ตั้งแต่วันที่ 26 พฤษภาคม 2557 จึงเป็นผลให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพนันในสถาบันการศึกษา 10 ข้อ⁴ อาทิ กำกับดูแลไม่ให้นิสิต นักศึกษาเข้าไปเกี่ยวข้องกับพนันทุกชนิด ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมทางบวกเพื่อนำไปสู่การพัฒนา เสริมสร้างศักยภาพแก่นิสิต นักศึกษา จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยการพนัน สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายนักศึกษาเพื่อช่วยกำกับดูแลไม่ให้นักเรียนเล่นการพนันในสถาบันอุดมศึกษา เป็นต้น

ในส่วนของศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะเพื่อลดปัญหาจากการพนัน มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ มีบทบาทหน้าที่ในการเชื่อมประสานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการ และภาคีเครือข่ายระดับต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อลดผลกระทบของการพนันต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงาน 4 ส่วนสำคัญ ได้แก่ 1) การขับเคลื่อนนโยบายที่ยึดมั่นหลักการสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา คือ การเชื่อมประสานกับภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจ 2) การทำงานประสานภาคีที่ทำงานประเด็นด้านการพนัน 3) การพัฒนาแนวทางการป้องกันเด็กและเยาวชนจากการพนันตามแนวทาง Public Health และ 4) พัฒนาข้อเสนอแนะนโยบาย มาตรการต่าง ๆ ให้สังคมเกิดการเรียนรู้

³ ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน. (2556). โครงการการศึกษาสถานการณ์และผลกระทบจากการพนันในประเทศไทย กรณีศึกษาสถาบันอุดมศึกษา ประจำปี 2555.

⁴ ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษา 2557

และให้ภาครัฐนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ จึงได้ดำเนินการขับเคลื่อนสังคมเพื่อลดปัญหาการพนันร่วมกับเครือข่ายอาจารย์สื่อมวลชน โดยสนับสนุนการทำงานเชิงวิชาการ และส่งเสริมให้นิสิต นักศึกษามีส่วนร่วมในการต้านภัยการพนัน ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการพนันในสถาบันอุดมศึกษาในช่วงปี 2555-2556 ของ ดร.สุระชัย ชูผลกา (2557)⁵ ยิ่งตอกย้ำให้เห็นว่า ปัญหาการพนันในระดับสถาบันอุดมศึกษาเป็นปัญหาที่ต้องมีนโยบาย มาตรการต่าง ๆ ในการป้องกันนิสิต นักศึกษาจากการพนัน และการสำรวจพฤติกรรมการเล่นพนันของนิสิต นักศึกษา พบสถิติที่น่าสนใจ คือ มีจำนวนนิสิต นักศึกษามากกว่า 500,000 คน มีประสบการณ์เล่นพนันในมหาวิทยาลัย ประเภทการพนันฟุตบอล การเล่นไพ่ และซื้อหวย ตามลำดับ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเล่นการพนัน คือ (1) เพื่อนชักจูงให้เล่นการพนัน (2) สื่อ (3) สภาพแวดล้อมรอบสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเล่นพนัน และ (4) ขาดมาตรการจัดการปัญหาการพนันที่จริงจังเข้มงวด ด้วยสภาพปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลกระทบต่อนิสิต นักศึกษา ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดปัญหาหนี้สิน ด้านสังคม ก่อให้เกิดปัญหาการค้ายาเสพติด การขายบริการทางเพศ การก่ออาชญากรรม

ดังนั้น เพื่อให้เกิดการทำงานที่ต่อเนื่องและเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการป้องกันเด็กและเยาวชนจากการพนัน จึงจัดทำโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน ขึ้นในการดำเนินงานเพื่อสร้างความตระหนักให้เยาวชนในสถาบันอุดมศึกษามีความรู้เรื่องผลกระทบจากการเล่นพนันในมิติด้านสุขภาพ มิติสังคม ตลอดจนส่งเสริมความรู้และทักษะการรู้เท่าทันการพนันในรูปแบบใหม่ อาทิ พนันออนไลน์ กิจกรรมเสี่ยงโชคและการพนัน เป็นต้น รวมทั้งสนับสนุนให้มีกิจกรรมสร้างสรรค์ในพื้นที่เสี่ยงในประเด็นนี้ ก็คือ สถานศึกษาระดับมหาวิทยาลัยให้มีนโยบาย มาตรการป้องกันนิสิต นักศึกษา จากการพนัน และร่วมกันสร้างเครือข่ายบัณฑิตที่มีคุณภาพต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับการพนัน

2. วัตถุประสงค์ ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน Information Center for Gambling Control Policy

- 2.1) เพื่อเสริมสร้างทักษะให้กับนิสิต นักศึกษาในการจัดการปัญหาจากการพนัน
- 2.2) เพื่อสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยพัฒนานโยบายต้านภัยการพนัน
- 2.3) เพื่อประสานความร่วมมือเพื่อพัฒนาเครือข่ายฯ ผลักดันให้ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษามีมาตรการต้านภัยการพนันในสถาบันอุดมศึกษา

3. เป้าหมายการดำเนินงาน

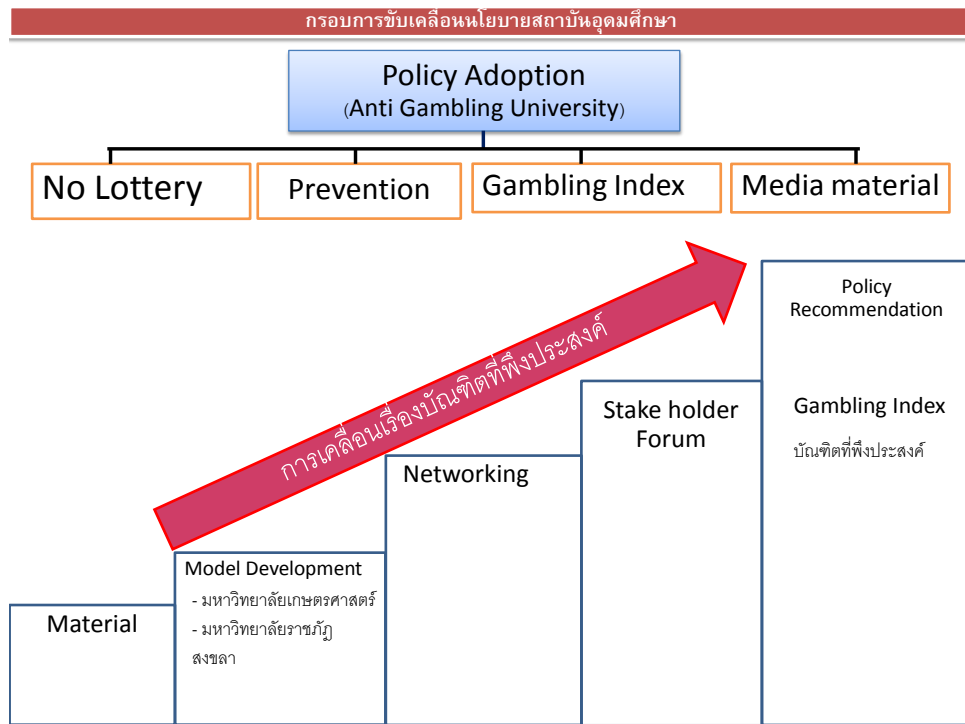
3.1 สถาบันการศึกษาที่ร่วมโครงการตระหนักและเห็นความสำคัญการต่อต้านการพนันในมหาวิทยาลัย โดยออกประกาศนโยบาย มาตรการ ที่แสดงถึงการการต่อต้านการพนัน เช่น 1) มหาวิทยาลัย

⁵ ดร.สุระชัย ชูผลกา. (2557). รายงานการสังเคราะห์ความรู้เรื่องการเล่นพนันในสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาระหว่างปี 2555-2556. มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ.

ประกาศนโยบายโดยห้ามขายล็อตเตอรี่ในมหาวิทยาลัย “No Lottery” 2) มหาวิทยาลัยมีมาตรการปิดกั้นช่องทางเข้าถึงพนันออนไลน์ ด้วยการติดตั้งโปรแกรม Free Gambling Browser หรือ Block Software

3.2 นิสิต นักศึกษา เกิดความตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบการพนัน และร่วมกันสร้างเครือข่ายนิสิต นักศึกษาหยุดการพนันในสถานศึกษา เป็นกลไกในการรณรงค์ ขับเคลื่อนสังคมเพื่อลดผลกระทบการพนันในสถานศึกษา

3.3 กรอบการขับเคลื่อนนโยบายในสถาบันอุดมศึกษา

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

4. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหาร คณาจารย์ในมหาวิทยาลัย และกลุ่มนิสิต นักศึกษา จำนวน 800 คน จากสถาบันอุดมศึกษาที่จะเข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 9 สถาบัน ได้แก่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยนครพนม และมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

5. ระยะเวลาดำเนินการ

วันที่ 1 มิถุนายน 2558 – 15 ธันวาคม 2558

6. ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 1 : จัดประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกัน ระหว่าง คณะทำงานโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันกับผู้บริหาร หรือผู้ประสานงานฝ่ายกิจกรรมนักศึกษา ของ มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการฯ

ขั้นตอนที่ 2 : สนับสนุนการจัดกิจกรรมในมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการฯ

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะเพื่อลดปัญหาการพนัน มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ สนับสนุนงบประมาณมหาวิทยาลัยละ 40,000 บาท (สี่หมื่นบาทถ้วน) เพื่อเป็นค่าบริหารจัดการดำเนินการทำกิจกรรม มหาวิทยาลัยไทยหยุดการพนัน โดยมีลักษณะกิจกรรม ดังนี้

2.1) จัดเวทีบรรยายให้ความรู้เรื่องผลกระทบจากพนัน ภัยร้ายที่ต้อง “หยุด” โดยมีเนื้อหาและรูปแบบการบรรยาย ในกิจกรรมให้ความรู้ มีขั้นตอนการนำเสนอ คือ

- แจกนิเทศสาร และให้นิสิต นักศึกษา ประเมินพฤติกรรมการเล่นพนันของตนเอง
- ฉายวิดีโอทัศน์ “ผลกระทบสมองจากการพนัน”
- การบรรยายให้ความรู้ต่อนักศึกษาในการจัดการปัญหาจากการพนัน
- การบรรยายหัวข้อ “รู้ทันพนันออนไลน์” โดย ดร.สุระชัย ชูผลกา
- การบรรยายหัวข้อแนวทางการขับเคลื่อนการพนันในมหาวิทยาลัย โดย ดร.วิเชียร

ตันศิริคงค

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมกลุ่ม “เสียงนิสิตและนักศึกษาต่อการจัดการปัญหาจากการพนัน”

2.2) การสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาาระบบเฝ้าระวัง กิจกรรมรณรงค์ป้องกันการพนันใน มหาวิทยาลัย หรือกิจกรรมเสวนาวิชาการเกี่ยวกับการพนัน ในพื้นที่สถาบันอุดมศึกษา

2.3) จัดประชุมหารือกับคณะผู้บริหาร คณาจารย์ ในมหาวิทยาลัย เกี่ยวกับแนวทางการ

ขับเคลื่อนนโยบายต่อสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

ขั้นตอนที่ 3 : ตัวแทนเครือข่ายนิสิต นักศึกษา คณาจารย์ แต่ละมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการฯ เข้าร่วมงานประชุมเวทีสาธารณะ เพื่อเสนอนโยบายการจัดการ/ป้องกันการพนันใน สถาบันอุดมศึกษา

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

7.1) นิสิต นักศึกษา ในมหาวิทยาลัยมีความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงปัญหาการพนัน และผลกระทบจากการพนัน

7.2) เกิดเครือข่ายนิสิต นักศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย ที่ร่วมกันจัดกิจกรรมหยุดการพนันใน สถาบันการศึกษา

7.3) เกิดความร่วมมือ/ข้อตกลงเรื่องมหาวิทยาลัยไทยหยุดการพนัน ระหว่างมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานที่สนับสนุน และ สมศ.

7.4) เกิดมาตรการหรือข้อเสนอนโยบายในการป้องกันเด็กและเยาวชนในสถาบันศึกษาจากการพนัน

ผลการศึกษาคิดตามการดำเนินงานโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน

1. คุณลักษณะโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนัน: จุดเริ่มกับการไ้กระบวนท่ากับการพัฒนาจากล่างขึ้นบน

โครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันแตกต่างไปจากการดำเนินงานโครงการทั่ว ๆ ไป เนื่องจากเป็น โครงการที่มีที่มาในแบบการไม่มีกรอบคิดและทิศทางครอบงำจากเจ้าของโครงการใน ส่วนกลางที่กำหนดเป็นวัตถุประสงค์และมุ่งบรรลุให้เป็นไปตามนั้น แต่กลับเป็นโครงการที่เริ่มจากฐานรากเพื่อกำหนดปลายยอดตามหลักการขับเคลื่อนนโยบายของมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ

โครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันเป็น โครงการที่ริเริ่มและดำเนินการโดยศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะเพื่อลดปัญหาการพนัน มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติมีฐานคิดสำคัญจากผลการวิจัยที่ทางมูลนิธิฯ ได้ให้การสนับสนุนในช่วงเวลาที่ผ่านมามาจนตระหนักและพบตรงกันว่า เยาวชนนิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัยต้องเผชิญปัญหาและความเสี่ยงจากการเป็นเหยื่อของปัญหาการพนัน โดยวิถีชีวิตในมหาวิทยาลัยเองเป็นส่วนผลักดัน

ขณะเดียวกันศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะเองได้รับการจุดประกายจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ได้เชิญตัวแทนศูนย์ข้อมูลเข้าไปให้ความรู้และทักษะให้กับนิสิตในการจัดการปัญหาจากการพนัน ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2558 ทั้งสองส่วนจึงนำมาซึ่งแนวคิดในการเข้าไปทำงานขับเคลื่อนกับหน่วยงานในระดับมหาวิทยาลัยเพื่อร่วมผลักดันมาตรการและแนวทางในการป้องกันและลดผลกระทบจากการพนันในระดับนโยบายชาติ

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะฯ ได้ริเริ่มเชิญชวนมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เข้าร่วมหารือแนวทางการขับเคลื่อนนโยบายเพื่อหยุดปัญหาการพนันที่แพร่ระบาดในหมู่นิสิต นักศึกษา โดยพบว่า ผู้บริหารและฝ่ายกิจการนิสิต นักศึกษาในหลายมหาวิทยาลัยปฏิเสธที่จะเข้าร่วมด้วยเหตุผลทั้งด้านความไม่พร้อมเรื่องเวลาและการกล่าวยืนยันว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องผลกระทบจากการพนัน มีเพียงผู้แทนจาก 8 มหาวิทยาลัย ที่ให้ความสนใจและมีประสบการณ์การศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการพนันเข้าร่วมปรึกษาหารือวางแผนทางขับเคลื่อนนโยบายร่วมกันภายใต้หลักการของโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนัน

การปรึกษาหารือกับผู้แทนมหาวิทยาลัยทั้ง 8 แห่ง ได้เริ่มต้นตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2558 จนได้เครือข่ายคณาจารย์ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องการศึกษาปัญหาจากการพนันและงานกิจการนิสิต นักศึกษา อันประกอบด้วย อาจารย์ ดร.ฉัฐกร วิทิตานนท์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงที่กำลังศึกษาวิจัย

เกี่ยวกับบ่อนชายแดนแม่สายจังหวัดเชียงราย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเวศน์ อรุณเบิกฟ้า มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ผู้มีประสบการณ์จัดการปัญหาการพนันในบริบทสังคมมุสลิม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รงค์ บุญเสวยขวัญ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ผู้ศึกษาปัญหาการพนันวัยรุ่นในพื้นที่ภาคใต้ อาจารย์ณัฐชัย นิ่มนวล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สรรสรสุทธิ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อาจารย์ผู้ใหญ่ที่คลุกคลีกับงานพัฒนานักศึกษามาอย่างยาวนาน อาจารย์ ดร.วิเชียร ตันศิริมงคล มหาวิทยาลัยบูรพาผู้ศึกษาวิจัยนโยบายการป้องกันปัญหาจากการพนันของประเทศต่าง ๆ มาอย่างซ้ำของอาจารย์ฉัตรพล เงินโพธิ์กลาง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ต่อมาได้ถอนตัว) และตัวแทนผู้อำนวยการฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รวมถึงผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงด้วย

ผลประชุมปรึกษาหารืออย่างต่อเนื่องทั้งส่วนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการได้นำไปสู่การกำหนดแนวทางในการศึกษาสภาพปัญหาและผลกระทบจากการพนันในระดับพื้นที่ของทั้ง 8 มหาวิทยาลัยเพื่อเป็นฐานความรู้ในการผลักดันร่วมกัน โดยให้การสนับสนุนเครือข่ายคณาจารย์ไปศึกษาสำรวจสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการพนันในสถาบันอุดมศึกษาโดยไม่ได้มีการกำหนดโจทย์วิจัยหรือกรอบวิธีการดำเนินการศึกษาแต่อย่างใด จึงเป็นการให้อิสระแก่คณาจารย์ไปเลือกศึกษาตามความถนัดสนใจและความเหมาะสมในบริบทที่หลากหลายของแต่ละมหาวิทยาลัย

ในขณะเดียวกัน โครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันกำหนดให้มีการดำเนินโครงการในลักษณะ Campus Visit โดยมีทีมงานจากศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะฯ เข้าไปร่วมหารือและขับเคลื่อนมาตรการและนโยบายในการลดปัญหาจากการพนันกับฝ่ายบริหารของแต่ละมหาวิทยาลัย ตลอดจนร่วมทำกิจกรรมกับผู้แทนและแกนนำนักศึกษาเพื่อเข้าถึงสภาพปัญหาและแสวงหาทางออก อันนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือเพื่อผลักดันนโยบายที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหการพนันในระดับชาติอย่างเป็นระบบ

จากที่มาของโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนัน ได้แสดงให้เห็นว่า เป็นการดำเนินโครงการในลักษณะของการแสวงหาแนวทางการผลักดันและขับเคลื่อนนโยบายเพื่อลดปัญหาจากการพนันสู่อย่างเป็นระบบในแบบจากฐานรากสู่ส่วนกลางตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนมากกว่าการกำหนดความคิดจากส่วนตัวหรือจากงานวิจัยทางวิชาการในแบบหอคอยงาช้าง เพื่อครอบงำทิศทางการทำงานในระดับปฏิบัติ แต่เป็นการดำเนินการในลักษณะการวางกรอบแนวทางไว้อย่างกว้าง ๆ แล้วเข้าไปร่วมหารือกับบุคลากรคนทำงานและผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการพนันเพื่อปรับขึ้นมาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายอย่างมีส่วนร่วมจริง

2. การพัฒนาสื่อเพื่อเครื่องมือส่งสารที่เหมาะสม (Media = Medium = Message)

ภายหลังจากข้อสรุปร่วมกันในเวทีหารือกับเครือข่ายอาจารย์ 8 มหาวิทยาลัย ทางศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะเพื่อลดปัญหาจากการพนัน ได้ทำดำเนินการประสานจัดทำสื่อและเนื้อหาสำหรับการเผยแพร่เพื่อการให้ความรู้และความตระหนักในปัญหาผลกระทบจากการพนัน และพัฒนาสื่อเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการจัดกิจกรรมและประสานกับเครือข่ายนิสิต นักศึกษา ประกอบด้วย สื่อสิ่งพิมพ์ ประกอบด้วย สื่อเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับเรื่องปัญหาและผลกระทบจากการพนันที่มีอยู่เดิม อาทิ จุลสาร รู้ทัน หนังสือแกระอวยหทัยกสมอง มองผลกระทบของการพนัน หนังสือการพนัน (ชุมชน) จัดการได้ เป็นต้น เพื่อมุ่งให้ความรู้ไว้เป็นส่วนอ้างอิงกับผู้บริหาร คณาจารย์และนักวิจัยที่สนใจในประเด็นปัญหาการพนัน

นอกจากนั้นแล้วยังมีการผลิตหนังสือพิมพ์และสื่อเฉพาะกิจต่าง ๆ ที่ออกแบบขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือ (Medium) ในการเชื่อมโยงนิสิต นักศึกษา และคณาจารย์ ตลอดจนผู้บริหารมหาวิทยาลัยเข้ามาสนใจในประเด็นปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษา และเป็นสื่อกลางในการร่วมทำกิจกรรมรู้ทันพนันที่กระตุ้นไปสู่การรับรู้และความตระหนักในปัญหาภัยการพนันในสถาบันอุดมศึกษา อาทิ แบบสำรวจ ภาวการณ์คิดพนัน 20 คำถาม หนังสือรู้ทันการพนันและภัยร้ายจากการพนัน และป้ายสื่อสารประกอบการทำกิจการต่าง ๆ (ดังปรากฏในภาพด้านล่าง)

สื่อเฉพาะกิจที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้ในการร่วมสร้างการรับรู้และความตระหนักในปัญหาภัยการพนัน

สื่อเหล่านี้ไม่ได้ถูกใช้ไปเพื่อเผยแพร่สร้างการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องปัญหาผลกระทบจากการพนัน แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ได้ถูกใช้ให้เป็นเครื่องมือในการเข้าไปสื่อสารกับผู้บริหาร และนิสิต นักศึกษาในการสร้างการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของปัญหาการพนัน แก่กันและกัน

หากไร้ซึ่งสื่อเหล่านี้เห็นที่ทีมงานและผู้วิทยากรจากทางศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะเพื่อลดผลกระทบจากปัญหาการพนันคงไม่สามารถนำประเด็นปัญหาการพนันสู่ความสนใจของผู้บริหารระดับสูงในแต่ละมหาวิทยาลัยได้ ด้วยเพราะประเด็นปัญหาการพนันเป็นสิ่งที่ไม่มีใครมองเห็นหรือบอกได้โดยตรงต้องอาศัยเนื้อหาสารจากสื่อต่าง ๆ มาเชื่อมโยงเทียบเคียงให้เห็นจริงเพื่อสร้างการรับรู้ร่วมกันอันนำไปสู่การปรึกษาหารือแบ่งปันประสบการณ์และการขบคิดถึงแนวทางหรือแนวนโยบายในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

3. กิจกรรม Campus Visit แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่องานขับเคลื่อนนโยบาย

กิจกรรม Campus Visit เป็นการออกแบบกิจกรรมในแบบการออกเดินทางเพื่อสร้างความลงตัวกับโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน โดยทีมงานศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะฯ ได้ดำเนินการในสองด้านไปพร้อมกันได้แก่ การจัดทีมสื่อและทีมวิชาการสำหรับการเข้าไปร่วมหารือกับฝ่ายบริหารของแต่ละมหาวิทยาลัย และการดำเนินกิจกรรมนำร่องเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการจัดการปัญหาจากการพนัน โดยมีคณาจารย์ที่โครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันให้การสนับสนุนการสำรวจสถานการณ์การพนันในแต่มหาวิทยาลัยเป็นเครือข่ายในการเชื่อมร้อยและประสานกิจกรรมและร่วมขับเคลื่อนในระดับนโยบายที่ต่อเนื่องต่อไป

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

กิจกรรม Campus Visit ประกอบด้วยส่วนแรก ได้แก่ กิจกรรมหลัก คือ การเข้าพบหารือกับฝ่ายบริหารของแต่ละมหาวิทยาลัยที่ตอบรับให้เข้าพบในแนวนโยบายและปัญหาจากการพนันในมหาวิทยาลัยรวมทั้งสิ้น 8 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยนครพนม มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

กิจกรรมส่วนที่สอง คือ การร่วมทำกิจกรรมกับนิสิต นักศึกษาในลักษณะการกิจกรรมอบรมสัมมนา เพื่อเป็นสื่อกลางในการเข้าถึงสถานการณ์นิสิต นักศึกษาในแต่ละมหาวิทยาลัย ได้แก่ การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการรู้ทันพนัน การจัดการปัญหาจากการพนัน โดยประสานเข้าไปในส่วนหนึ่งของกิจกรรมนักศึกษาที่แต่ละมหาวิทยาลัยมีแผนงานในการดำเนินการอยู่เดิม โดยมีสาระสำคัญในการกิจกรรมแจกแจงได้ดังนี้

1. กิจกรรมให้ความรู้เพื่อการรู้ทันการพนัน ดำเนินการในลักษณะการบรรยายและการนำเสนอสื่อประกอบ อาทิ หนังสือ on u, รู้ทันพนันอย่ามาเนียน, หนังสือพิมพ์โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน

2. กิจกรรมสร้างความตระหนักผลกระทบจากปัญหาการพนัน ดำเนินการในลักษณะการบรรยาย และการมีส่วนร่วมประเมินตนเอง อาทิ แบบทดสอบ 20 สัญญาณคิดพนัน, การสนทนากลุ่ม, เรื่องจริงจากใจนักพนัน

3. กิจกรรมเสริมทักษะการจัดการปัญหาการพนัน ดำเนินการในลักษณะการส่งเสริมให้นักศึกษาร่วมกำหนดแนวทางป้องกันปัญหาการพนันในรูปแบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อาทิ กิจกรรมกลุ่มสิ่งที่อยากบอก, แผนป้องกันการพนัน, และการสื่อสารสังคมออนไลน์ด้านภัยพนัน

กิจกรรมเหล่านี้มีลักษณะที่ยืดหยุ่น ได้ถูกกำหนดไว้อย่างกว้างขวางในลักษณะการเตรียมเนื้อหาและวิทยาการดำเนินการ แต่ในการดำเนินงานแต่ละมหาวิทยาลัยมีความแตกต่างกันไปขึ้นกับสภาพการณ์และคุณลักษณะของนักศึกษา ตลอดจนความพร้อมของมหาวิทยาลัยในการให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรม โดยมีการปรับเปลี่ยนเรื่อยมาตั้งแต่การเริ่มเข้าจัดกิจกรรมตามโครงการในครั้งแรกที่ คณะสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง และผ่านการทดสอบกิจกรรมต่าง ๆ ในอีก 3 มหาวิทยาลัย จนทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาชุดความรู้กิจกรรมหลักสูตรนำร่อง เพื่อการรู้ทันพนันสำหรับนิสิต นักศึกษาซึ่งทีมงานได้ใช้เรื่อยมาอย่างลงตัวจนถึงกิจกรรมในครั้งสุดท้ายร่วมกับเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

การจัดกิจกรรม Campus Visit เป็นการใช้กิจกรรมเป็นสื่อกลางเชื่อมประสานกับผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับฝ่ายกิจการนิสิต นักศึกษา เพื่อให้เกิดความตระหนักและตื่นตัวในประเด็นพิษภัยและผลกระทบจากการพนัน ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการเข้าถึงปัญหาการพนันของนักศึกษาอย่างแท้จริงในระดับพื้นที่เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเครือข่ายมหาวิทยาลัยและการพัฒนาข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายเพื่อการป้องกันภัยพนันในสถาบันอุดมศึกษาที่ตรงกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมสมัยและสร้างสัมฤทธิ์ผลที่เป็นจริงได้

อย่างไรก็ตามผลการติดต่อประสานงานเพื่อเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ผ่านไปยังผู้บริหารของมหาวิทยาลัยพบว่า ผู้บริหารในระดับฝ่ายกิจการนิสิตของมหาวิทยาลัย รวมถึงในระดับคณะหลายแห่งปฏิเสธที่จะเข้าร่วมการจัดกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวด้วยเหตุผลในหลายลักษณะ

ผู้บริหารในระดับคณะของมหาวิทยาลัยหนึ่งให้เหตุผลออกมาอย่างเด่นชัดว่าไม่ต้องการเข้าร่วมโครงการเนื่องจากนักศึกษาในคณะและในมหาวิทยาลัยไม่ได้มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการพนัน ลักษณะเช่นนี้ปรากฏในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งในการติดต่อประสานงานหรือแม้แต่ในการเข้าพบผู้บริหารและจัดกิจกรรมที่ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง อาทิ งานวิทยานิพนธ์หรือฝ่ายกิจการนักศึกษาต่างมีความห่วงเกรงในประเด็นดังกล่าวเช่นเดียวกัน เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของสถาบันเนื่องจากการเปิดให้มี

องค์กรหรือบุคคลากรภายนอกมาจัดกิจกรรมดังกล่าวอาจแสดงให้เห็นถึงภาพลักษณ์ที่ไม่ดีหรือส่อไปในทางว่าเป็นสถาบันที่มีความเสี่ยงต่อปัญหาการพนัน

ดังนั้น ในการติดต่อประสานงานเพื่อเข้าร่วมทำกิจกรรม Campus Visit จึงต้องเน้นไปที่ความร่วมมือจากเครือข่ายอาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลากรของทีมงานและที่ปรึกษาโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันเพื่อประสานไปยังผู้บริหารระดับสูงในระดับคณะและระดับมหาวิทยาลัยในการเข้าพบแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การพนันและการจัดกิจกรรมกับนิสิต นักศึกษาเพื่อเข้าถึงทัศนคติและความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาการพนันอันนำไปสู่การส่งเสริมทักษะในการจัดการกับปัญหาการพนัน โดยมีมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ให้การตอบรับและร่วมจัดกิจกรรมมีรายละเอียดการดำเนินการในช่วงเวลาต่าง ๆ แจกแจงได้ดังตารางต่อไปนี้

ช่วงเวลา	สถานที่	กิจกรรม
	มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบผู้บริหารฝ่ายประชาสัมพันธ์ และร่วมกิจกรรมปฐมนิเทศนักศึกษาคณะสื่อสารมวลชน	จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะรู้ทันพนันและการจัดการปัญหาจากการพนัน
13 สิงหาคม พ.ศ.2558	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เข้าพบรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา และฝ่ายพัฒนานักศึกษา	หารือสถานการณ์และแนวนโยบายแก้ไขปัญหาจากการพนัน
14 สิงหาคม พ.ศ.2558	มหาวิทยาลัยทักษิณ เข้าพบผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา	หารือสถานการณ์และนโยบายแก้ไขปัญหาจากการพนัน
14 สิงหาคม พ.ศ.2558	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เข้าพบรองอธิการบดีและฝ่ายกิจการนักศึกษา	หารือสถานการณ์และนโยบายปัญหาจากการพนัน
15 สิงหาคม พ.ศ.2558	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พบแกนนำองค์กรนักศึกษาและสภานักศึกษา กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม	จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะรู้ทันพนันร่วมกับนักศึกษา ปีที่ 1 1,500 คน
17 กันยายน พ.ศ.2558	มหาวิทยาลัยบูรพา พบแกนนำและร่วมกิจกรรมนักศึกษาชมรม ประจักษ์รัฐ	จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะรู้ทันพนันร่วมกับนักศึกษา ปีที่ 1,100 คน
20 กันยายน พ.ศ.2558	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี พบคณะรองอธิการวิทยาเขตฯ ร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์วันสันติภาพ	จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะรู้ทันพนันนักศึกษาวิชาพัฒนาสังคม 200 คน

ช่วงเวลา	สถานที่	กิจกรรม
2 ตุลาคม พ.ศ. 2558	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง พบผู้เชี่ยวชาญบริติชฝ่ายกิจการนักศึกษา	จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะรู้ทัน พนันกับนักศึกษา 100 คน
17 ตุลาคม พ.ศ. 2558	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ร่วมจัดกิจกรรมนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์	จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะรู้ทัน พนันกับนักศึกษา 70 คน
10 พฤศจิกายน พ.ศ.2558	มหาวิทยาลัยนครพนม พบคณบดีคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ และ หัวหน้างานวินัยศึกษาของมหาวิทยาลัย	จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะรู้ทัน พนันกับนักศึกษา 150 คน
18 พฤศจิกายน พ.ศ.2558	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ พบที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญบริติชฝ่ายกิจการนักศึกษา	จัดกิจกรรมพัฒนาทักษะรู้ทัน พนันกับนักศึกษาปีที่ 1 สาขา รัฐศาสตร์ 60 คน

ตารางที่ 2.1 : แสดงกิจกรรม Campus Visit ในโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน

จากตารางข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการดำเนินกิจกรรม Campus Visit มีความหลากหลายทั้งในส่วนที่เข้าพบผู้บริหารและผู้แทนนักศึกษาในระดับที่แตกต่างกันไป แต่ส่วนใหญ่ทีมงานสามารถได้รับอนุญาตให้เข้าไปร่วมจัดกิจกรรมกับนิสิต นักศึกษาได้โดยตรงทั้งสิ้นอันเป็นส่วนที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับการยอมรับและความสำเร็จในเบื้องต้นของการดำเนินกิจกรรมโครงการ

4. ผลการดำเนินการงานโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน: ความหลากหลายในการแตก หน่อต่อยอดงานป้องกันภัยพนันในสถาบันอุดมศึกษา

โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักของโครงการไว้ 3 ประการหลัก ได้แก่ หนึ่ง) มุ่งเสริมสร้างทักษะให้กับนิสิต นักศึกษาในการจัดการปัญหาจากการพนัน สอง) สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยพัฒนานโยบายด้านภัยการพนัน และ สาม) ประสานความร่วมมือเพื่อพัฒนาเครือข่ายฯ ผลักดันให้ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีมาตรการด้านภัยการพนันในสถาบันอุดมศึกษา

ภายใต้วัตถุประสงค์ดังกล่าว โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันใช้เป้าหมายในการออกแบบกิจกรรมที่มีลักษณะมุ่งเน้นสานสร้างความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อการร่วมกันหาแนวทางในการขับเคลื่อนเพื่อรับมือกับปัญหาอันเกิดจากการเล่นพนันของนิสิต นักศึกษา ทั้งนี้โครงการฯ ไม่ได้มีการวางกรอบเกณฑ์ในการชี้้นำให้ทำตามหรือกำหนดแบบแผนกิจกรรมแล้วนำลงไปอบรม หรือ ผลิตในพื้นที่ตามเป้าหมายที่วางไว้

ในทางตรงกันข้าม โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันให้การสนับสนุนเครือข่ายคณาจารย์ให้หันมาสนใจดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรู้เท่าทันการพนันกับนิสิต นักศึกษา อันเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างการรับรู้ให้กับคณาจารย์และผู้บริหารของมหาวิทยาลัย เพื่อนำไปสู่การการคิดคำนึงถึงประเด็นปัญหาทางด้านการพนันในฐานะอบายมุขสิ่งเสพติดที่สถาบันอุดมศึกษาต้องหันมากำหนดแนวทางในการรับมือกับเรื่องนี้อย่างเป็นระบบ

ขณะเดียวกัน ทีมงานของโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันได้พัฒนาสื่อ และหลักสูตรการเสริมทักษะการจัดการกับปัญหาการพนันให้เกิดเป็นเนื้อหาและเครื่องมือเข้าไปเชื่อมประสานกับผู้บริหารมหาวิทยาลัยให้เกิดความตระหนักในปัญหาของพิษภัยการพนันและเห็นถึงรูปธรรมของความเป็นไปได้ในการจัดการกับปัญหาในแนวทางใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับนโยบายมากกว่าในระดับกิจกรรมการณรงค์เฉพาะกิจ

ดังนั้นในการพิจารณาสัมฤทธิ์ผลของโครงการจึงสามารถพิจารณาได้ใน 3 ด้านหลักตามวัตถุประสงค์โครงการที่ตั้งไว้ ได้แก่

- 1) ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการเกิดความตระหนักในปัญหาการพนันในสถาบันของตนเองหรือไม่และมีแนวโน้มไปสู่การวางนโยบายในการป้องกันปัญหาการพนันหรือไม่อย่างไร
- 2) นิสิต นักศึกษาที่เข้าร่วมเกิดทักษะในการจัดการกับปัญหาการพนัน ได้มากน้อยเพียงใดเป็นผลจากการดำเนินโครงการของมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันหรือไม่อย่างไร
- 3) การดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันหนุนนำให้เกิดเครือข่ายเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายในการป้องกันปัญหาและผลกระทบจากการพนันในสถาบันอุดมศึกษาในระดับสังคมประเทศหรือไม่อย่างไร

4.1 มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันได้ริเริ่มการพัฒนานโยบายด้านภัยพนันในสถานศึกษานำร่องอย่างตามระบบโครงสร้างขององค์กรตนเอง

“มหาวิทยาลัยไทยตื่นตัวรับปัญหาการพนัน พร้อมดึงโครงสร้างการจัดการในสถาบันร่วมแก้ปัญหาและผลกระทบจากการพนัน”

ข้อความนี้ได้จากผลสรุปจากการดำเนินกิจกรรม Campus Visit ที่ทีมงานโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันได้เดินทางไปพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหารในมหาวิทยาลัยทั้ง 10 มหาวิทยาลัย อันสะท้อนให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่มีต่อการดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์สำคัญไว้ประการหนึ่งว่าต้องการสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยที่ร่วมโครงการได้หันมาให้ความสำคัญและพัฒนานโยบายด้านภัยการพนันในสถาบันอุดมศึกษา

ต่อข้อคำถามเพื่อการประเมินผลโครงการที่กำหนดขึ้นว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการเกิดความตระหนักในปัญหาการพนันในสถาบันของตนเองหรือไม่และมีแนวโน้มไปสู่การวางนโยบายในการป้องกันปัญหาการพนันหรือไม่อย่างไร

คำตอบที่ได้รับจากเสียงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยต่างที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ล้วนเกิดความตระหนักในปัญหาการพนันในมหาวิทยาลัยของตนอย่างเด่นชัดภายหลังจากที่ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทางทีมงานและได้เปิดรับสื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากทางโครงการฯ อันเป็นสิ่งที่แตกต่างไปอย่างชัดเจนก่อนและหลังการพูดคุยหรือระหว่างกัน อันเป็นส่วนสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จและการบรรลุวัตถุประสงค์ด้านหนึ่งของโครงการอย่างชัดเจน

ในทุกมหาวิทยาลัยที่คณะทำงานของโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันเข้าไปพบปะและดำเนินกิจกรรม ผู้บริหารของทุกมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวหน้าฝ่ายงานกำกับดูแลฝ่ายกิจการนักศึกษาล้วนยืนยัน ณ แรกพบเหมือนกันหมดว่า มหาวิทยาลัยของตนเองไม่มีปัญหาการพนัน อาจมีบ้างเป็นส่วนน้อย บางส่วนยังคงไม่แน่ใจว่าการพนันเป็นปัญหาสำคัญอย่างไรถึงขนาดที่ต้องมารณรงค์หรือทำกิจกรรมใด ๆ ด้วย

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบางแห่ง แสดงทรรศนะยืนยันว่า การพนันเป็นเรื่องธรรมดาอยู่คู่กับสังคมไทยเป็นเรื่องธรรมดาที่ต้องมีอยู่ไม่ใช่เรื่องเสียหายร้ายแรง และที่ผ่านมาก็มีแหล่งให้เล่นพนันมากมายแควดล้อมมหาวิทยาลัยแต่ก็เป็นเรื่องภายนอกที่นักศึกษาออกไปเล่นกันเอง มหาวิทยาลัยกวาดขันดูแลในส่วนภายในมหาวิทยาลัยหรือหอพักเป็นสำคัญไม่ให้เกิดปัญหาในเชิงการผิดกฎหมายเป็นสำคัญ

การแสดงความคิดเห็นเหล่านี้ล้วนเปลี่ยนไปภายหลังการชี้แจงให้ข้อมูลผลกระทบของการพนันที่มีผลร่างกาย สมอง จิตใจ และสังคมอย่างกว้างขวางตามผลการวิจัยต่าง ๆ ที่มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติให้การสนับสนุน รวมถึงการได้รับชมสื่อวีดิทัศน์ของโครงการฯ รวมถึงได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงปรากฏการณ์การรุกคืบของการพนันรูปแบบใหม่ ๆ ที่แตกต่างไปจากเดิม

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการฯ หลายแห่งแสดงความเห็นด้วยและปรารถนาให้มีการวางแผนหรือมาตรการที่ชัดเจน แม้สังเกตได้ว่าสีหน้าท่าทางของหัวหน้าฝ่ายงานกิจการนักศึกษาผู้ที่ต้องเป็นฝ่ายปฏิบัติการจริงหลายมหาวิทยาลัยแสดงอาการอึดอัดคัดค้านต่อแนวทางการผลักดันของทีมงานโครงการฯ ร่วมไม่เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กิจกรรมกระบวนการพัฒนาทักษะการจัดการปัญหาการพนันกับกลุ่มแกนนำนักศึกษาในช่วงต่อมา อย่างไรก็ตามในท้ายที่สุดผลการดำเนินงานในการหนุนเสริมให้มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการริเริ่มพัฒนานโยบายต้านภัยพนันได้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในหลายมหาวิทยาลัยพอสรุปได้ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เตรียมพัฒนาเนื้อหารู้ทันพนันเข้าสู่ระบบอาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อ้อยทิพย์ พลศรี รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา ได้แสดงความเห็นด้วยกับการดำเนินกิจกรรมการสื่อสารสร้างความตระหนักในพิชัยการพนันให้กับนักศึกษาเพราะถือเป็นประเด็นเนื้อหาใหม่ที่ยังไม่ได้เริ่มดำเนินการอย่างเป็นระบบ ที่ผ่านมานั้นในเรื่องยาเสพติดเป็นหลัก

“เห็นด้วยกับข้อเสนอการสร้างค่านิยมไม่เป็นหนี้ และการห่างไกลการพนัน จริง ๆ ควรนำเรื่องนี้มาร่วมขับเคลื่อนให้มากเพราะนักศึกษามีจุดเปราะบางมาก ถูกแวดล้อมเรื่องต่าง ๆ มาก พอเงินขาดมือทางหนึ่งก็เข้าหาการพนัน” อาจารย์อ้อยทิพย์ กล่าวแสดงความตระหนักในที่มาปัญหาของการพนัน

ภายหลังได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนรับรู้ข้อมูลด้านต่าง ๆ กับทีมงานโครงการฯ รวมถึงสังเกตเห็นว่ามีนักศึกษาในหลายมหาวิทยาลัยและบางส่วนเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเองที่ต้องเผชิญกับปัญหาผลกระทบจากการพนันจึงได้รับเตรียมเรื่องนี้เข้าสู่ระดับนโยบายของมหาวิทยาลัย โดยจะนำความรู้และสื่อจากโครงการฯผนวกเข้าสู่ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาในกิจกรรม Home - Room และกิจกรรมนักศึกษาต่าง ๆ ในส่วนกลาง

2. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เล็งเห็นประเด็นปัญหาการพนันมีความสัมพันธ์กับมุมมองศาสนาอิสลามที่พร้อมเป็นพลังหนุนให้นักศึกษาเป็นยุวทูตหยุดพนันในชุมชนสังคมได้อย่างสอดคล้องกัน

รองศาสตราจารย์ ดร.อัมจิต เลิศพงษ์สมบัติ รองอธิการบดีวิทยาเขตปัตตานีได้เปิดโอกาสให้ทีมงานเข้าพูดคุยแนะนำการดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันแม้ว่ามีภาระกิจในหลายด้านในช่วงเวลาที่ทีมงานลงพื้นที่ และให้เวลาในการพูดคุยซักถามด้วยความสนใจถึงสถานการณ์และแนวทางการจัดการปัญหาการพนันในพื้นที่ชุมชนมุสลิมซึ่งแตกต่างไปจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ

งานนี้ที่สุดทำให้ได้ประเด็นในการขับเคลื่อนของทางมหาวิทยาลัยเป็นจุดเฉพาะ โดย รศ.ดร.อัมจิต เล็งเห็นความสัมพันธ์ในการนำเอาหลักศาสนาอิสลามมาเป็นจุดแข็งในการเคลื่อนงานด้านการพนันในหมู่นักศึกษา คือหลัก “บาราคัต” หรือสิ่งที่เป็นสิริมงคล ซึ่งเงินที่เล่นหรือได้จากการพนันล้วนเป็นเงินบาปไม่เป็นสิริมงคลกับชีวิตครอบครัวเป็นสิ่งที่ควรรังเกียจตามหลักอิสลาม

รศ.ดร.อัมจิต บอกกล่าวกับทีมงานว่า การเข้ามาดำเนินกิจกรรมกับนักศึกษาแม้ที่นักศึกษาไม่ค่อยมีการเล่นการพนัน แต่นักศึกษาจำนวนไม่น้อยได้รับผลกระทบจากการพนัน เพราะที่บ้านในชุมชนของนักศึกษาส่วนเต็มไปด้วยปัญหาและผลกระทบจากการพนัน ดังนั้นการสร้างความเข้มแข็งให้กับนักศึกษาได้จากทำให้นักศึกษาสามารถเป็น “ยุวทูต” เชื่อมร้อยลงไปในชุมชนเพื่อสร้างพลังในการต้านการพนันไม่ให้แพร่ระบาดออกไป โดยสามารถนำเอามาเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ผลักดันให้นักศึกษาเข้าไปทำกิจกรรมกับชุมชนต่อไป

3. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พร้อมผนวกเนื้อหาด้านภัยพนันให้เป็นหนึ่งเดียวกับการดำเนินภัยปัญหาสิ่งเสพติดผ่านหน่วยงานบ้านวัยใสของมหาวิทยาลัย

แม้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ไม่ได้เป็นมหาวิทยาลัยที่ประสานให้เข้าร่วมโครงการฯ โดยตรงแต่ทีมงานโครงการฯ ได้มีการหารือกันก่อนการลงพื้นที่ว่าควรเข้าไปเยี่ยมคารวะและหารือแนวทางการป้องกันภัยพนันกับทางมหาวิทยาลัยเพราะเป็นมหาวิทยาลัยที่ได้รับการยอมรับจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง

ภายหลังการประสานเข้าพบหารือพร้อมกับการนำเสนอแนวทางกิจกรรมและสื่อแขนงต่าง ๆ ในการเป็นเครื่องมือรู้ทันและต้านภัยการพนัน ทำให้ทาง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิดา สุขศรีเมือง ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เล็งเห็นว่า เป็นเรื่องที่มีประโยชน์ต่อนักศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการช่วยลดผลกระทบจากปัญหาการพนันได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพ จึงมอบหมายให้มีการนำเรื่องการเสริมทักษะการจัดการปัญหาการพนันเข้าเป็นส่วนหนึ่งในเนื้อหาของโครงการบ้านวัยใสของมหาวิทยาลัย

โครงการบ้านวัยใสเป็นโครงการที่มุ่งอบรมนักศึกษาแกนนำให้มีทักษะในการให้คำปรึกษาชี้แนะกับนักศึกษาด้วยกันเองในประเด็นปัญหาสังคมเสี่ยงในมิติต่าง ๆ อาทิ เรื่องยาเสพติด การตั้งครกก่อนวัยอันควร การดื่มสุรา เป็นต้น ซึ่งทางมหาวิทยาลัยจะเพิ่มประเด็นเรื่องการรู้ทันพนันเข้าไปเป็นอีกส่วนหนึ่งของเนื้อหาโครงการและจะเน้นในเรื่องการเพิ่มทักษะการให้คำปรึกษาในเรื่องนี้เป็นสำคัญ

อาจารย์ ดร.พนิดา กล่าวยืนยันว่า ทางมหาวิทยาลัยฯ เห็นด้วยว่าเรื่องการพนันเท่ากับสิ่งเสพติด ก็จะได้เอาเรื่องนี้พ่วงไปกับกลุ่มกลุ่มสารเสพติด ซึ่งจะทำให้เรื่องแทรกตัวเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่มุ่งดำเนินการเพื่อให้นักศึกษาห่างไกลกับสารเสพติด อาทิ ในกิจกรรมปฐมนิเทศ ปัจฉินิเทศ กิจกรรมชมวงจรมัจฉาเพื่อเพิ่มภูมิคุ้มกันให้ภยันตราย

4. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง พร้อมนำเรื่องการรู้ทันและป้องกันปัญหาจากการพนันเข้าสภาฝ่ายพิทักษ์และสภาวิชาการเพื่อขับเคลื่อนให้เรื่องนี้เข้าสู่ระบบอาจารย์ที่ปรึกษาในระดับคณะเพื่อสร้างความเข้มแข็งของมหาวิทยาลัยหยุดพนันเต็มตัว

อาจารย์ ดร.สิริรุ่ง วงศ์สกุล ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายพัฒนานักศึกษา ได้แสดงให้เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าถึงเวลาแล้วที่ต้องหาทางฉีควัคซีนต้านพนันอีกหนึ่งตัวนอกจากเรื่องของยาเสพติด เพราะปัจจุบันปัญหาการพนันได้แพร่ระบาดและสร้างผลกระทบในหมู่นักศึกษาเพิ่มมากขึ้นในหลายรูปแบบ ต้องเพิ่มทักษะให้นักศึกษารู้ทันพนันอย่างรอบด้านและต้องให้พวกเขาสามารถมีทักษะความสามารถในการหยุดเล่นการพนันได้ด้วยสำคัญคนที่กำลังจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการพนันมีจะนั้นก็เกิดผลเสียหาย

อาจารย์ ดร.สิริรุ่ง เห็นว่าแนวทางการดำเนินกิจกรรมและการพัฒนาสื่อต่าง ๆ ของโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันเป็นแบบอย่างรูปธรรมที่จะนำไปใช้เป็นวัคซีนป้องกันและทำให้หลาย ๆ ฝ่ายให้เล็งเห็นแนวทางปฏิบัติในการร่วมมือกันต้านภัยพนันได้เป็นอย่างดี จึงเตรียมเสนอเรื่องนี้เข้าไปยัง

สภาฝ่ายพิทักษ์และสภาวิชาการของมหาวิทยาลัย เพื่อกำหนดเป็นอีกหนึ่งนโยบายให้อาจารย์ที่ปรึกษาในคณะต่าง ๆ ได้มีตระหนักและเกิดความตื่นตัวในประเด็นนี้ และมีหลักในการนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกันด้านกฤษฎการพนัน

ที่ผ่านมาทางมหาวิทยาลัยเองก็ยังคงขาดเครื่องมือและแนวทางกิจกรรมรวมถึงสื่อต่าง ๆ ที่มาสนับสนุนการจัดการหรือการเพิ่มทักษะเหล่านี้ให้กับนักศึกษา ส่วนมากสิ่งๆ ที่ทำได้คือการใช้ระบบพีซีเข้าไปช่วยสอดส่องดูแลรุ่นน้องที่อาจมีความเสี่ยงในการเข้าไปเกี่ยวกับสิ่งเสพติดประเภทต่าง ๆ แต่ไม่ได้ดำเนินส่งเสริมป้องกันในเชิงระบบรวม

ข้อสังเกตประการสำคัญพบว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่พร้อมผลักดันมาตรการต่าง ๆ เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการพนันเหล่านี้ ไม่เพียงมีข้อเสนอหรือเตรียมพร้อมผลักดันนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการปัญหาและผลกระทบการพนันจากการสนทนากับทางทีมงานโครงการเท่านั้น ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยข้างต้นล้วนให้ความสำคัญและเข้าร่วมศึกษาดูงานในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการจัดการปัญหาการพนันให้กับนิสิต นักศึกษาแก่นำงานจบกระบวนการทั้งสิ้นอันแสดงให้เห็นถึงความสนใจและใส่ใจที่จะหาแนวทางและมาตรการในการดำเนินนโยบายและกิจกรรมที่เป็นรูปธรรมต่อไปอีกด้วย

สำหรับบางมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการยังไม่ได้มีการริเริ่มดำเนินการพัฒนานโยบายด้านกฤษฎการพนันมีส่วนสำคัญมาจากการที่ทีมงานขาดโอกาสในการเข้าพบปะหรือเพื่อแลกเปลี่ยนกับผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยจึงไม่สามารถผลักดันให้มีการดำเนินการในลักษณะของมหาวิทยาลัยข้างต้น อย่างไรก็ตามแม้การได้ร่วมทำกิจกรรมร่วมกับแก่นนำนักศึกษาและคณาจารย์ในระดับคณะก็สามารถก่อให้เกิดผลกระทบในทางสร้างสรรค์เพื่อการป้องกันกฤษฎการพนันอีกในหลายด้านที่ได้เริ่มสร้างความสนใจให้กับผู้บริหารระดับกลางและระดับสูงของมหาวิทยาลัยให้เกิดความตระหนักและเห็นถึงแนวทางในการจัดการกับ

4.2 ผลด้านการเสริมสร้างทักษะให้กับนิสิต นักศึกษาในการจัดการปัญหาจากการพนัน

โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันนอกจากมีการเดินทางเข้าพบปะผู้บริหารของแต่ละมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการแล้ว ทีมงานยังได้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะในการจัดการปัญหาจากการพนันให้กับแก่นนำนิสิต นักศึกษาเพื่อมุ่งให้มีความรู้ทันการพนันและตระหนักในปัญหาและผลกระทบจากปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษาจนสามารถนำไปสื่อสารประยุกต์ใช้เพื่อร่วมกันป้องกันกฤษฎการพนันในสถานอุดมศึกษาในมิติต่าง ๆ ในวงกว้างต่อไป

การดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างทักษะในการจัดการปัญหาจากการพนันประกอบด้วย การให้ความรู้ด้านการรู้ทันพนันในรูปแบบต่าง ๆ ผลกระทบที่มีสมองมีนิสิต นักศึกษาเข้าร่วมโครงการฯ โดยเฉลี่ยมากกว่า 700 คน จาก 8 สถาบันอุดมศึกษา มีผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนแจ่มแจ้งได้ดังนี้

1. นิสิต นักศึกษาสามารถนำความรู้ความเข้าใจจากการร่วมกิจกรรม โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน ไปพัฒนาข้อเสนอแนะและประยุกต์ใช้ได้อย่างมีนัยสำคัญแตกต่างไปจากนิสิต นักศึกษาทั่วไป

นิสิต นักศึกษาที่ยังไม่ได้ร่วมเรียนรู้ในกิจกรรมโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันจะมีข้อเสนอและข้อคิดเห็นกับการจัดการปัญหาการพนันดังนี้ “เปิดบ่อนเสรี” “ปัญหาพนันเพราะคอร์ปชั่น” “พนันอยู่ในสายเลือดคนไทยทำอะไรได้”

ข้อคิดเห็นเหล่านี้ล้วนมาจากนิสิต นักศึกษาส่วนใหญ่ที่ยังไม่ได้ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน จนกระทั่งเมื่อนิสิต นักศึกษาเหล่านี้ที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่อง การพนันจากกิจกรรมโครงการแล้วส่วนใหญ่มีข้อเสนอที่แตกต่างไปจากเดิมชัดเจน

“เลิกเกรงใจเพื่อน” “เพิ่มโทษอาญาให้เข้มข้น”

“กฎหมายระบุให้ชัดว่าอะไรเป็นการพนัน”

“พักการเรียนคนเล่นพนัน”

“ตัดเงินกู้ยศ.”

“เซเว่นห้ามขายไฟ”

“รอบมหาวิทยาลัย 300 เมตร ต้องไม่มีโต๊ะบอล”

“โรงเรียนต้องจัดหากิจกรรม อุปกรณ์กีฬาให้นักเรียน”

ข้อเสนอแนะจากนิสิต นักศึกษาที่ชัดเจนเหล่านี้เกิดขึ้นภายหลังที่ได้เปิดรับสื่อและความรู้เท่าทันการพนันในกิจกรรมการพบปะนิสิต นักศึกษาของโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนัน หนึ่งในกิจกรรมสำคัญ คือ การพัฒนาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการพนัน โดยแบ่งนักศึกษาคละกันในแต่ละกลุ่มให้ร่วมกันจัดทำข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล สถานศึกษา และชุมชน ถึงแนวทางการจัดการปัญหาและผลกระทบจากการพนันและนำมาเสนอบนเวทีร่วมกัน

กิจกรรมนี้มีจุดมุ่งหมายให้นิสิต นักศึกษาได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันขบคิดและถกเถียงถึงแนวทางในการจัดการปัญหาการพนันด้วยตัวเอง อันเป็นส่วนหนุนเสริมตามหลักการของผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อันทำให้นิสิต นักศึกษาได้ทั้งความรู้ความเข้าใจในประสบการณ์ของเพื่อน ๆ ขณะเดียวกันกิจกรรมกลุ่มนำไปสู่ทักษะในการคิดวิเคราะห์จัดการปัญหาแก่ตัวผู้เรียนไปพร้อมกัน

กิจกรรมพัฒนาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการพนันกลายเป็นบทพิสูจน์ความสำเร็จในด้านการเสริมสร้างทักษะการจัดการปัญหาการพนันของนิสิต นักศึกษาอย่างได้ชัดเจน เนื่องจากทีมงานได้มีทดสอบการจัดกิจกรรมดังกล่าวก่อนและหลังการให้ความรู้และการนำเสนอข้อมูลความรู้เท่าทันการพนันให้นักศึกษา

นิสิต นักศึกษาที่ยังไม่มีการเปิดรับสื่อหรือความรู้จากทีมวิทยากรของโครงการฯ ส่วนใหญ่มีข้อเสนอให้มีการเปิดบ่อนเสรี เพื่อให้ควบคุมได้ง่าย และการเล่นการพนันอยู่ในนิสัยและความขึ้น

ชอบของคนไทยเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเป็นเรื่องธรรมดาไม่ได้มีการผลเดือดร้อนผู้อื่นอยู่ที่ความรับผิดชอบของตนเอง

ความคิดเห็นและทัศนคติเหล่านี้ เปลี่ยนไปเมื่อได้เรียนรู้ว่าการพนันได้ถูกสร้างและยึดเยียดให้คนไทยรู้ว่าเป็นเรื่องธรรมดา จนกลายเป็นภาพมายาวว่า การพนันเป็นเรื่องที่อยู่ในสายเลือดคนไทย อีกทั้งการพนันยังมีผลกระทบทั้งต่อสมองของผู้เล่นโดยตรง ตลอดจนมีผลกระทบต่อครอบครัวและสังคมมากมาย สิ่งเหล่านี้ได้จากเป็นปัจจัยนำเข้าสู่ศูนย์ให้นิสิต นักศึกษาเกิดความตระหนักและร่วมกันพัฒนาข้อเสนอในแก้ปัญหากลุ่มเล่นพนันอย่างเป็นระบบดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

ภาพกิจกรรม “เสียงนิสิต นักศึกษากับการแก้ไขปัญหากลุ่มเล่นพนัน”

หยุดเกรงใจเพื่อน!!! ข้อเสนอแนะชัดเจนโดนใจ ของตัวแทนน้อง ๆ นักศึกษา

ยิ่งไปกว่านั้น นิสิต นักศึกษาแกนนำที่ได้ร่วมโครงการฯ และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับทีมวิทยากรอย่างเข้มข้นสามารถนำความรู้จากการอบรมด้านภัยพนันไปประยุกต์ใช้ในการสื่อสารกับสังคมได้ดังที่พบได้จากนักศึกษาในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนมที่ได้รับการอบรมอย่างเข้มข้นมากกว่าพื้นที่อื่นสามารถนำเอาประเด็นเรื่องของการด้านภัยพนันไปทำการผลิตสื่อประยุกต์เข้ากับกิจกรรมการณรงค์สันติภาพ และการยุติความรุนแรงในครอบครัวเพื่อสร้างการรับรู้ในแง่มุมที่แปลกใหม่แตกต่างจากไปจากเดิมที่ไม่ได้มีการคิดคำนึงถึงเรื่องปัญหาและผลกระทบจากการพนันก็เป็นส่วนหนึ่งของการประเด็นในการสื่อสารเพื่อการรณรงค์กับสาธารณชนในชุมชนด้วยอีกด้านหนึ่ง

แผนกิจกรรมพลังนักศึกษา มอ.ปัตตานี เดินขบวนรณรงค์ต่อต้านการพนัน หนึ่งในกิจกรรม “สร้างสันติภาพเพื่อสังคม” ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2015

ที่มา #มหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน #มอปัตตานี #icgcpถูกใจ 51 คนแชร์ 2 ครั้ง

ภาพตัวอย่างการพัฒนาประเด็นรณรงค์ของนักศึกษาเพื่อเข้าร่วมเตรียมการเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี จังหวัดนครพนม “หยุดพนัน X หยุดความรุนแรง” ณ ห้องสารสนเทศเพื่อการสืบค้นคณะศิลปศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยนครพนม เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2015 ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรม โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน

ศูนย์ข้อมูลนโยบาย
Informati
นั้น
icy

ที่มา: **Juthaluck AjJujoo Saentho** ได้เพิ่มรูปภาพใหม่ 2 ภาพ [Amphoe Muang Nakhon Phanom](#) ·
#UcanAntiGamblingถูกใจ 100 คนความคิดเห็น 2 รายการ

2. นิสิต นักศึกษาที่ร่วมกิจกรรมโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันสามารถประยุกต์สื่อสารคมออนไลน์มาช่วยสื่อสารณรงค์ด้านภัยพนันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันได้สร้างมิติใหม่ในการสร้างการรับรู้เรียนรู้บนพื้นฐานที่มีนิสิต นักศึกษาเป็นศูนย์กลาง โดยทีมงานได้ร่วมกันทดลองออกแบบกิจกรรมในพื้นที่ที่เริ่มจากกิจกรรม “โพสต์ภาพและขอสามคำ” ตามที่นิยมทำกันในเฟสบุ๊กทั่วไป ซึ่งต่อมามีการปรับเปลี่ยนในเวทีที่สอง และสามเป็นกิจกรรมที่ตั้งชื่อว่า “หน้านี้ไม่มีพนัน” และต่อมากลายเป็น กิจกรรม “เพื่อนดีไม่มีพนัน” อันเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้นิสิต นักศึกษาได้ใช้ศักยภาพในตนเองกับสิ่งที่ตนเองมีความถนัดชื่นชอบคือเรื่องของการสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ “เฟสบุ๊ก”

กิจกรรมเพื่อนดีไม่มีพนันเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในการทดลองกับนักศึกษาแกนนำของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เพื่อประกวดคำขวัญแสดงคนสื่อสารเพื่อต้านภัยพนัน ภายหลังจากจัดกิจกรรมให้ความรู้และการสื่อสารผ่านสื่อเฉพาะกิจต่าง ๆ จากทางทีมงาน ต่อมากลายเป็นสื่อกิจกรรมหลักด้านหนึ่งของโครงการที่นิสิต นักศึกษาให้ความสนใจและร่วมคิดพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนสามารถรวมเป็นระบบແຫ່ງແຫ່ງ รวบรวมข้อคิดมุมมองและภาพการสื่อสารไว้ได้อย่างมากมายต่อเนื่อง

กิจกรรมเพื่อนดีไม่มีพนันนี้ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้นักศึกษาเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาการพนัน เพราะนิสิต นักศึกษาที่ร่วมกิจกรรมต้องพยายามใช้ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ออกแบบภาพถ่ายตนเองให้สอดคล้องกับคำขวัญแปลกใหม่ที่มุ่งเตือนภัยชวนเพื่อนให้ห่างไกลการพนันได้ในระหว่างการอบรมให้ความรู้ เป็นแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันที่สามารถขบขันศักยภาพของนักศึกษาให้เข้าร่วมในการกระบวนสื่อสารสร้างการรับรู้เกี่ยวกับแง่คิดมุมมองที่แปลกใหม่ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการพนันจากเพื่อนสู่เพื่อน โดยอาศัยระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์ช่วยกระพือการสื่อสารขยายออกไปผ่านการแชร์และการกดแสดงความชื่นชมผ่านเครือข่ายของนิสิต นักศึกษา

+++เพื่อนดีไม่มีพนัน+++

🙋 ช่วยกันคิด ช่วยกันแชร์ ด้านพนันฉบับเรียลไทม์ ☐

+++เพื่อนดีไม่มีพนัน+++ ถูกใจ 60 คนความ

คิดเห็น 14 รายการแชร์ 1 ครั้ง

🙋 ช่วยกันคิด ช่วยกันแชร์ ด้านพนันฉบับเรียลไทม์ ☐...ดูเพิ่มเติมถูกใจ 21 คน#เพื่อนดีไม่มีพนัน

#มหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน

ภาพแสดงตัวอย่างหน้าเฟสบุ๊กที่สร้างสรรค์โดยนักศึกษาที่สื่อสารแข่งขันแสดงความชื่นชอบในกลุ่มผู้เข้าร่วมอบรม และมีการแบ่งปันสื่อสารสู่เพื่อนในเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นการสร้างการรับรู้ที่แปลกใหม่และเสริมทักษะการตระหนักในปัญหาการพนันผ่านกระบวนการกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนอันสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จตามเป้าหมายโครงการฯ ที่มุ่งพัฒนาทักษะนิสิต นักศึกษาให้ตระหนักและมีทักษะในการจัดการกับปัญหาการพนัน

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาการพนันเป็นกระบวนกรเรียนรู้ผ่านการกระทำด้วยตนเองอย่างมีส่วนร่วมกับผู้อื่นที่นอกจากต้องใช้ความรู้ และความตระหนักเกี่ยวกับการพิชัยการพนันมาเป็นพื้นฐานแล้วยังก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนแง่คิดมุมมองตลอดจนความร่วมมือภายในทีมเพื่อสร้างสรรค์ให้เป็นสื่อที่น่าสนใจเพื่อร่วมหยุดรังไม่ไห้เพื่อนหลุดไหลไปกับการพนันประเภทต่าง ๆ และทำให้นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการฯ ในแต่ละสถาบันสามารถติดตามความเคลื่อนไหวและกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันในพื้นที่มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ผ่านระบบการเป็นเพื่อนในระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟสบุ๊กได้อย่างต่อเนื่อง

3. นิสิต นักศึกษาที่เคยมีประสบการณ์การพนันเกิดความตระหนักถึงพิชัยการพนันจนกล้าก้าวออกมาเป็นสื่อบุคคลนำด้านภัยพนันบนพื้นฐานประสบการณ์ของตนเอง

- “พนันมันอยู่ในสายเลือดคนไทยอยู่แล้ว”
- “เล่นกับที่บ้าน สนุกได้สตาจค์ด้วย”
- “เอาทุกอย่างค่ะ เป็นเจ้ามือห่วยด้วย”

“เคยเสียเป็นหมื่น ได้แค่พันแต่ก็มันส์ดีครับ”

“หนูเพิ่งเลิกเล่น ไฮโลมาได้อาทิตย์นึง เพราะต้องมาเรียน”

ประโยคคำพูดในทำนองนี้ เป็นส่วนที่มักได้ยินจากนิสิต นักศึกษาที่ทำงานเข้าไปสัมผัส ก่อนที่จะเริ่มมีการฝึกอบรมให้ความรู้ แต่ความคิดเหล่านี้ลดน้อยถอยลงและเปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจากนิสิต นักศึกษานักพนันเหล่านี้ได้มีโอกาสทดสอบตนเองด้วยแบบสอบถาม 20 สัณญาณ ดิจพนัน ที่หลายคนมีค่าคะแนนไม่ต่ำกว่า 16 ถึง 18 คะแนน จนทำให้พวกเขาต้องแปลกใจว่าทำไมวิทยากร ถึงทราบว่าพวกเขาเป็นนักพนันตัวจริง ซึ่งต่างยอมรับและเตรียมตระหนักมากขึ้นว่าการเล่นการพนันของเขา และเธอก่อให้เกิดปัญหาความเครียด ความคิดกังวลไม่เป็นอันทำสิ่งที่เป็นประโยชน์กับตนเองและผู้อื่น เช่นเดียวกับเพื่อน ๆ ในวงพนันของเขาอีกหลายต่อหลายคน

นิสิต นักศึกษาที่เคยมีประสบการณ์พนัน หรือแม้แต่ที่ยังคงเล่นพนันอยู่ได้ตระหนักแล้ว ถึงปัญหาต่าง ๆ จากการได้รับความรู้และได้เห็นสภาวะปัญหาของตนเองจากการร่วมใช้แบบทดสอบกับ ทางวิทยากร จึงกล้ายอมรับและก้าวออกมาทำการสื่อสารกล่าวเตือนเพื่อนนิสิต นักศึกษาจากใจที่หวังดีของ พวกเขาเอง ดังปรากฏในคลิปวิดีโอที่ทีมงานโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันจัดทำบันทึกเก็บไว้

“ว้าวชน โกงชน ปลากัด ไฟ ไฮโล ผมเจอมาเยอะแล้ว ขนาดไม่มีเงินผมยังไปขอรู้นกับเพื่อน เลย ที่เลิกได้ก็เพราะแม่ เลิกเถอเพื่อน สงสารคนที่เรารัก”

“ตอนแรกก็คิดว่าเล่นสนุกค่ะ แต่พอเล่นได้ เคยได้ ห้าหรือย เล่นไปก็ไม่อยากเลิก สุดท้ายก็เสียหมด ทางที่ดีอย่าไปยุ่งมันเลยค่ะ”

“...อย่าง ไฮโลมันจะมีหน้าม้ามาล่อให้เราหลง พนันบอลนี่เสียมากกว่าได้ พนันได้ไม่คุ้ม เสียหรือก คนได้คือเจ้ามือ คนเสียคือตัวเรา”

“เจ้ามือผมก็เคยเป็นมาแล้ว ผมเป็นเจ้ามือให้เพื่อนสองคนช่วยดู สุดท้ายก็เสียอยู่ดี อย่งไป เลยการพนัน เชื่อผมเถอะ”

ขณะเดียวกัน มีนิสิต นักศึกษาอีกหลายคนออกมาพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการถึงปัญหาใน เรื่องการพนันกับทีมวิทยากรอย่างไม่เป็นทางการ แม้แต่นักศึกษาที่ยังไม่สามารถเลิกเล่นการพนันได้มา ขอให้สัญญาว่าจะเลิกเล่นให้ได้ บางคนยอมรับว่าเล่นมากเกินไปจะลดลงและประมาณตัวเองใหม่ หลายคนบอกเลิกอยากแต่จะจำกัดเล่นเฉพาะในหมู่เพื่อนเท่านั้น ไม่ออกไปเล่นกับคนอื่นอีกต่อไปเพราะว่า มันมีผลร้ายต่าง ๆ แบบที่ไม่คาดคิดเกิดขึ้นได้ เหมือนในกรณีศึกษาจากสื่อต่าง ๆ ที่ได้รับชมและ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกันและกัน ดังตัวอย่างที่นิสิต นักศึกษาก้าวออกมาเป็นสื่อบุคคล ชักชวนเพื่อนหยุดพนัน (www.facebook.com/icgpt/video)

2:26

เตือนใจภัยพนัน

ถูกใจ 19 คน · รับชม 256 ครั้ง

0:16

0:55

0:18

Voice of WU-2...

ถูกใจ 7 คน · รับชม 32 ครั้ง

Voice of WU -1

ถูกใจ 8 คน · รับชม 45 ครั้ง

Voice of MFU -V5

ถูกใจ 1 คน · รับชม 16 ครั้ง

0:15

0:18

0:19

Voice of MFU -3

ถูกใจ 5 คน · รับชม 75 ครั้ง

Voice of MFU-2

ถูกใจ 4 คน · รับชม 28 ครั้ง

Voice of MFU-V4

ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างทักษะให้กับนิสิต นักศึกษามีความสามารถในการจัดการกับปัญหาการพนันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสามารถทำให้นิสิต นักศึกษายอมรับที่ก้าวออกมาเป็นสื่อบุคคลกล่าวชักชวนให้ห่างไกลจากการพนันอันเป็นการเตือนภัย ภายใต้ประสบการณ์จริงที่เชื่อถือเป็นสื่อเตือนใจได้อย่างที่ไม่เคยปรากฏให้นิสิต นักศึกษาด้วยกันพบเจอ มาก่อน ทำให้จากเดิมที่นิสิต นักศึกษาทั่วไปต่างคิดว่าผู้ที่เล่นพนัน หรือที่เป็นนักพนันเหล่านี้เป็นคน “แน่จริง” ก็ต้องเปลี่ยนความคิดและค่านิยม

จากผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมที่เกิดขึ้นต่อแกนนำและเครือข่ายนิสิต นักศึกษาในหลายต่อ หลายมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของโครงการฯ ที่มีวัตถุประสงค์สำคัญในด้านหนึ่ง เพื่อให้นิสิต นักศึกษาเกิดความตระหนักและมีทักษะในการจัดการกับ ปัญหาการพนัน ยิ่งไปกว่านั้น การกระตุ้นให้เกิดกระบวนการสื่อสารเครือข่ายสังคมออนไลน์ในลักษณะ ดังที่กล่าวสามารถเป็นพื้นฐานการพัฒนาเครือข่ายนิสิต นักศึกษาเพื่อการต้านภัยพนันอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องยาวนานมากกว่าการฝึกอบรมเพียงครั้งคราวดังที่ผ่านมา ๆ มาอีกด้วย แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นกับความต่อเนื่อง และเอาใจจริงเอาใจของทีมงาน โครงการฯ ในการจัดระบบการสื่อสารเชื่อมโยงต่อไป

4.3 การดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันสามารถหนุนเสริมให้เกิดแนวร่วม เครือข่ายเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายในการป้องกันปัญหาและผลกระทบจากการพนันทั้งภายใน และภายนอกสถาบันอุดมศึกษา

โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันต้องหยุดชะลอการดำเนินกิจกรรมโครงการในส่วน ต่อเนื่องเรื่องของการประสานให้เกิดเครือข่ายมหาวิทยาลัยเพื่อขับเคลื่อนนโยบายในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดการภายใน แต่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ พร้อมร่วมขับเคลื่อนผลักดันให้เกิดการพัฒนา ขับเคลื่อนนโยบายในการป้องกันปัญหาและผลกระทบจากการพนันอย่างต่อเนื่องหลากหลายมากกว่า เป้าหมายโครงการฯที่กำหนดไว้

เป้าหมายหลักของการดำเนินงานของโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันตั้งแต่ต้นมุ่งเป้าไปที่ การสร้างเครือข่ายมหาวิทยาลัยไทยเพื่อร่วมกันเป็นแนวร่วมขับเคลื่อนในห้องศรัทธากำกับนโยบายอย่าง กระตือรือร้นวิชาการและสำนักงานการอุดมศึกษาแห่งชาติกำหนดทิศทางนโยบายการป้องกันปัญหาและ ผลกระทบจากการพนันเพื่อเป็นแนวทางให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ไปกำหนดเป็นมาตรการต่าง ๆ ใน สถาบันอุดมศึกษาต่อไป

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการดำเนินกิจกรรมโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันแล้วพบว่า การขับเคลื่อนนโยบายส่งเสริมป้องกันภัยพนันในสถาบันอุดมศึกษามีหน่วยงานองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง โดยตรงที่พร้อมร่วมกันขับเคลื่อนในระดับนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ได้มากกว่าที่กำหนดไว้ ดังปรากฏผลที่จากการดำเนินงานที่ต่อเนื่องของมหาวิทยาลัยวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการฯ สามารถแจกแจงสัมฤทธิ์ผลได้ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาขับเคลื่อนนโยบายต้านภัยพนันเข้าสู่มาตรการในระดับเครือข่ายฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยราชชมงคลทั่วประเทศ

โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันนอกจากการทำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและนิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการเกิดความตื่นตัว เกิดความรู้และทักษะมุมมองในการจัดการปัญหาการพนันแล้วยังทำให้เกิดการผลักดันสานต่อให้ประเด็นการจัดการปัญหาการพนันกลายเป็นเรื่องในระดับนโยบายระหว่างมหาวิทยาลัยขึ้นมาด้วยตนเอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ได้แสดงเจตนาอย่างชัดเจนว่าต้องการผลักดันให้เรื่องของการจัดการปัญหาการพนันไม่เพียงเป็นหนึ่งในนโยบายของมหาวิทยาลัยหากแต่ต้องการผลักดันให้เป็นนโยบายสำคัญในพันธกิจของงานกิจการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศ จึงได้ผลักดันวาระการรับหลักการจัดการปัญหาและผลกระทบจากการพนันให้เป็นหนึ่งในนโยบายและมาตรการที่ฝ่ายกิจการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏทั่วประเทศต้องให้ความสำคัญ

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาในฐานะเจ้าภาพการประชุมได้กำหนดให้เรื่องนี้ เข้าสู่ที่ประชุมเข้าเป็นวาระพิจารณาในการประชุมผู้บริหารเครือข่ายกิจการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยราชชมงคลทั่วประเทศแล้ว เพื่อมุ่งผลักดันให้เกิดการเคลื่อนไหวอย่างเป็นระบบและเพิ่มทักษะให้กับเครือข่ายฝ่ายกิจการนักศึกษาให้มีความสามารถในด้านการให้คำปรึกษาแก้ปัญหาและจัดการกับปัญหาและผลกระทบจากการพนันได้อย่างยั่งยืนมากกว่าการจัดกิจกรรมณรงค์เป็นครั้ง ๆ ไปในช่วงที่มีคำสั่งจากส่วนกลางให้สอดส่องดูแลไม่ให้นักศึกษาเล่นการพนันในช่วงเทศกาลหรือช่วงที่สู่มเสี่ยงแบบในอดีต

การประชุมผู้บริหารเครือข่ายกิจการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยราชชมงคลทั่วประเทศมีการจัดขึ้นเป็นครั้งที่ 8 ในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2559 ทั้งนี้ในการประชุมดังกล่าวประกอบด้วยผู้บริหารฝ่ายกิจการศึกษากว่า 100 คน จากของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในเครือข่ายรวม 33 แห่ง โดยมีจุดมุ่งหมายหลักในการพัฒนากระบวนการในการจัดกิจกรรมนักศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทักษะสำคัญในด้านต่าง ๆ ตลอดจนให้เปิดให้มีการนำเสนอแนวความคิดทางด้านการพัฒนากิจกรรมนักศึกษาใหม่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่เพื่อหนุนเสริมให้ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นำไปพัฒนางานกิจการศึกษามีการพัฒนาก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

การดำเนินการดังกล่าวของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาในเรื่องนี้ จึงเป็นผลสัมฤทธิ์ในด้านการร่วมกันพัฒนาขับเคลื่อนนโยบายในการป้องกันปัญหาและผลกระทบจากการพนันอย่างเป็นระบบมีผลกระทบในวงกว้างทางนโยบายมากกว่าไปที่โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันได้กำหนดไว้ อันเป็นส่วนที่โครงการฯ พึงให้การสนับสนุนและขับเคลื่อนขยายผลอย่างต่อเนื่อง

2. คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม นำร่องเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนนโยบายป้องกันปัญหาและผลกระทบจากการพนันกับพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครพนมผ่านทางเครือข่ายสภาเด็กและเยาวชนในพื้นที่

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนมนับเป็นคณะที่ใหญ่เป็นอันดับหนึ่งและมีนักศึกษามากที่สุดของมหาวิทยาลัย โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันได้ร่วมมือกับคณาจารย์ในสาขาวิชาพัฒนาสังคมเพื่อพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันการพนันและการจัดการปัญหาและผลกระทบจากการพนัน โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายนักศึกษาแกนนำของสาขาเพิ่มเติมจากการทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ

ลักษณะดังกล่าว ทำให้นักศึกษาแกนนำเหล่านั้นสามารถนำความรู้และทักษะดังกล่าวเข้าไปประเด็นในการร่วมจัดกิจกรรมในองค์กรสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดนครพนมที่มีสมาชิกเป็นเครือข่ายเด็กและเยาวชนในโรงเรียนต่าง ๆ ในระดับจังหวัด อำเภอ และตำบล โดยมีการจัดกิจกรรมเดินรณรงค์ร่วมกันในงานการรณรงค์เพื่อการคุ้มครองเด็ก สตรี จากการค้ามนุษย์ ความรุนแรงทางเพศ และความรุนแรงในครอบครัว ทำให้ประเด็นในเรื่องการป้องกันภัยพนันเข้าสู่การรับรู้ของผู้กำหนดนโยบายจากพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในฐานะหน่วยงานต้นสังกัดฝ่ายกำกับดูแลองค์กรสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด

อาจารย์ผู้ประสานงานร่วมกับโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันได้ยืนยันว่า ทางพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครพนมให้ความสนใจในประเด็นเรื่องการป้องกันปัญหาและผลกระทบจากการพนันเพื่อสนับสนุนให้เป็นหนึ่งในนโยบายในการเคลื่อนไหวงานเพื่อการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในโรงเรียนระดับต่าง ๆ ซึ่งกำลังดำเนินการพัฒนาโครงการร่วมกันอยู่

ภาพตัวอย่าง ความร่วมมือระหว่างแกนนำนักศึกษามหาวิทยาลัยนครพนมกับเครือข่ายสภาเด็กและเยาวชนในการดำเนินกิจกรรมสร้างความตระหนักในปัญหาการพนัน ที่ได้ดำเนินการกันเองอย่างต่อเนื่องภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน ซึ่งได้รับความสนใจจากพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครพนม ที่พร้อมร่วมกันพัฒนาในประเด็นนี้ต่อไป

จากลักษณะดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการดำเนินกิจกรรมโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันสามารถเป็นส่วนสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนเชิงนโยบายในระดับพื้นที่ได้ด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องรอรับการสนับสนุนงบประมาณหรือการนำการดำเนินการจากทีมงานของโครงการฯ แต่อย่างใด นับเป็นตัวอย่างในอีกด้านหนึ่งที่โครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันจะสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินนโยบายในลักษณะเครือข่ายระหว่างสถาบันอุดมศึกษาท้องถิ่นกับหน่วยงานภาครัฐในระดับจังหวัดซึ่งสามารถสร้างผลกระทบเชิงรูปธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพจริงต่อไป

3. โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายสื่อมวลชนทางด้านสังคมให้เป็นแนวร่วมในการผลักดันให้ประเด็นปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษาก้าวสู่การเป็นประเด็นเชิงนโยบายไปยังกองทุนเงินให้กู้ยืมเงินทางการศึกษา

ภายหลังเสร็จสิ้นภาระกิจในการจัดกิจกรรมโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันกับมหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมโครงการฯ แล้ว ทีมงานได้มีการจัดเสวนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับกรมสุขภาพจิตและผู้แทนจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีการนำเสนอประเด็นปัญหาและผลกระทบจากการพนันที่เกิดขึ้นกับนิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ทีมวิชาการโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันได้สรุปทเรียนนำเสนอต่อเวทีการหารือโดยมีทีมสื่อเก็บรวบรวมประเด็นนำเสนอผู้สาธารณะผ่านไปยังสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

ประเด็นในเรื่องผลกระทบจากปัญหาการพนันและสภาพการณ์แพร่ระบาดของการพนันในสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนอย่างกว้างขวาง จากสื่อสิ่งพิมพ์รายการวิทยุและรายการโทรทัศน์ มีการประสานติดต่อขอข้อมูลและสัมภาษณ์ทีมงานและทีมวิชาการเพื่อนำเสนอเป็นข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการเสวนาทางรายการโทรทัศน์ รายงานข่าวทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ รวมถึงการนำเสนออย่างต่อเนื่องในเว็บไซต์ของสำนักข่าวต่าง ๆ

ดังปรากฏเป็นตัวอย่างใน สกู๊ปข่าวหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ (อังคารที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2558 หน้า4) เนชั่นสุดสัปดาห์ (www.bangkokbiznews.com/news/detail/677522) อาทิ รายการวิทยุหนุ่มตามข่าว spring news 98.5, รายงานข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. (www.ryt9.com/s/tpd/2315092), รายการเสวนาหลังข่าวสถานีโทรทัศน์ PPTV (www.pptvthailand.com/watch/7n6Jav#parts/1) รายการขยายข่าวสถานีโทรทัศน์TNN รายงานข่าวสถานีโทรทัศน์ช่องNOW(www.now26.tv/view63124) เป็นต้น

ดังปรากฏในภาพตัวอย่างการนำเสนอประเด็นปัญหาและผลกระทบการพนันในสถาบันอุดมศึกษาทางรายการของสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ และมีบันทึกเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ที่สามารถใช้ค้นคว้าและอ้างอิงได้อย่างต่อเนื่องกับเครือข่ายกลุ่มต่าง ๆ ที่สนใจ

ภาพตัวอย่างการนำเสนอข่าวในเชิงผลกระทบจากปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษา

ยิ่งไปกว่านั้นภายหลังการนำเสนอข่าวประเด็นปัญหาเรื่องการพนันในสถาบันอุดมศึกษาจากสำนักข่าวหลายแห่ง สำนักข่าวไทยรัฐออนไลน์ ซึ่งเป็นสำนักข่าวออนไลน์ที่มีลำดับความนิยมสูงสุดแห่งหนึ่ง ได้ติดตามนำเสนอเรื่องนี้อย่างเป็นระบบตั้งแต่การสัมภาษณ์ที่วิชาการของ โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน และนักวิชาการที่เกี่ยวข้อง จนไปถึงการนำเสนอประเด็นเหล่านี้ไปสัมภาษณ์ในเชิงนโยบายกับกองทุนเงินให้กู้ยืมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ไทยรัฐออนไลน์ได้ใช้พื้นที่รายงานเรื่องปัญหาผลกระทบจากการพนันที่เกิดขึ้นกับนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษารวม 2 ตอน มีการเปิดรับชมมากกว่า 3000 ครั้ง ในรายงานข่าวมีการสัมภาษณ์นักวิชาการและผู้บริหารฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้มีการสัมภาษณ์ ดร.ทิตติมา วิชัยรัตน์ ผู้จัดการกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา ถึงประเด็นในการป้องกันปัญหาการนำเงินกู้จากทางกองทุนฯ ไปเล่นการพนัน ซึ่งเป็นเรื่องที่ กยศ.ไม่เคยให้สัมภาษณ์หรือกล่าวถึงประเด็นนี้มาก่อน

กยศ. เพิ่มเกณฑ์สแกนผู้กู้ยืม พร้อมจัดอบรมสร้างจิตสำนึกการใช้เงิน

ที่ผ่านมา ทางกองทุนฯ ก็ได้มีการจัดอบรมผู้ปฏิบัติงานของสถานศึกษาแต่ละแห่งทั่วประเทศ ทุกปีอยู่แล้ว โดยจะกำชับในเรื่องของการปลูกจิตสำนึกให้แก่ผู้กู้ยืมในทุกด้าน ทั้งการวางแผนการใช้เงิน การจัดสรรเงินก่อนเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนในอนาคต โดยมีวิทยากรจากตลาดหลักทรัพย์มาอบรมให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เพราะฉะนั้น วันนี้เอง สิ่งที่กองทุนจะทำได้ดีที่สุดก็คือ การสร้างจิตสำนึกและอบรมปลูกฝังแก่ผู้ปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่จะมีหน้าที่โดยตรง เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดต่อไปยังนักเรียน นักศึกษา ผู้กู้ยืมเงินกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา กยศ. ทุกคน โดยมีการกำชับกับทางสถานศึกษาให้ทำรายงานการปฏิบัติงานตลอดปีการศึกษามายังกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

กยศ. เพิ่มเกณฑ์คัดกรองผู้กู้ยืม 2 ข้อ คือ ผู้กู้ยืมจะต้องมีเกรดเฉลี่ยสะสมอย่างน้อย 2.00 และการทำจิตอาสาเป็นเวลา 36 ชั่วโมง

“เพราะฉะนั้น เพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาเรื่องการค้า

ภาพตัวอย่างการนำเสนอข่าวในเชิงการขับเคลื่อนนโยบายของกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อ

การศึกษาการป้องกันปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษา

Information Center for Gambling Control Policy

การนำเสนอข่าวดังกล่าวนี้ นับเป็นครั้งแรกที่กองทุนเงินให้กู้ยืมออกมาให้สัญญาประชาคมถึงการให้ความสำคัญกับเรื่องการดูแลการใช้จ่ายเงินของนิสิต นักศึกษาที่เป็นผู้กู้และเตรียมกำหนดเกณฑ์เพิ่มเติมจากเดิมกองทุนในด้านการพิจารณาให้ทุนกู้ยืมและจำนวนชั่วโมงในการทำกิจกรรมอาสาเพื่อ นิสิต นักศึกษาจะห่างไกลจากอบายมุขรวมถึงการพร้อมจัดอบรมสร้างจิตสำนึกการใช้เงิน เพื่อสร้างวินัยในการใช้จ่ายเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ผลลัพธ์ในเชิงนโยบายดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างแรงกระเพื่อมจากพลังของสื่อมวลชนที่นำเสนอประเด็นปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษาที่มีเนื้อหาและข้อมูลจากการดำเนินกิจกรรม โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันจนสามารถกระตุ้นให้หน่วยงานนโยบายที่รับผิดชอบต้องให้ความสำคัญและให้ความสนใจในการปรับทิศทางในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นความสำเร็จของการดำเนิน โครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันที่สามารถประสานสัมพันธ์กับสื่อมวลชน

แขนงต่าง ๆ ที่กลายเป็นเครือข่ายใกล้ชิดคุ้นเคยพร้อมนำเสนอและรายงานข่าวสารด้านนี้อย่างต่อเนื่อง เหลือเพียงการสานต่อและวางแนวทางในการสื่อสารสาธารณะภายใต้เครือข่ายสื่อมวลชนเหล่านี้ที่พร้อมเป็นแนวทางร่วมในการสร้างแรงขับเคลื่อนผลักดันนโยบายที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบต่อไป

บทสรุปการดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน

ผลการศึกษาคิดตามการดำเนินกิจกรรมโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันที่ได้นำเสนอมาแล้ว แสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ของโครงการที่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ทั้งสามประการ แม้การดำเนินโครงการยังไม่เป็นที่สิ้นสุดแต่การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนมีส่วนทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อันเป็นสะท้อนให้เห็นถึงพลังในการดำเนินโครงการในลักษณะที่แตกต่างไปจากการดำเนินกิจกรรมฝึกรบม หรือกิจกรรมรณรงค์เพื่อการป้องกันภัยและปัญหาจากการพนันในลักษณะที่ผ่าน ๆ มาซึ่งสามารถสรุปปัจจัยกำหนดความสำเร็จได้ดังนี้

1. การดำเนินกิจกรรมโครงการฯเป็นไปอย่างครบถ้วนรอบด้านทั้งในด้านการประสานงานเพื่อกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในสถาบันการศึกษา และการมีทีมงานที่มีองค์ประกอบครบทั้งทางด้านวิชาการ ด้านการสื่อสาร และการจัดการ อันเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินกิจกรรมประสบความสำเร็จ
2. การดำเนินกิจกรรมโครงการฯในรูปแบบปลายเปิด เพื่อการพัฒนาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหารและผู้แทนนิสิต นักศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการทำให้การดำเนินกิจกรรมโครงการสามารถเข้าถึงข้อมูลและสถานการณ์ที่เป็นจริง โดยไม่มีการกำหนดลักษณะกิจกรรมตายตัวหรือเป็นลักษณะจากบนลงล่าง หรือการกำหนดแบบแผนตายตัวจากส่วนกลางไปถ่ายทอดในทุกมหาวิทยาลัย
3. การพัฒนาเครื่องมือเพื่อการสื่อสารสร้างความใกล้ชิดกับนิสิต นักศึกษาเป็นหัวใจสำคัญ ทั้งการพัฒนาแบบวัดประเมินผลความเสี่ยงการคิดพนันที่ไม่คงรูปแบบทางการ การจัดระบบสื่อหนังสือต้น และการสร้างกิจกรรมสื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ ล้วนเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ทั้งผู้บริหารมหาวิทยาลัยและนิสิต นักศึกษาให้การยอมรับทีมงานโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันและให้ความร่วมมือในการพัฒนา กิจกรรมร่วมกันจนเกิดเป็นเครือข่ายการสื่อสารที่เชื่อมโยงกัน

จากที่กล่าวแสดงให้เห็นว่า หากมีการกำหนดแนวทางแผนงานและการพัฒนาทีมงาน ตลอดจนสื่อที่เหมาะสมแล้ว หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องล้วนให้ความสำคัญกับประเด็นปัญหาการพนันอันเป็นภัยสังคมที่ทุกคนตระหนักดี การดำเนินกิจกรรมโครงการในลักษณะนี้จำเป็นต้องมีการออกแบบเพื่อสร้างการเสริมแรงให้เกิดการขับเคลื่อนผลในเชิงนโยบายได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

การดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของนิสิต นักศึกษา และคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยทั้งหลายที่พร้อมร่วมมือในการร่วมกันต่อต้านการพนัน หากแต่ขาดเพียงฝ่ายเชื่อมประสานและสนับสนุนสื่อต่าง ๆ ที่เหมาะสม ในการนำเอาไปใช้พัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยของตนเองตามวาระโอกาสต่าง ๆ ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาหน่วยงานสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่อง และที่สำคัญ คือ การพัฒนาเครือข่าย (Networking) โครงการฯ ได้ริเริ่มเอาผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่มีความสะดวกและสอดคล้องกับวิถีทางของนิสิต นักศึกษา โดยต้องมีการพัฒนาเทคนิค และกลยุทธ์ทางการสื่อสารต่อไปให้เหมาะสม จะกลายเป็นแหล่งไหลเวียนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการต้านภัยพนัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถเป็นศูนย์กลางในการรวมพลังเครือข่ายนิสิต นักศึกษาและคณาจารย์ในการขับเคลื่อนผลักดันนโยบายที่เกี่ยวข้องให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

บทที่ 3

สถานการณ์การพนันในสถาบันอุดมศึกษา

บทนำ

การวิจัยหรือการสำรวจสถานการณ์การพนันในสถาบันอุดมศึกษาส่วนมากเป็นการเก็บข้อมูลจากการทำแบบสำรวจและการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง มีงานการศึกษาน้อยมากที่มีลักษณะการเข้าถึงข้อมูลด้วยการทำวิจัยในลักษณะของการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมกับนิสิต นักศึกษาและคณาจารย์เนื่องจากต้องใช้เวลาและงบประมาณจำนวนมาก

การเข้าร่วมกิจกรรมโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสได้สัมผัสกับสภาพแวดล้อม อารมณ์ ความรู้สึกในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับสภาพปัญหาการพนันจากนิสิต นักศึกษาและคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการ อันเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลภายใต้หลักการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory research)

การสรุปสถานการณ์การพนันในสถาบันอุดมศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นการประมวลผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับคณาจารย์ และนิสิต นักศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัยรวม 8 แห่ง และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการ จากนั้นจึงรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมมาสรุปภาพรวมที่สามารถเป็นตัวแทนของสถานการณ์การพนันในสถาบันอุดมศึกษาได้ในระดับที่ลึกเพียงพอ อันเนื่องจากสภาพการณ์เป็นเข้าเป็น “คนใน” มากกว่าการเป็นผู้วิจัยแบบ “คนนอก”

ผลสรุปของสถานการณ์การพนันที่ผู้วิจัยพบปรากฏว่ามีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจากงานการศึกษาเดิม รวมถึงงานการสังเคราะห์งานวิจัยปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2555-2556 เนื่องด้วยสภาพแวดล้อมและพัฒนาการของผลิตภัณฑ์การพนันและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิต นักศึกษาที่ก้าวกระโดดเปลี่ยนแปลงไป ขณะที่มาตรการหรือโครงสร้างในการกำกับดูแลและจัดการแก้ไขปัญหาในด้านนี้ของสถาบันอุดมศึกษาและฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องยังคงค่อนข้างหยุดนิ่ง ดังมีรายละเอียดแจกแจงได้ดังนี้

1. ภัยพนันหลากหลายมิติ: เรื่องเล่าจากรอบรั้วมหาวิทยาลัยไทย
2. ภูมิทัศน์ใหม่กับการแก้ไขปัญหาการพนันสถาบันอุดมศึกษา
3. บทวิเคราะห์ว่าด้วยมหาวิทยาลัยไทยในเงื้อมมือภัยพิบัติพนัน

1. ภัยพนันหลากหลายมิติ: เรื่องเล่าจากรอบรั้วมหาวิทยาลัยไทย

การที่ผู้วิจัยได้เข้าร่วมกระบวนการของมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน นอกจากทำให้มีโอกาสดำทอความรู้และประสบการณ์การศึกษาวิจัยสู่เครือข่ายอาจารย์และนิสิตนักศึกษาของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้ง 8 แห่งใน 4 ภูมิภาค ที่สำคัญไปกว่านั้นการได้เข้าไปเป็นวิทยากรที่แบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกันทำให้ได้มีการโอกาสพูดคุยกับคณาจารย์ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยอย่างใกล้ชิด รวมถึงได้ร่วมเปิดใจนิสิต นักศึกษาอย่างเป็นกันเอง ทำให้ได้รับรู้ข้อมูลสภาพการณ์ปัญหาการพนันที่เกิดขึ้นทั้งภายนอกและภายในจิตใจของพวกเขาเหล่านั้น

เรื่องเล่าจากมหาวิทยาลัยแดนใต้ “พนันล้อมเราไว้หมดแล้ว”

กว่าจะถึงมหาวิทยาลัย เขาชนที่เป็นนิสิต นักศึกษาจำนวนมากในพื้นที่ภาคใต้ล้วนมีประสบการณ์พนันมาไม่น้อยจากครอบครัว และเพื่อน ๆ ในชุมชน “เล่นตั้งแต่มัธยมครับ ไก่ชน วัวชน ไฮโล ผมเล่นมาหมดแล้ว ก็เล่นกับที่บ้านนี่ล่ะครับ” คำพูดนี้มีนิสิต นักศึกษาสองมหาวิทยาลัยในสองจังหวัดพูดคุยด้วยประโยคเดียวกันในต่างกรรมต่างวาระที่ผู้วิจัยได้ยินด้วยตัวเอง

นิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยทางภาคใต้ส่วนใหญ่มีมากมาจากหลากหลายพื้นที่มุ่งเข้าสู่มหาวิทยาลัยหลัก ๆ ในหัวเมืองอย่างหาดใหญ่ สงขลา และปัตตานี ที่ที่มีความเจริญทางวัตถุก้าวหน้าและเป็นส่วนนำพาให้วิถีชีวิตของพวกเขาเหล่านั้นสัมพันธ์อยู่กับอบายมุขอย่างการพนัน

การพนันแตกต่างไปจากอบายมุขหรือพิษภัยสิ่งเสพติดอื่นสำหรับพวกเขา คือ เสพแล้วได้ และมีโอกาสได้เงิน ซึ่งเป็นสิ่งล่อใจให้นิสิต นักศึกษาตกเป็นเหยื่อเลี่ยนาคดกัน ไปอย่างมากในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เหมือนในหลายกรณีที่ได้ประสบมา

เมื่อไม่นานนี้ มีนิสิตหญิงเอาเงินกู้จากกองทุนกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษาที่จะจ่ายค่าเทอมไปเล่นพนัน แล้วเสียกของทางบ้านมาออกจะจ่ายค่าเทอมก่อนเพราะเงินกู้ยังไม่ออก แต่ก็เสียอีก ไม่มีเงินลงทะเบียนติดต่อกัน 2 ภาคการศึกษา ทำให้หมดสถานภาพนิสิตไปทันที

ผู้ช่วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยหนึ่งในหาดใหญ่ เล่าให้ฟังว่า เรื่องปัญหาพนันมันซึมลึกแพร่ระบาดไปในตัวนิสิตกันมากและตลอดเวลา ดูเหมือนไม่มีอะไร แต่มาเจออีกทีก็มักช่วยแก้ไขอะไรไม่ได้แล้ว เหมือนกรณีที่กล่าวมานี้ เรื่องนี้หากรู้ก่อนก็พอจะช่วยเหลือแก้ไขได้ แต่นี่คือพนันนิสิตหลงไปกับเรื่อง ๆ วนเวียนวนวนเวียนไปกับมันโดยที่ไม่มีใครรู้ว่าปัญหาไปในระดับแค่ไหนแล้ว

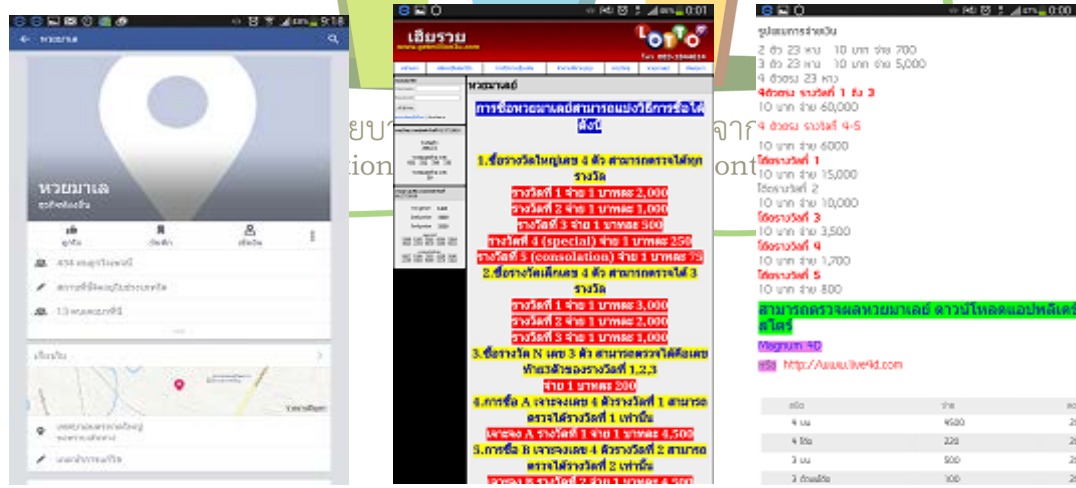
เช่นเดียวกับในอีกมหาวิทยาลัยหนึ่งที่อยู่ไม่ห่างไกลนัก นักศึกษาหญิงรายหนึ่งยอมรับว่าคิดการพนันประเภทไพ่ทุกรูปแบบโดยตนเองเป็นเจ้าของ และมีเพื่อนอีก 2 คน เป็นผู้ช่วยที่เล่นกันแต่เพียงในหอพักข้าง ๆ มหาวิทยาลัย เธอได้ยอมรับกับผู้วิจัยตรง ๆ ว่า เธอเครียดกับพนัน ถ้าเพื่อยากแก้มือ ถ้าได้ก็อยากได้อีก คอยชวนเพื่อน ๆ ตั้งวงเล่นไพ่กันตลอด

“มันคิดตลอดเวลาภาพเล่นไฟมันวนเวียนอยู่ในหัว เพื่อนเดือนเพื่อนค่าก็เข้าใจแต่เขาไม่รู้หรือกว่าเราวิตกกังวลกับมัน เรามันต้องคิดหาเทคนิควิธีไหนมาเอาชนะ เล่นแพ้โดนเยาะเย้ยอย่างเงี้ย มันก็แค้นต้องเอาคืน พอได้นี่สนุกเลยเราดูแลเพื่อนได้” เธอออกกล่าวถึงความในใจให้ฟัง

การเล่นไฟในหอพักเหมือนเป็นภาพธรรมชาติของนิสิต นักศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ แดงไฟนี่เองที่เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพนันของพวกเขา แล้วนำไปสู่การเล่นการพนันประเภทอื่น ๆ ที่มีวงเงินได้เสียมากขึ้นและมีปฏิสัมพันธ์กับภายนอกมากขึ้น บางส่วนมีการออกไปลองวิชาเล่นไฟกับชาวบ้านที่เล่นไฟในชุมชนที่เป็นที่รู้จักกันไปอย่างเอาใจจริงเอาจังกั้ววงเงินจำนวนมากขึ้น

นอกจากนั้น ๆ เพื่อนนักศึกษาด้วยกันเองยังมีการชักชวนกันลงขันให้ได้หลักหมื่นไปพนันวัวชนตัวโปรคของเพื่อนในสุดสัปดาห์ หวย กำลังกลายมาเป็นการเสี่ยงโชคยอดนิยมด้วยเงินหลักสิบถึงหลักร้อยก็รอสู้กันได้ทุกสัปดาห์ นิสิต นักศึกษาเริ่มหันมาเล่นหวยมากขึ้น โดยมีนักศึกษาหญิงเป็นผู้จัดการรับแทงและส่งโหยหวยสู่เครือข่ายผู้ใหญ่ภายนอกมหาวิทยาลัย มีทั้งหวยรัฐบาลของไทยที่รับแทงกันเฉพาะเลขท้ายสองตัวและสามตัว แต่ที่เริ่มเป็นที่นิยมคือ “หวยมาเลย์” ที่สามารถเล่นได้ทุกอาทิตย์ มีรางวัลใหญ่รออยู่ แต่หากต้องการสู้ได้เสียเงินทุกวันก็ต้องหันมาพนันบอลกับโต๊ะบอลที่อยู่ในรูปแบบของร้านน้ำชา ตามซอกซอยรอบมหาวิทยาลัยเกือบทุกแห่ง

ภาพตัวอย่าง รูปแบบหวยมาเลย์จากประเทศเพื่อนบ้านเชื่อมโยงผ่านเฟสบุ๊คเจ้ามือชาวไทยเครือข่ายสังคมออนไลน์นิสิต นักศึกษาในพื้นที่ภาคใต้

“พนันบอลได้เสียไว สนุกเร้าใจ ลุ้นได้ทุกคืน” คำบอกเล่าของนักศึกษาหนุ่มที่ยังคงวนเวียนแทงพนันบอลชุดกับโต๊ะบอลข้างมหาวิทยาลัย เพียงเพื่อหวังให้หาเงินไปลอย “มอเตอร์ไซด์” วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่นี้สิต นักศึกษาจำนวนมาก ใช้เพื่อเป็นทั้งพาหนะของความสะดวกสบายและเป็นหน้าเป็นตาในแวดวงสังคมของพวกเขา

“จักรยานยนต์” ใช่ว่าทุกคนจะมีเหมือนกันหมด แม้ดูเหมือนส่วนใหญ่มีเพราะทางบ้านเกือบทุกคน แต่คนที่ไม่มีนั้นมียู่จำนวนไม่น้อยเลยทีเดียว พวกเขาต้องหาหนทางหาเงินก้อนอย่างน้อย 10,000 - 30,000 บาท ไปออกรถ ฝ่ายวินัยนักศึกษาของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งเปิดเผยว่า นักศึกษาทุกคนอยากได้จักรยานต์ ใครไม่มีสตางค์ก็จะถูกชักชวนให้หันไปแทงพนันบอล เคยมีกรณีหนึ่งเสียพนันบอลสุดท้ายพยายามมาขอขโมยจักรยานต์เพื่อนในมหาวิทยาลัยไปใช้หนี้แต่ถูกจับได้ก็เสียอนาคต

“ร้านน้ำชา” ดูเหมือนว่า เป็นแหล่งขวัญใจในการพบปะแลกเปลี่ยนสนทนาของนิสิตนักศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ในทุกค่ำคืน และในทุกค่ำคืนก็มีการถ่ายทอดฟุตบอลต่าง ๆ ประเทศอันเป็นนิยมของพวกเขาเหล่านั้น ร้านน้ำชาจึงพร้อมกลายเป็นโต๊ะบอลอยู่ตลอดเวลา อันเป็นที่รู้จักกันดีของคนในพื้นที่หรือแม้แต่ต่างงานวินัยนักศึกษา ร้านน้ำชาจำนวนไม่น้อยมีโพยพนันฟุตบอลให้เลือกเหมือนรายการเมนูอาหารบนโต๊ะให้เลือกแทงได้อย่างเปิดเผย

“ข้างนอกมอ เราไปยุ่งอะไรไม่ได้มากเป็นเรื่องอิทธิพล มีคณะกรรมการอำนวยการมขจังหวัดก็ได้แต่เปรย ๆ ให้เค้ารู้ เค้าจะได้เพล่า ๆ กันหน่อยไม่ให้เอ็กเกริกนัก จริง ๆ เรื่องพวกนี้มันมาด้วยกันหมดนะพนัน ยาเสพติด เด็กเราถูกเอากันถึงตายก็มีมาแล้ว” เจ้าหน้าที่งานวินัยมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งเปรยให้ทราบถึงความเกี่ยวข้องกับอิทธิพลในพื้นที่

เรื่องราวเหล่านี้ ดูเหมือนมีเรื่องเล่าได้ไม่จบสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยุคออนไลน์ ที่นิสิตนักศึกษาสามารถเลือกเล่นพนัน แทงบอล ซ่อนหน่วย ผ่านเว็บไซด์ และเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้อย่างกว้างขวางตลอดเวลา โดยผู้ใหญ่มหาวิทยาลัยไม่สามารถล่วงรู้ได้เลยว่า วิถีชีวิตของพวกเขาเหล่านั้นหลุดลอยไปถึงความสุ่มเสี่ยงในชีวิตและทรัพย์สินเพียงใด หากคิดยาเสพติดยังสังเกตเห็น แต่ติดพนันผ่านออนไลน์แม้นั่งเล่นอยู่ในชั้นเรียน ครูบาอาจารย์จะรู้ได้อย่างไร ดูเหมือนการพนันได้ล้อมเหล่านิสิตนักศึกษาไว้หมดแล้ว เหลือเพียงเวลาขอมแซมมือตัว

“เสียงครวญจากเชียงรา: เพราะห่วยและเกมเป็นทุกลมหายใจใครจะหยุดพนันมหาวิทยาลัย”

การเดินทางร่วมไปกับโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนัน ผู้คนที่พบเจอล้วนกล่าวยืนยันกับผู้วิจัยว่า เรื่องพนันของนักศึกษาไม่โดดเด่น แต่เรื่องพนันอย่างห่วยได้คืนมันเป็นเรื่องธรรมดา นับเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในทุก ๆ วันอยู่แล้ว เพราะคนจำนวนไม่น้อยไม่น้อยที่คอยที่เฝ้าห่วยสารพัดรูปแบบที่มีออกในแต่ละวัน

เจ้าหน้าที่หลายมหาวิทยาลัย ชาวบ้านร้านตลาด รวมทั้งนิสิต นักศึกษาอีกส่วนหนึ่งมีห่วยให้ลุ้นกันทุกวัน ทั้งห่วยหุ้นที่ลุ้นตัวเลขสองหลักท้ายในการปิดของตลาดหลักทรัพย์รอบเช้าและบ่าย ห่วยไทยที่มีทุกวันที่ 1 และ 16 ห่วยลาว ที่ออกสัปดาห์ละ 2 วัน และกำลังสนใจให้ความสำคัญกับห่วยเวียดนามที่สลับวันออกกับห่วยลาว

“เจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยเราไม่เป็นอันทำอะไรวันห่วยออกเลย มั่วแต่ส่งโผย ฝากแทงกันจนนาทีสุดท้าย หลังวันห่วยออกก็วิเคราะห์ผลลัพธ์ผลได้กันไปอีกก่อนวัน นี่ตอนนี้หันมาสนใจห่วยลาวกันเยอะขึ้น พวกนักศึกษาก็เห็นก็รู้ มันเป็นเรื่องธรรมดา” เจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยฝ่ายวินัยนักศึกษาบอกกล่าวขึ้นมา

อย่างไรก็ตามนักศึกษาโดยส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยนิยมเล่นห่วยมากนัก ยังคงนิยมเล่นบอลออนไลน์มากกว่าห่วย แต่ตอนนี้เริ่มสนใจห่วยลาว ห่วยเวียดนามเหมือนกัน เพราะเหมือนเป็นเรื่องแปลกมีคนพูดถึงกันมากทำให้เกิดการอยากรู้อยากลองขึ้นมาบ้าง สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องรอบตัวนิสิต นักศึกษาที่นี้เป็นส่วนมาก

สำหรับทางมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้รับการเปิดเผยจากระดับผู้บริหารทั้งสองมหาวิทยาลัยว่า สิ่งที่ต้องเฝ้าระมัดระวังอย่างมาก คือเรื่องปัญหายาเสพติด เพราะมีนักศึกษาที่มาจากชนเผ่าต่าง ๆ มาเรียนค่อนข้างมาก และมีบางส่วนที่อาจมีสายสัมพันธ์กับเครือข่ายยาเสพติด ซึ่งทางการได้ขอให้ความร่วมมือในการช่วยตรวจสอบอย่างมาก ทางมหาวิทยาลัยจึงต้องให้ความสำคัญกับปัญหานี้มากกว่าเรื่องการพนันที่รู้สึกว่าเป็นเรื่องธรรมดามากกว่าเป็นปัญหา

แม้กระนั้นก็ตามกรณีที่พบในเรื่องปัญหาและผลกระทบจากการพนันเมื่อเกิดขึ้นก็มีความรุนแรงไม่น้อยไปกว่านั้น ดังที่มีนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งเป็นอดีตนักกีฬาของมหาวิทยาลัยถูกตำรวจจับดำเนินคดีลักทรัพย์ตามหอพัก และต้องพ้นสภาพนักศึกษาไป

เจ้าหน้าที่เล่าให้ฟังว่า กรณีนี้เมื่อสอบสวนร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ทางการก็พบว่า สาเหตุที่ต้องไปลักทรัพย์เพราะหาเงินไปใช้หนี้การพนัน โดยเลือกขโมยคอมพิวเตอร์กระเป๋าหิ้วเพราะมีราคาสูงและสามารถปล่อยขายกับร้านรับฝากของ (ร้านรับจำนำ) ได้เงินไวและสะดวก กรณีนี้เมื่อรู้ก็ไม่สามารถทำอะไรได้แล้วเพราะเป็นคดีความไปแล้ว ทั้ง ๆ ที่เขาเป็นนักกีฬาของมหาวิทยาลัยซึ่งทางมหาวิทยาลัยไม่เคยทราบมาก่อนเลยว่า เขาติดพนันออนไลน์จำนวนมาก

ผู้บริหารมหาวิทยาลัยที่ดูแลกิจการนักศึกษาระบุว่า ปัจจุบันนักศึกษาเริ่มเข้าสู่วงจรการพนันออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เพราะเหมือนเป็นพัฒนาการต่อยอดมาจากการเล่นเกมออนไลน์ ที่ต้องมีการจ่ายเงินซื้ออุปกรณ์เสริมในการเล่นเพื่อให้ได้ชัยชนะ ซึ่งเป็นการสร้างทักษะในการพนันออนไลน์ รวมถึงการรับจ่ายเงินทางระบบออนไลน์ที่สามารถดำเนินการได้ผ่านแอปพลิเคชันบนมือถือที่ติดตัวไปได้ทุกที่ทุกเวลา ดังภาพตัวอย่างแอปพลิเคชันเกมพนัน

เมื่อนักศึกษาเข้าร่วมเล่นเกมออนไลน์ก็จะมีโฆษณาการพนันรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาทั้งในรูปแบบเกม และการพนัน โดยตรงด้วยเป็นจำนวนมากทำให้นักศึกษาส่วนใหญ่หันไปลองเล่น หากเล่นพนันได้เงินกลับมาครั้งหนึ่งก็จะติดใจและแนะนำ เพื่อให้หาเงินในแบบวิธีนี้เพื่อนำมาใช้ซื้อของเล่นเกมออนไลน์วันเว้นกันอยู่อย่างนี้ ซึ่งกำลังลุกลามระบอบมากขึ้นแล้วเพราะทุกคนเห็นเป็นเรื่องธรรมดาไปแล้ว

สภาพการณ์เช่นนี้ เมื่อสำรวจตรวจสอบมาตรการและนโยบายในการจัดการปัญหาเหล่านี้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในหลายแห่งก็กล่าวยืนยันเหมือนกันว่า ทางมหาวิทยาลัยยังไม่ได้มีมาตรการหรือแนวนโยบายอะไรเกี่ยวกับเรื่องการพนันเป็นการเฉพาะ เนื่องจากมีปัญหาอื่น ๆ ที่สำคัญจำเป็นต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดและเป็นภัยคุกคามที่เห็นชัดเจน อย่างปัญหายาเสพติด ปัญหาไม่สวมหมวกกันน็อกถือเป็นเรื่องใหญ่เป็นอันตรายถึงชีวิตนักศึกษามากกว่า

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
 วิทยาลัยไอทีเมืองกรุงเทพมหานคร 24 ชั่วโมง
 Information Center for Gambling Control Policy

นิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัยเขตเมืองรอบกรุงเทพฯ อาศัยเครือข่ายสังคมออนไลน์ขยายขอบแดนพนันออกไปไม่รู้จบ จากพนันในกลุ่มเพื่อนสนิทใกล้ชิด สู่เพื่อนกลุ่มต่าง ๆ คณะฯ ข้ามออกไปแทงบอลแทงหวยกับภายนอก หากไม่เลิกได้ก่อนสุดท้ายไม่พ้นกลายเป็นเหยื่อการพนัน

นักศึกษาสองสามรายจากมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือออกบอกกล่าวตรงกันที่มหาวิทยาลัยของเขา เมื่อมีว่างจากเรียนเมื่อไรก็ส่งไลน์ชวนเพื่อนไปตระเวนเล่นไฟตามบ้านเช่ารอบมหาวิทยาลัย ใครจะแทงหวย แทงบอลก็ส่งไลน์กลุ่มเอามีให้เลือกสารพัดกลุ่ม หนีจากกลุ่มหนึ่งก็ไปหาเอาจากเฟสบุ๊กเลือกแทงเจ้าใหม่กัน หลายคนเวียนเทียนเล่นพนันบอล พนันไพ่ ไปเรื่อย ๆ เสียจากเจ้าหนึ่งไปขอแก้มือกับอีกเจ้าหนึ่งหวังเอาเงินมาใช้หนี้บ้าง เอาไปเที่ยวต่อบ้าง

บ้านเช่านักศึกษารอบมหาวิทยาลัยนอกจากเป็นแหล่งพักอาศัยแล้วยังกลายเป็นบ่อนไฟและไอโกลให้นักศึกษาทั้งที่เป็นกลุ่มเพื่อนและต่างคณะมาตระเวนเวียนเทียนเล่นกันไปได้เรื่อย ๆ หลายสิบหลังคา เวลาของเจ้ามือแต่ละบ่อนบ้านที่เป็นนักศึกษาแต่ละคณะมีต่างเวลาเรียน เวลาเข้านอนไม่พร้อมกัน

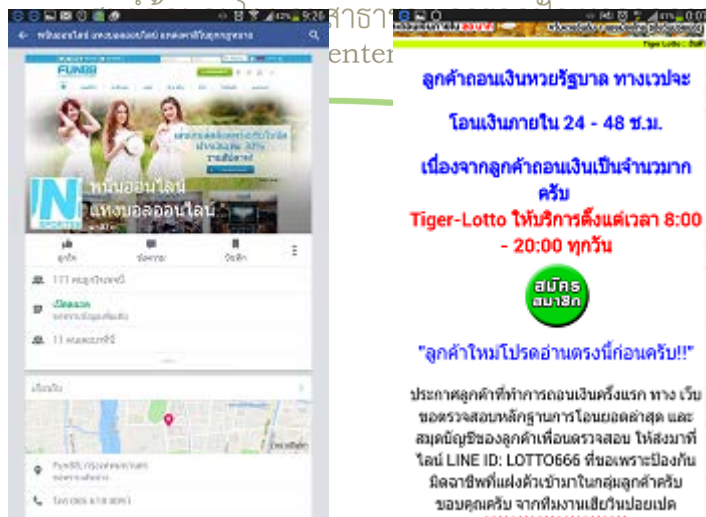
ทำให้นักศึกษาสามารถเล่นพนันไฟได้ตลอดเพราะหากบ้านหลังหนึ่งเลิกวงไฟหรือไฮโลก็ไปยังหลังอื่นต่อจนเป็นหนี้สินกันมาก

“บางคนคิดหนี้หลังนี้ก็ไปขอเครดิต แทงลมหลัง โน้น จับเสียมือเปล่าหลังนี้ อย่างงี้มีเยอะอย่างต้นเดือนพ่อแม่ส่งเงินมา นี่ไม่เป็นอันเรียนกันเลยไปตระเวนต่อเงินกันรอบมอนี้แหละครับ” คำกล่าวยืนยันจากแกนนำนักศึกษารายหนึ่งที่เคยผ่านประสบการณ์พนันบ้านเช่าในปีแรก ๆ

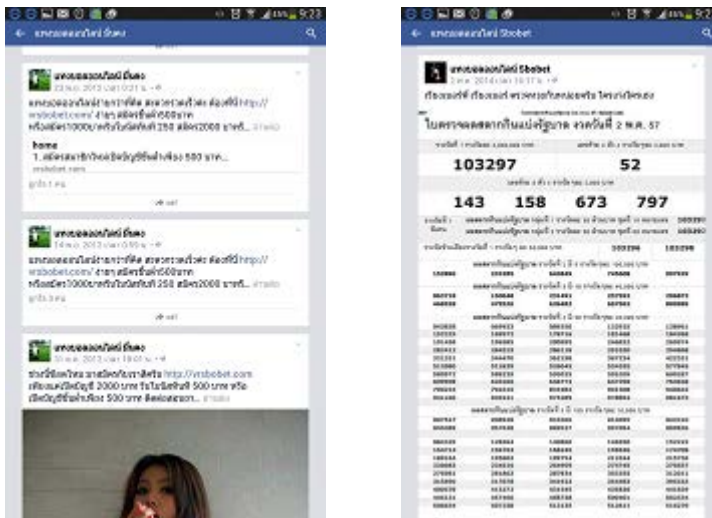
ขณะเดียวกันในอีกมหาวิทยาลัยไม่ไกลจากกรุงเทพฯอีกแห่งหนึ่ง เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการนักศึกษาเล่าให้ฟังว่า นักศึกษามักออกมาอาศัยร้านเหล้าบาร์เบียร์ในตอนค่ำเป็นที่นัดหมายการถ่ายทอดสดฟุตบอลโดยมีเจ้ามือมารับแทงถึงที่เมื่อจบการแข่งขันก็เคลียร์เงินกันเลยก็มี หรือมีการคิดไว้ก่อนรอเคลียร์เป็นรอบก็มี แต่สุดท้ายเมื่อไม่มีจ่ายก็ต้องวางหลักประกันบางอย่างไว้ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินบัตรนักศึกษา หรือแม้แต่บัตรกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา เพื่อรอเวลามาได้คืน

นอกจากการเล่นพนันรวมหมู่ในลักษณะข้างต้นแล้ว นิสิต นักศึกษาในเขตเมืองที่สามารถเข้าถึงเครือข่ายอินเทอร์เน็ตจากมือถือได้อย่างรวดเร็วตลอดเวลา ก็อาศัยเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเชื่อมต่อการเล่นการพนันที่หลากหลายรูปแบบและหลากหลายเครือข่ายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมโยงระบบการแทงหวยใต้ดิน

จากการพูดคุยกับนักศึกษาหญิงรายหนึ่งซึ่งเป็นเหมือนคนเดินโปยใต้ดินเล่าให้ฟังว่า ตนพร้อมกับแม่เป็นเจ้ามือหวยใต้ดินอยู่อีกจังหวัดหนึ่ง ตนเองทำหน้าที่ในการเดินโปยรับแทงหวยเลขท้ายสองตัวสามตัวจากเพื่อน ๆ ในคณะ และได้ตราเปอร์เซ็นต์จากยอดแทงทั้งหมดประมาณยี่สิบเปอร์เซ็นต์ ช่วงหลังมีเพื่อนต่างคณะมาขอแทงมากขึ้น เพราะเป็นเพื่อนในไลน์กลุ่มบ้าง หรือจากพวกที่เห็นในเฟสบุ๊คบ้าง ดังปรากฏในภาพตัวอย่าง

ตัวอย่างการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เชื่อมโยงสู่เครือข่ายการเล่นพนันในหมู่นิสิต นักศึกษา ที่มีการเปิดให้แทงพนันได้ทั้งหวยใต้ดินและพนันฟุตบอลในที่เดียว

ไลน์กลายเป็นเครื่องมือสำคัญของการจัดการแทงหวยได้อย่างรวดเร็วกว้างขวาง เพราะสามารถรับแทงเข้ามาโดยมีหลักฐานชัดเจนและสามารถจัดการส่งต่อไปยังเจ้ามือได้โดยไม่ต้องจัดทำใบอนุญาตจัดการแทงหวยหรือแทงพนันฟุตบอลแบบเดิมอีกต่อไป โดยปัจจุบันมีการใช้เฟสบุ๊กทั้งในส่วนของกลุ่มสาธารณะและกลุ่มปิด เป็นเหมือนหน้าร้านโฆษณาให้ทราบว่ามีกรรับแทงหวยหรือแทงพนันบอลอย่างไร หากสนใจก็สามารถเชื่อมโยงเป็นเพื่อนแทงในไลน์กลุ่มในทันที ซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนตัวที่คนอื่นไม่สามารถเข้าได้โดยทั่วไป

เมื่อพิจารณาจากมาตรการต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยแล้วพบว่า ทางมหาวิทยาลัยไม่สามารถเข้าไปจัดการปัญหาเหล่านี้ได้มากนัก เพราะจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายวินัยนักศึกษากล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องส่วนตัวของนิสิต นักศึกษา ต้องถือว่าเขาไม่ได้มาเปิดบ่อนเล่นการพนันในมหาวิทยาลัย ส่วนเรื่องแทงพนันออนไลน์อันนี้ไม่สามารถล่วงรู้หรือไปปิดกั้นพวกเขาได้เลย

กรณีที่นักศึกษาเดินสายเล่นการพนันตามบ้านเช่าก็ต้องถือว่าเป็นเรื่องนอกมหาวิทยาลัยที่มักเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลหรือพวกนักเลงภายนอกด้วย ไม่สามารถจัดการสิ่งใดได้มากนัก อย่างมากคือขอความร่วมมือเจ้าของร้านเหล้าหรือสถานบันเทิงต่าง ๆ รอบมหาวิทยาลัยอย่าให้ผู้ใส่ชุดนักศึกษาเข้าไป อย่างไรก็ตามเมื่อพูดคุยกับนักศึกษากลับพบว่า ทางเจ้าหน้าที่และอาจารย์ส่วนใหญ่ถือว่าเรื่องเล่นไพ่เดิมพันกันเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นเรื่องปกติธรรมดา

สภาพการณ์ที่ทางมหาวิทยาลัยไม่สามารถจัดการได้เช่นนี้หรือไม่ที่ทำให้ผู้วิจัยพบเจอเรื่องราวของนิสิต นักศึกษาหลายรายต้องหมดอนาคตไปจากคำบอกเล่าของเพื่อน ๆ นักศึกษาบางรายถูกทำร้ายร่างกายถึงในมหาวิทยาลัยจากการตามทวงหนี้พนัน บางรายหนีหนี้พนันฟุตบอลเลิกเรียนบางคน

เติบโตใหญ่ในสายการพนันไปพร้อมกับเครือข่ายการพนันภายนอกและกลับมาสร้างทายาทพนันในมหาวิทยาลัยต่อไปไม่รู้จบ

จากเครือข่ายพนันเครือข่ายผู้เพื่อนพ้องมหาวิทยาลัยพัฒนาพนันเครือข่ายพนันข้ามโขง

ทีมวิทยากรของโครงการมหาวิทยาลัยไทยหยุดพนันถึงกับอึ้ง เมื่อนักศึกษาหญิงจากชนบททำทางเรียบร้อยมากคนหนึ่ง บอกว่า ได้หยุดเล่นไฮโลมาประมาณอาทิตย์หนึ่งแล้ว เพราะเปิดเทอมต้องมาอยู่ทีมวิทยาลัยแต่ก็มีพนันแบบให้เล่นให้ลุ้นแทน อย่างหวยและไพ่พนันยอดนิยมในหมู่นิสิต นักศึกษาที่สามารถเชื่อมโยงกับเครือข่ายและเครือข่ายข้ามลำน้ำโขงด้วย

มหาวิทยาลัยทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือกำลังเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงไม่เพียงด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจสู่ประชาคมอาเซียนที่เชื่อมโยงการค้าข้ามแม่น้ำโขง ทางสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ทั้งสามแห่งตั้งแต่หนองคาย นครพนม มุกดาหาร แต่สิ่งที่ตามมา คือ หวยและพนันข้ามโขง ก็เกิดขึ้นเป็นเงาตามตัวมาช่วยชวนเยาวชนคนหนุ่มสาวให้แปลงสภาพจากนิสิต นักศึกษาเริ่มหันมาเป็นเอเยนต์เชื่อมต่อส่งพนันในรูปแบบต่าง ๆ

การลงพื้นที่มหาวิทยาลัยในภาคอีสานพบว่า ส่วนใหญ่นักศึกษาชายเข้าถึงการพนันออนไลน์ที่เริ่มมาจากการเล่นเกมออนไลน์ เข้าสู่พนันออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ แต่นักศึกษาจำนวนมากไม่เพียงเป็นผู้เล่นแทงพนันรายบุคคลเท่านั้น แต่ได้เริ่มหันมาตั้งตัวเป็นเจ้าของโต๊ะบอลรับแทงจากเพื่อน ๆ ด้วย โดยรวมเงินสมัครแทงออนไลน์หลักหลายพันบาท เพื่อให้ได้เปอร์เซ็นต์ส่วนลดตามระบบสัดส่วนในเว็บไซต์แล้วเปิดให้เพื่อน ๆ ร่วมแทงพนันฟุตบอลเป็นรายย่อยหลักสิบหรือหลักร้อยบาท โดยใช้เครือข่ายเฟสบุ๊คให้ข้อมูลเชิญชวนขยายเครือข่าย ดังเช่นที่ปรากฏในภาพตัวอย่าง

ขณะเดียวกันที่นักศึกษาหญิงหลายรายเองก็หันมาจัดการธุรกิจหวยใต้ดินทั้งหวยไทย หวยลาว และหวยเวียดนามเชื่อมโยงจากระบบเครือข่ายสังคมออนไลน์สู่เครือข่ายมากขึ้น จากที่เคยพบว่า นักศึกษาในพื้นที่อื่นรับเป็นเจ้ามือเดินโต๊ะเพื่อส่งญาติที่เป็นเจ้ามือหวย แต่ที่นี้นักศึกษากลับเป็นคนหันไปเปิดชวนเครือข่ายและคนในหมู่บ้านรวมกันแทงหวยลาว หวยเวียดนาม ผ่านระบบตนเองที่สามารถเข้าถึงตรวจสอบการออกรางวัลและรับจ่ายเงินผ่านออนไลน์ทางเฟสบุ๊คที่ชาวบ้านยังไม่ค่อยมีความถนัดเชื่อมโยง

ผ่านไปยังเจ้ามือใหญ่ที่มีสัมพันธ์ข้ามกับเครือข่ายบ่อนการพนันฝั่งประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

นักศึกษาเหล่านี้ ส่วนมากจะเลือกท่องเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบราคาอัตราการใช้ ส่วนลดยอดจากการแทงหวยและผลตอบแทน หรือเลือกเจ้าที่ให้ผลตอบแทนเป็นทองคำที่ชาวบ้านนิยม จากนั้นจะใช้แอปพลิเคชันไลน์สื่อสารเครือข่ายเพื่อนพ้องและเครือข่ายในการเปิดให้แทงพนันหวย ภายหลังจาก หวยออกแล้ว ก็ให้เครือข่ายจัดการเรื่องการรับจ่ายเงินผลตอบแทนตามผลรางวัล โดยนักศึกษา ได้อัปเดตเปอร์เซ็นต์ของยอดวงเงินการแทงหวยประเภทต่าง ๆ บางรายได้ถึงร้อยละยี่สิบหรือสามสิบ โดยที่ตัวเองไม่มีความเสี่ยงหรือต้องลงทุนอะไร เพราะทุกอย่างจัดการผ่านระบบออนไลน์และเครือข่ายเพื่อนพ้อง

สภาพการณ์เช่นนี้เมื่อย้อนกลับไปสอบถามจากฝ่ายกิจการนักศึกษา และเจ้าหน้าที่หัวหน้างาน วินัยนักศึกษา ต่างยอมรับว่าไม่ทราบว่ามีลักษณะเช่นนี้เพราะไม่สามารถตรวจสอบได้ สิ่งทางฝ่ายกิจการ นักศึกษาดำเนินการเหมือน ๆ กันในทุกมหาวิทยาลัยคือการร่วมกับเจ้าหน้าที่ทางการสุ่มตัวหอพัก ร้านค้า รอบมหาวิทยาลัยว่า มีการมั่วสุ่มเสพยาเสพติด หรือตั้งวงเล่นการพนันกันหรือไม่เป็นหลัก ส่วนการพนัน

ออนไลน์หรือห่วยออนไลน์ยังไม่มีแนวทางในการจัดการได้เพราะเข้าไม่ถึงเครือข่ายออนไลน์ส่วนตัวของนักศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสภาพการแพร่ระบาดของพนันในมหาวิทยาลัยไทย

จากสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นที่รอบรั้วมหาวิทยาลัยแสดงให้เห็นว่าปัจจุบันการพนันได้แพร่ระบาดในหมู่นิสิต นักศึกษาอย่างมากสร้างความเสี่ยงและเปราะบางต่อการเกิดปัญหาและผลกระทบในทางร้ายและเสื่อมทรามกับวิถีชีวิตของผู้ที่กำลังก้าวสู่การเป็นพลังสำคัญของชาติในด้านต่าง ๆ โดยในทุกภูมิภาคพบได้ว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่เป็นช่องทางการสื่อสารที่ใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของนิสิต นักศึกษา ได้กลายเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงการแพร่กระจายของเครือข่ายการพนันทั้ง โดยมีมหาวิทยาลัยไทยเป็นศูนย์กลาง

ผลการเก็บข้อมูลสามารถสรุปได้ว่า นิสิต นักศึกษาจำนวนมากได้อาศัยเครือข่ายสังคมออนไลน์ทั้งเฟซบุ๊กและไลน์เป็นเครื่องมือในการประสานการแทงพนันทั้งพนันบอลและพนันหวยใต้ดินในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสามารถมีเครือข่ายการเล่นพนันจากเพื่อนฝูงคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยเชื่อมโยงสู่เพื่อนนอกมหาวิทยาลัย และจากเครือข่ายที่เล่นการพนันหรือเล่นหวยในชุมชนสู่การเป็นตัวแทนเชื่อมโยงสู่เครือข่ายเข้ามือพนันและหวยภายนอกชุมชน

นิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัยกลายเป็นกำลังสำคัญในการแพร่กระจายการพนันสู่ภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยผ่านทักษะและความชำนาญในการจัดการเครือข่ายสังคมออนไลน์การพนันรูปแบบต่าง ๆ มาเชื่อมร้อยเข้าหากัน จนสามารถสร้างผลตอบแทนและรายได้เป็นห่วงโซ่โซ่ต่อกันได้อย่างมาก ผลลัพธ์ที่ตามมา คือ การหมกหมุ่นกับการแสวงหารายได้ทั้งจากการเล่นเกมการพนันและจากการจัดการประสานงานการแทงพนันภายใต้การขยายเครือข่ายให้กว้างขวางออกไปเช่นเดียวกับ การทำธุรกิจออนไลน์ที่ชื่นชอบของนิสิต นักศึกษา ขณะเดียวกันหลายต่อหลายชีวิตนิสิต นักศึกษาต้องเผชิญชะตากรรมกับปัญหาและผลกระทบที่มีต่อชีวิตและทรัพย์สินไม่รู้จบ

ภาพการณ์เช่นนี้ เมื่อเหลียวมองไปยังระบบและนโยบายของมหาวิทยาลัยไทยในทุกแห่งที่ผ่านไปแล้วพบว่า ไร้ซึ่งความสามารถการจัดการหยุดยั้งในการแพร่ระบาดของระบบเครือข่ายพนันที่ห้อมล้อมมหาวิทยาลัย และที่แทรกตัวผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เข้าครอบงำจนได้นิสิต นักศึกษาทั้งหญิงและชายจำนวนมากกลายเป็นศูนย์กลางในการขยายปีกแห่งวังวนการพนัน

ภายใต้ระบบนโยบายหลักจากส่วนกลางทางการอุดมศึกษาหรือแม้ว่า ระบบความร่วมมือกับองค์กรปกครองในพื้นที่ มหาวิทยาลัยไทยยังคงมุ่งเฝ้าระวังและทุ่มเทสรรพกำลัง ทุ่มกับการติดตามตรวจจับเรื่องยาเสพติด ดูเหมือนว่ากลไกฝ่ายกิจการนักศึกษาหรือแม้แต่เครือข่ายอาจารย์ที่ปรึกษาในระดับต่างก็ยังคงค้างทางความคิดในการจัดการกับการแพร่กระจายการพนันบนมือถือส่วนบุคคลอย่างอัปจนปัญญาสามารถสรุปวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสภาพการณ์ดังกล่าวแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

จากแผนภาพแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การแพร่ระบาดของพนันที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของนิสิต นักศึกษาในพื้นที่ตามที่โครงการมหาวิทยาลัยไทยได้เข้าไปสัมผัสพบเจอแบ่งได้เป็นสามด้านหลัก ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายนอก ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายใน และปัจจัยวิถีชีวิตของนิสิต นักศึกษา โดยแจกแจงรายละเอียดได้ดังนี้

ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก

สภาพแวดล้อมทางสังคม และสภาพรอบมหาวิทยาลัยในพื้นที่ ที่เป็นแรงจูงใจให้นักศึกษานักศึกษาหันเข้าสู่วงการพนันอย่างง่ายดาย กล่าวคือ จากผลการเก็บข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ด้วยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่สื่อสารเผยแพร่ให้เรื่องของการเสี่ยงโชค อาทิ การส่งซิงค์ทาง SMS สินค้าและบริการต่าง ๆ การซื้อขายสลากกินแบ่งรัฐบาลที่เป็นวาระแห่งชาติ ได้กลายเป็นสิ่งที่นิสิต นักศึกษาคุ้นเคยให้ความสนใจและสืบทอดในการวางเดิมพันอันเป็นฐานส่งสำคัญของการเล่นการพนัน

ขณะที่การศึกษาวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมรอบมหาวิทยาลัยเต็มไปด้วยสถานบันเทิงรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ร้านอาหาร ลานเบียร์ ร้านสันทนาการ ร้านเกมอินเทอร์เน็ต หรือแม้แต่บ้านเช่าที่มาพร้อมกับการเปิดเป็นพื้นที่รับแทงหวยและการพนันในหลากหลายชนิด อันเป็นสภาพแต่ดั้งเดิมที่ส่งผ่านมาจนถึงปัจจุบันที่ไม่เคยถูกรวบปรามให้หมดสิ้นไปเพราะอยู่ภายใต้อิทธิพลของคนในพื้นที่ ทำให้นักศึกษาสามารถเข้าไปสัมผัสกับการพนันได้ตลอดเวลาแม้ช่วงเวลาพักเรียนได้อย่างสะดวกง่ายดาย

สภาพแวดล้อมภายในตัวนิสิต นักศึกษา

นิสิต นักศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการเรียนและกิจกรรมของมหาวิทยาลัยที่ลดน้อยถอยลง และหันเข้าหาวิถีชีวิตส่วนตัวอันกว้างไกลภายใต้การเชื่อมต่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงแหล่งการเล่นพนันและเครือข่ายเพื่อนฝูงใหม่ในโลกออนไลน์ได้อย่างหลากหลายมากมาย การทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม หรือการพัฒนาโครงการงานเพื่อการเสริมศักยภาพร่วมกันกลายเป็นเวลาและพื้นที่ส่วนน้อยในวิถีชีวิตนิสิต นักศึกษาปัจจุบัน

ดังที่ปรากฏในการผลการเก็บข้อมูลจากในพื้นที่ที่พบว่า นิสิต นักศึกษาในทุกระดับชั้นมหาวิทยาลัย ผ่านพบ เมื่อมีเวลาว่างจากชั้นเรียนมักหลุดไหลไปหาเมื่อถึงออนไลน์ส่วนตัว และหลายคนพัวพันกับการเล่นเกมออนไลน์ การรวมตัวกันเข้าไปแทงพนันฟุตบอลออนไลน์ แทงหวยใต้ดินทั้งของไทยและของประเทศเพื่อนบ้าน ผ่านรูปแบบการเชื่อมโยงจากเครือข่ายผู้เพื่อนในมหาวิทยาลัย และเพื่อนในโลกออนไลน์ไว้ไปมาขยายเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายที่กว้างขวางจนหลายคนหลงไหลก้าวสู่การเป็นเจ้ามือหรือเป็นผู้แทนรับส่งโพยหวยและพนันฟุตบอลจนใหญ่โต

ปัจจัยด้านกลไกและนโยบายของมหาวิทยาลัยที่ไร้ทิศทาง

มาตรการและนโยบายดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาการพนัน ผลการเก็บข้อมูลในภาคสนามพบว่า มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ไม่มีการกำหนดนโยบาย มาตรการ หรือกลไกโดยตรงในการติดตาม ตรวจสอบ หรือแก้ไขปัญหา แต่ยังคงให้ความสำคัญกับเรื่องของยาเสพติด และการสวมหมวกกันน็อคขับขี่รถจักรยานยนต์ โดยดำเนินการฝ่ายการออกข้อบังคับ การตรวจค้นตรวจสอบเป็นจุดหลักของมหาวิทยาลัย

ขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในปัจจุบันได้หันมาร่วมมือกับองค์กรปกครองท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในชุมชนของมหาวิทยาลัย เพื่อร่วมกันตรวจสอบป้องปรามการกระทำความผิดหรือการเพิ่มความเสี่ยงให้กับนิสิต นักศึกษา อาทิ การตั้งคณะกรรมการป้องกันอบายมุขจังหวัด การกำหนดเขต Safety Zone เป็นต้น อย่างไรก็ตามกลไกเหล่านี้ ให้ความสำคัญกับเรื่องของการติดตาม ตรวจค้นเรื่องยาเสพติด การก่ออาชญากรรม การดำเนินการตามข้อบังคับกฎหมายตามระบบ ส่วนการปราบปรามแหล่งการเล่นพนัน การรับแทงพนันต่าง ๆ ยังไม่พบว่ามีมาตรการจัดการอย่างเป็นระบบจริงจัง

จากการรวบรวมข้อมูลพบว่า สาเหตุประการสำคัญมาจากปัจจัยหลัก 2 ประการ ได้แก่

หนึ่ง) การขาดกรอบเกณฑ์นโยบายชี้หน้าที่ชัดเจนเป็นระบบจากส่วนกลางที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาทักษะความสามารถทางสังคมของนิสิต นักศึกษา ทั้งในส่วนของการส่งเสริมนโยบายจากรัฐบาล หรือกระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้องที่มีเพียงคำสั่งให้เข้มงวดตรวจสอบไม่ให้มีการเล่นพนันในช่วงฤดูการแข่งฟุตบอลสำคัญที่ได้รับความสนใจ

แม้แต่เกณฑ์ประกันคุณภาพของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาแห่งชาติที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ให้ความสำคัญดำเนินการตามอย่างเข้มงวด ก็ไม่มีส่วนใดชี้้นำให้ดำเนินการเพื่อการป้องกันนิสิตนักศึกษาจากปัญหาการพนัน ผู้บริหารมหาวิทยาลัยต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินการด้านอื่น ๆ ตามตัวชี้วัดของ สกอ. ที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ปัญหาการพนันจึงถูกลดความสำคัญลงไปจนกว่าจะมีข่าวทางสื่อมวลชนถึงผลกระทบอันร้ายแรง

สอง) การขาดหน่วยงานสนับสนุนมหาวิทยาลัยในการพัฒนากลไกและระบบการป้องกันภัยพนัน การดำเนินกิจกรรมหรือมาตรการป้องกันภัยทางสังคมด้านต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยพบว่า ฝ่ายกิจการนิสิต นักศึกษาของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีการดำเนินการด้านการป้องกันภัยสารเสพติดรูปแบบต่าง ๆ ทั้งสุรายาเสพติด บุหรี่ มีการกำหนดกลไกการทำกิจกรรมร่วมกับทางภาครัฐ หน่วยงานเอกชนพร้อมกับการสนับสนุนกิจกรรมมรดกต่าง ๆ รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ตามการสนับสนุนหรือส่งเสริมจากกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ตามช่วงฤดูกาล

การสำรวจภาคสนามในมหาวิทยาลัยพบว่า มหาวิทยาลัยไม่มีหน่วยงาน องค์กรสนับสนุนในด้านการดำเนินนโยบาย หรือการสร้างกลไก หรือกิจกรรมเพื่อการป้องกันภัยการพนัน มีพบเพียงแห่งเดียวคือกิจกรรม “กินนมชมบอล” ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่จัดไปเพียงครั้งเดียว การขาดการสนับสนุนเช่นนี้ ทำให้แม้ผู้บริหารหรือฝ่ายกิจการนักศึกษาตระหนักรู้ว่าการพนันและการพนันออนไลน์เป็นปัญหาและภัยคุกคามที่อันตรายต่อวิถีชีวิตของนิสิต นักศึกษาแต่ก็ขาดทักษะและทิศทางการดำเนินการรับมือจัดการกับปัญหาการพนัน

ข้อค้นพบถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ได้แจกแจงมานี้แสดงให้เห็นว่า มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ไม่สามารถดำเนินการ เพื่อการรับมือกับปัญหาการแพร่ระบาดของพนันและการพนันออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ในหมู่นิสิต นักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ขณะที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่กำหนดนโยบายเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษายังขาดความตระหนักและการกำหนดแนวทางในการรับมือกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ นิสิต นักศึกษาของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วประเทศ จึงตกอยู่ในสถานะที่สุ่มเสี่ยงที่ต้องหาหนทางในการรับมือต่อแรงโน้มถ่วงของวงโคจรการพนันและการพนันออนไลน์ที่มาห้อมล้อมดึงให้สูญหลุมดำแห่งชีวิตเหมือนรู้น้ำมันและเพื่อนพ้องที่พลาดผิดไปจำนวนมาก

บทที่ 4

ข้อเสนอเชิงนโยบายการป้องกันภัยพนันในสถาบันอุดมศึกษาอย่างยั่งยืน

ความนำ

บทนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทบทวนนโยบาย มาตรการ ที่เกี่ยวเนื่องกับการป้องกันแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของการพนันในสถาบันอุดมศึกษาทั้งในระดับการปฏิบัติการของมหาวิทยาลัย และในระดับการชี้นำเชิงนโยบายจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยอยู่บนพื้นฐานของผลลัพธ์จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยในภาคสนามทั้งจากการสัมภาษณ์ พูดคุยเชิงลึกกับคณาจารย์ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย และนิสิตนักศึกษา ตลอดจนการเข้าร่วมสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม จนทำให้ทราบและตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ในแบบคนในที่เข้าใจในข้อจำกัดต่าง ๆ ของการดำเนินนโยบายการป้องกันปัญหาและผลกระทบจากการพนัน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้พยายามทบทวนนโยบาย มาตรการที่มุ่งหมายต่อการแก้ไขปัญหาการพนันโดยตรงแล้วนำไปพูดคุยสอบถามความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในมหาวิทยาลัยถึงความเป็นไปได้จนกลายเป็นเสียงสะท้อนและข้อสังเกตต่อการพัฒนาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการป้องกันปัญหาการพนันสำหรับมหาวิทยาลัยไทยที่มีความเป็นไปได้จริง และสามารถสร้างความอย่างยั่งยืนในการเฝ้าระวังและส่งเสริมป้องกันไม่ใช้ปัญหาการพนันแพร่กระจายสู่เยาวชนคนหนุ่มสาวที่กำลังจะก้าวออกมาเป็นกำลังสำคัญของประเทศต่อไป

ในบทนี้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

1. นโยบายและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยในสถาบันอุดมศึกษา
2. ข้อเสนอเชิงมาตรการมหาวิทยาลัยต้นแบบหยุดพนัน
3. ข้อเสนอ นโยบายป้องกันภัยการพนันในสถาบันอุดมศึกษาอย่างยั่งยืน
4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. นโยบายและปัญหาที่เกี่ยวข้องในการป้องกันภัยในสถาบันอุดมศึกษา

นโยบายตามกระแสแก้ไขป้องกันภัยการพนันในสถาบันอุดมศึกษา

รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความสำคัญต่อการป้องกันแก้ไขปัญหาและผลกระทบจากการพนันในสถาบันอุดมศึกษามาอย่างยาวนาน แต่การนำเสนอ นโยบายและมาตรการต่าง ๆ มีความเข้มงวดเฉพาะช่วงเวลา มีลักษณะที่เป็นเรื่องเฉพาะหน้าและเป็นครั้งคราวขาดความต่อเนื่อง

ในอดีตที่ผ่านมา เมื่อมีกระแสข่าวเกี่ยวกับเรื่องปัญหาการพนันจากสื่อมวลชนอย่างกว้างขวาง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาก็จะออกมาตรการกำกับให้ส่วนที่เกี่ยวข้องดูแลเข้มงวดเป็นทุกครั้งไป

มหาวิทยาลัยต่าง ๆ มีฝ่ายวินัยนักศึกษาเป็นหน่วยในการกำกับดูแลไม่ให้หนีคดี นักศึกษาในมหาวิทยาลัยเล่นการพนัน ซึ่งถือเป็นเรื่องผิดวินัยและผิดกฎหมาย โดยมีการกวาดล้างตรวจตราในเชิงระบบเป็นระยะ ๆ ร่วมกับการแก้ตรวจสอบแก้ไขปัญหายาสูบและสิ่งเสพติดอื่น

จุดเปลี่ยนผ่านที่ชัดเจนเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2553 ที่เป็นช่วงการแข่งขันฟุตบอลโลก 2010 ที่มีการแพร่ระบาดของการเล่นฟุตบอลอย่างกว้างขวางในหมู่นิสิต นักศึกษา ทำให้ประเด็นปัญหาการพนันไม่ได้เป็นเพียงปัญหาของนิสิต นักศึกษาเฉพาะบุคคล แต่กลายเป็นปัญหาสำคัญร่วมกันของคนในสังคมไปแล้ว อันเป็นสำคัญให้รัฐบาลและสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติต้องออกมาตรการป้องกันปัญหาการพนันฟุตบอล ภายหลังจากที่นำปัญหานี้เข้าหารือในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ.2553

ผลการประชุมคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายนโยบายให้กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลักในการกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขปัญหายาสูบและสิ่งเสพติดที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะการพนันฟุตบอลที่ผิดกฎหมาย โดย **กระทรวงศึกษาธิการได้ออกมาตรการ 4 ด้านสำคัญ** ได้แก่ (ดูรายละเอียดภาคผนวก: ครม...)

หนึ่ง) กระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่ประสานสำนักงานตรวจแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อประสานแผนและมาตรการร่วมกันในการแก้ไข ปัญหาพฤติกรรมนักเรียนในกรณีที่น่าจะนำไปสู่การเล่นพนันผลฟุตบอลโลก

สอง) กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ กำกับกวดขัน ป้องกันและป้องปรามไม่ให้มีการพนันทายผลฟุตบอลหรือพนันอื่นใดในสถานศึกษา และให้ครูอาจารย์ที่ปรึกษาและฝ่ายปกครองช่วยกันจัดตั้งเครือข่ายดูแลพฤติกรรมนักเรียน นักศึกษาในช่วงที่มีการแข่งขันฟุตบอลโลก

สาม) กระทรวงศึกษามอบหมายให้หน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ออกมาตรการป้องกันปัญหาการเล่นการพนันและติดตามเฝ้า

ระวังพฤติกรรมเด็กกลุ่มเสี่ยงที่อาจชักชวนเพื่อเล่นการพนัน โดยต้องมีการจัดทำประวัติไว้ เนื่องจากสถาบันในสังกัดมีเยาวชนที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเล่นการพนันท้ายผลฟุตบอลโดยตรง

จากมาตรการของกระทรวงศึกษาธิการทำให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กำหนดแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาในสังกัดและในกำกับพิจารณาดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ **เรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพนันฟุตบอลในสถาบันอุดมศึกษา** เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาร่วมกันรับผิดชอบและแก้ไขด้วยการสอดส่องดูแลอย่างใกล้ชิดไม่ให้หนีติต นักศึกษาเข้าไปเกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้ (www.moe.go.th/news/detail/NewsID=18629)

1. สอดส่องดูแลไม่ให้หนีติต นักศึกษาเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพนันทุกชนิด
2. ส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมทางบวกต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์กับหนีติต นักศึกษา
3. จัดกิจกรรมรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของการพนัน พร้อมทั้งใช้สื่อทุกชนิด เช่น เสียงตามสาย วิทยุ สิ่งพิมพ์ที่อยู่ในความดูแลชี้ให้หนีติต นักศึกษาตระหนักถึงผลเสียของการเล่นการพนัน
4. ให้อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำวิชา สอดแทรกเรื่องผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการพนันในทุกครั้งที่มีโอกาส
5. ให้สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายนักศึกษาเพื่อช่วยกันสอดส่องดูแลมิให้มีการเล่นการพนันในสถาบัน หากพบให้แจ้งผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาทราบเพื่อดำเนินการแก้ไข
6. มีการจัดตั้งศูนย์แนะนำให้คำปรึกษา ศูนย์รับเรื่องร้องทุกข์หรือศูนย์ฮอตไลน์เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและใกล้ชิด
7. ให้อาจารย์ประจำห้องคอมพิวเตอร์ดูแลไม่ให้หนีติต นักศึกษาใช้ช่องทางระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อเล่นการพนัน
8. ประสานสถานีตำรวจในท้องที่ให้หมั่นตรวจตรา และจับกุมแหล่งรับพนันฟุตบอลที่แอบเข้ามารับพนันในสถาบันหรือบริเวณโดยรอบ หรือบริเวณหอพักหนีติต นักศึกษา
9. มีมาตรการและบทลงโทษทางวินัยกับหนีติต นักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพนัน โดยเฉพาะผู้เป็นเจ้ามือจะต้องลงโทษขั้นเด็ดขาด
10. พิจารณาออกมาตรการอื่นเพิ่มเติม เพื่อแก้ไขปัญหาการพนันทุกชนิดในสถาบันอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

มาตรการทั้ง 10 ข้อนี้ ได้ถูกออกประกาศซ้ำอีกครั้งเมื่อมีกระแสการเล่นพนันฟุตบอลยุโรปในอีกสองปีต่อมา (UEFA EURO2012) ซึ่งมีเนื้อความเหมือนเดิมในทุกประการเพียงแต่ได้รับการนำเสนอให้เป็นข่าวขึ้นอีกครั้ง อาทิ “สกอ.เข้มสั่งมหาวิทยาลัย คูแล นศ.เล่นพนันบอลยูโรจริงจัง” (ENNศูนย์ข่าวการศึกษาไทย)

การแพร่ระบาดของการเล่นพนันและการพนันฟุตบอลยังคงมีอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเข้าสู่ยุคที่นิสิต นักศึกษาสามารถเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตผ่านมือถือส่วนบุคคล แต่ในส่วนของภาครัฐได้มีการปล่อยให้ประเด็นปัญหาการพนันเหล่านี้ ค่อย ๆ จากหายไปจากความตระหนักของผู้บริหารในระดับต่าง ๆ และในหลายช่วงเวลากลับมีการปลุกกระแสการเปิดบ่อนการพนันเสรี การออกสื่อเตอร์ออนไลน์ การระบาดของระบบตลาดแบบการเสี่ยงโชค การจัดการปัญหาสลากเกินราคา ที่ล้วนมีผลให้นิสิต นักศึกษา และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา รวมถึงอีกหลายฝ่ายรับรู้ถึงความ เป็นธรรมดาของการพนัน ดังที่ปรากฏสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่ดังที่ได้นำเสนอมาแล้วนั้น

จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงการบริหารประเทศโดยการยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้ทำให้ปัญหาการแพร่ระบาดของการเล่นพนันได้รับความสำคัญขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง เมื่อเข้าสู่ช่วงเทศกาลฟุตบอลโลก 2014 ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีการนำเสนอข้อค้นพบในงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและผลกระทบเรื่องการพนันกันอย่างกว้างขวางผ่านสื่อมวลชนจนเป็นที่สนใจของสาธารณชน

คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 24/2557 เรื่องห้ามให้มีการเล่นการพนันที่ผิดกฎหมาย เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ.2557 โดยให้หน่วยงานราชการต่าง ๆ เพิ่มมาตรการและความเข้มงวดในการกำกับดูแลมิให้มีการเล่นการพนันที่ผิดกฎหมายในพื้นที่ ความรับผิดชอบโดยมีการกำชับบทลงโทษทั้งทางวินัยและคดีอาญาจนถึงที่สุด(ดูภาคผนวก: คำสั่ง...)

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

จากการออกคำสั่งของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติที่มีลักษณะเอาจริงเอาจังดังกล่าว ส่งผลให้หลายหน่วยงานออกมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันแก้ไขปัญหาการพนันออกอย่างต่อเนื่อง ขณะที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเองก็ออกประกาศเรื่องการป้องกันและแก้ไขปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษาเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ.2557 ในรูปแบบเดิม ๆ (ดูภาคผนวก: ประกาศ...)

มาตรการแก้ไขปัญหาการพนันในสถาบันอุดมศึกษา: แคร่เรื่องแจ้งเพื่อทราบ!

เนื้อความของแนวทางที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาออกมานั้นเป็นมาตรการ 10 ข้อเดิมเหมือนที่เคยใช้ประกาศเมื่อปี พ.ศ.2553 พ.ศ.2557 แม้แต่ในข้อที่ 7 ที่ระบุให้อาจารย์ประจำห้องคอมพิวเตอร์คูแลไม่ให้นิสิต นักศึกษาใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตเพื่อการเล่นการพนันก็ยังคงเดิม ทั้ง ๆ ที่สถานการณ์การพนันเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากภายใต้การเชื่อมต่อระบบอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์การพนันส่วนตัวผ่านมือถือที่นิสิต นักศึกษา

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาของประกาศของคณะกรรมการการอุดมศึกษาแล้วพบได้ว่าเป็นการประกาศในเชิงแนะนำมากกว่าชี้้นำให้กระทำการในการกำหนดมาตรการป้องกันแก้ไขปัญหาการพนันในหมู่นิสิต นักศึกษา หรือในสถาบันอุดมศึกษาอย่างจริงจัง ดังพิจารณาในจากคำสำคัญในแต่ละข้อของแนวทางที่ประกาศออกมา ได้แก่ “ให้กำกับดูแล” “ให้ส่งเสริมกิจกรรมทางบวก” “สนับสนุนให้จัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังฯ” “ให้อาจารย์ฝ่ายต่าง ๆ ช่วยดูแล” “ให้สอดแทรกเนื้อหาพิสัยการพนัน” “ให้ประสานหน่วยที่เกี่ยวข้องมาช่วยสอดส่องดูแล” “ให้พิจารณาออกมาตรการที่เหมาะสม” ฯลฯ

ประกาศของคณะกรรมการการอุดมศึกษาในเรื่องการป้องกันภัยการพนันมีเพียงข้อเดียวที่ปรากฏเป็นการชี้้นำให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการ คือ ข้อ 6 ที่ระบุว่า “มีการจัดตั้งศูนย์แนะนำให้คำปรึกษาเพื่อการแก้ไขปัญหาระดับ...” แม้กระนั้นก็ตามการประกาศไม่ได้มีการกำชับให้ต้องรายงานผลหรือแจ้งทราบความคืบหน้าหรือการดำเนินการที่ล่วงแล้ว

ดังนั้น ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในระดับสถาบันอุดมศึกษาจึงเป็นเพียงการรับทราบหรือรับไว้พิจารณาเหมือนเป็นเพียงหนังสือแจ้งเวียนที่สถาบันอุดมศึกษาจะดำเนินการหรือไม่ดำเนินการก็ได้ ผู้บริหารมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ จึงดำเนินการเวียนหนังสือต่อไปในลักษณะ “เพื่อโปรดทราบ” ไม่ใช่ “เพื่อโปรดดำเนินการ” (ดูภาคผนวก: ตัวอย่างรายงานการประชุม...เรื่องแจ้งเพื่อทราบ)

ยิ่งไปกว่านั้น การออกหนังสือเวียนของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ ยังเป็นการออกหนังสือเหมือนเพียงประกาศ โดยระบุถึงมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ไม่มีการเฉพาะเจาะจงไปยังผู้บริหารสูงสุด หรือผู้บริหารระดับสูงที่เกี่ยวข้อง เรื่องจึงเป็นส่วนที่ถูกส่งไปจากกองกลางของแต่ละมหาวิทยาลัยและกลายเป็นหนังสือเวียนเท่านั้น (ดูตัวอย่างภาคผนวก: ถึงมหาวิทยาลัย...) ลักษณะดังกล่าวส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาไม่นโยบายหรือมาตรการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหการพนันอย่างเป็นระบบ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ยังคงขาดทิศทางและแนวทางที่ชัดเจนในการดำเนินการแก้ไขปัญหการพนันการแพร่ระบาดของการเล่นการพนันในหมู่นิสิต นักศึกษาอย่างเป็นระบบที่สอดประสานกันอย่างจริงจัง

นโยบาย CAMPUS SAFETY ZONE จริงจัง เอ็กเกริก แต่ไม่ตรงเป้าการเฝ้าระวังป้องกันภัยพนันในสถาบันอุดมศึกษา

ภายใต้การบริหารประเทศของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ นโยบายด้านการปราบปรามผู้มีอิทธิพล และขจัดปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นนโยบายสำคัญ โดยตลอด จนกระทั่งในช่วงกลางปี พ.ศ.2558 เมื่อมีนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งถูกฆาตกรรมอย่างอุกอาจข้างรั้วมหาวิทยาลัยจนกลายเป็นข่าวใหญ่โดยสื่อมวลชนได้นำเสนอเรื่องนี้อย่างกว้างขวางถึงความอันตรายและภัยร้ายต่าง ๆ ของนิสิต นักศึกษา จนเป็นส่วนหนึ่งของที่มาของ โครงการจัดระเบียบสังคมรอบสถาบันการศึกษา (Campus Safety Zone)

โครงการดังกล่าวเป็นไปตามนโยบายของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ โดยพลเอกไพบูลย์ คุ้มฉายา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ในภาวะแวดล้อมเขตพื้นที่รัศมี 1 กิโลเมตร รอบสถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาทั่วประเทศ ภายใต้ความร่วมมือของตำรวจสำนักงานปราบปรามยาเสพติด ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา และผู้ประกอบการ

การดำเนินนโยบาย Campus Safety Zone นี้มีการดำเนินการอย่างเป็นทางการ มีแบบแผนและลำดับขั้นที่ชัดเจนมาก มีวัตถุประสงค์สำคัญให้พื้นที่สถาบันอุดมศึกษาโดยรอบเป็นเขตปลอดภัยจากสิ่งเสพติด อาชญากรรม และอบายมุข สิ่งผิดกฎหมายทั้งปวง โดยกำหนดเป้าหมายไว้อย่างเป็นรูปธรรมดังนี้

1. ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างเด็ดขาด จริงจัง
2. จัดระเบียบ บ้านเช่า หอพักนักศึกษา ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยถูกต้อง ไม่ให้เป็นแหล่งมั่วสุม อบายมุขต่าง ๆ และให้ขึ้นทะเบียนหอพักอย่างถูกต้องตามกฎหมาย
3. กวดขันให้สถานบริการ สถานบันเทิง ร้านเกม ร้านอินเทอร์เน็ต ร้ายขายยา และแหล่งมั่วสุมต่าง ๆ ให้อยู่ในกฎ ระเบียบข้อบังคับ ตามกฎหมาย
4. ป้องกันและปราบปรามการพนันทุกชนิด โตะสนุกเกอร์ โตะฟุตบอล ตู้เกมไฟฟ้า การค้าประเวณี และอบายมุขอื่น ๆ
5. กวดขันเรื่องการจำหน่ายสุรา ร้านยาสูบ เหล้าปั่น ฯลฯ และการให้บริการสูบบุหรี่ตามสถานที่ต่าง ๆ อย่างจริงจัง โดยให้ปฏิบัติตามกฎหมายการจำหน่ายสุรา ยาสูบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องและควบคุมพฤติกรรมกรรมการดื่มสุราที่ไม่เหมาะสม

6. ควบคุมการประพฤติตนของนักเรียน นักศึกษา ให้เหมาะสม

ทั้งนี้ในด้านการดำเนินงานกำหนดให้มีการประชุมชี้แจงผู้แทนส่วนราชการทั่วประเทศ และให้มีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน (ICGP) ขึ้นมาดำเนินงานจัดระเบียบสังคมของจังหวัดดำเนินการสำรวจข้อมูลพื้นที่โดยรอบสถาบันอุดมศึกษา และกำหนดให้มีการจัดประชุมทำความเข้าใจความตกลงร่วมกันกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ และกำหนดให้มีชุดปฏิบัติการร่วมกันในการออกตรวจพื้นที่เป้าหมาย และกวดขันบังคับใช้กฎหมาย โดยให้มีการรายงานผลการดำเนินงานประจำเดือนต่อศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของจังหวัด (ดูรายละเอียดภาคผนวก: คำสั่งศูนย์...)

การดำเนินการ โครงการดังกล่าวมีลักษณะการดำเนินการที่เป็นทางการมาดังตัวอย่างเช่นในพื้นที่จังหวัดสงขลา มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการจังหวัดสงขลา โดยมี ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา เป็นประธานกรรมการมีรองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดสงขลาที่ได้รับมอบหมาย/กรรมการเลขาธิการอำนาจหน้าที่ด้านการดำเนินการกำหนดพื้นที่จัดระเบียบสังคมรอบสถานศึกษาที่เป็นเป้าหมาย “มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา” ในรอบรัศมีประมาณ 1 กิโลเมตร โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม 500 คน เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2558 ณ ห้องประชุมอเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

ภาพตัวอย่างการจัดประชุมโครงการ จัดระเบียบสังคมรอบสถาบันการศึกษา (campus safety zone) นายเอกรัฐ หลีเส็น รองผู้ว่าราชการ จังหวัดสงขลา/รองผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จังหวัดสงขลา มีการประชุมผ่านระบบ video conference ณ ห้องสมิหลา ตำรวจภูธรภาค ๕ อำเภอเมือง สงขลา เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการจัดระเบียบสังคมรอบสถาบันการศึกษา สำหรับจังหวัดสงขลา กำหนดให้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เป็นสถานศึกษานำร่อง

(<http://www.songkhla.go.th/news2/detail/3738/>)

อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยหลายแห่งให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายจัดระเบียบสังคมรอบสถาบันอุดมศึกษาตรงกันว่า การดำเนินการ โครงการดังกล่าวเป็นไปอย่างเอิกเกริก มีความเป็นทางการสูงมาก ดังเช่นที่ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยรัฐหลายแห่งชี้ให้เห็นถึงประเด็นปัญหาดังกล่าวไว้

“ตรวจค้นแบบเอิกเกริกไปจริง ๆ มันก็มีหลายชุดอยู่แล้วอย่างคณะกรรมการอบายมุขอำเภอจังหวัด ก็ตรวจ ๆ ไปให้ยำเกรง ไปแก้ไขอะไรไม่ได้มาก พวกพนันมันมีเครือข่ายเยอะ ทำตามนโยบาย”

“อย่างให้จัดเดินตรวจเรื่องลดอบายมุข ลดพนันอะไรพวกเนี่ย ก็จัดไปไม่ได้อะไร ได้ภาพแม่แต่เด็กที่มาเดินตรวจก็เด็กกลุ่มเดิมที่มาช่วยงานมหาลัยประจำ ไม่ใช่เด็กกลุ่มเสี่ยงอะไร เด็กที่รู้มันไม่มายุ่ง”

“เรามากทำแต่เรื่องตรวจจับ แต่ไม่ได้ร่วมมือลงไปที่รากปัญหา อย่างเรื่องค่านิยมฟุ้งเฟ้อ เรื่องการใช้เงิน เรื่องช่องทางออนไลน์ เขาอยู่ในโลกของเค้า เราเข้าไปไม่ถึงเลย เรื่องพวกนี้จริง ๆ ต้องมาช่วยกันคิดกันแก้มากกว่า”

“เราตรวจกันก็ตรวจละเอียด เข้าไปดูถึงห้องหอ ของคูบัตร์ คูโบอนุญาต แต่อย่างมือถือโทรส่ง โปยบอล โปยหวายทางไลน์ ทางเฟส นี่มันตรวจไม่ได้ เคลียร์เงินกันไม่ได้ก็ตามไปเช็คบิลกัน ปัญหาเกิดทีหลังเราไม่รู้เลย พวกจัดระเบียบอันนี้เราก็ทำได้แค่ปราบ ๆ ”

ลักษณะเช่นนี้ ไม่ได้เป็นการแก้ไขปัญหาการพนันแต่ทำให้เครือข่ายอิทธิพลและผู้ประกอบการที่ผิดกฎหมายรวมถึงแหล่งพนันต่าง ๆ มีการปรับตัวปรับรูปแบบ และจัดการความเรียบร้อยในช่วงเวลาที่มีการตรวจตรา อีกทั้งมีความเข้มงวดกวาดขันเป็นเพียงชั่วคราวแล้วก็จะกลับไปเป็นสภาพเดิม

ยิ่งไปกว่านั้น เมื่อพิจารณาจากการกำหนดเป้าหมายที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมของ โครงการ Campus Safety Zone ข้างต้น เปรียบเทียบกับสภาพการณ์จากการศึกษาวิจัยในพื้นที่พบว่า การดำเนินการดังกล่าวสามารถช่วยป้องปราบการเล่นการพนันและป้องกันผลกระทบจากการพนันได้ในบางส่วนเท่านั้น เพราะในเป้าหมายข้อกำหนดดังกล่าวไม่มีส่วนใดเลยที่มุ่งเป้าไปที่การแก้ไขปัญหาที่ขึ้นในโลกออนไลน์ ซึ่งเป็นพื้นที่ชีวิตสำคัญสูงสุดของนิสิต นักศึกษาในปัจจุบัน เป็นแหล่งมั่วสุมอันตรายสำคัญที่สุดทั้งในเรื่องของการเล่นการพนันออนไลน์ การสังเสพ ส่งมอบยาสารเสพติด การค้าบริการทางเพศของนิสิต นักศึกษา การซื้อขายแลกเปลี่ยนอาวุธ และอุปกรณ์การก่ออาชญากรรม

การดำเนินนโยบายและมาตรการใน โครงการจัดระเบียบสังคมรอบสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าว แม้มีจุดมุ่งหมายที่มุ่งแก้ไขปัญหาและสามารถช่วยลดปัจจัยเสี่ยงแวดล้อมนิสิต นักศึกษาในช่วงขณะหนึ่ง ๆ แต่ก็ยังไม่สามารถเข้าไปวางรากฐานการแก้ไขและขจัดผลกระทบจากการพนันในสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างตรงจุด ส่วนสำคัญอีกด้านหนึ่งมาจากการกำหนดนโยบายจากส่วนกลางลงไปโดยตรงใช้สรรพกำลังมากในลักษณะที่เป็นทางการย่อมมีความคลาดเคลื่อนไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาในพื้นที่ได้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหามิใช่การพนันอันเป็นบ่อเกิดของอาชญากรรมและอันตรายร้ายแรงอื่น ๆ ต้องอาศัยการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษาให้เป็นอีกแรงหนึ่งที่สำคัญ ดังที่มีหน่ออ่อนแห่งความสำเร็จของการขับเคลื่อนจากภายในเพื่อการจัดการป้องกันแก้ไขปัญหาการพนันในบางมหาวิทยาลัยมาแล้ว ดังได้กล่าวต่อไป

2. ข้อเสนอเชิงมาตรการมหาวิทยาลัยต้นแบบหยุดพนัน

ผลการศึกษาวิจัยที่ได้จากการเข้าคลุกคลีกับสภาพการณ์ที่เป็นจริงในระดับพื้นที่และการทบทวนนโยบายและมาตรการโดยรวมทั้งระบบ ได้แสดงให้เห็นแล้วว่า การแพร่ระบาดของการพนันที่แทรกซึมเข้าไปยังนิสิต นักศึกษาทั่วประเทศ และแวดล้อมสถาบันอุดมศึกษาไทยไว้แทบทุกหนทุกแห่ง แต่การจัดแก้ไขป้องกันปัญหาและผลกระทบจากการพนันในขั้นนี้ยังคงอยู่ในวงจำกัดไม่อาจหนุนนำให้เกิดการจัดการกับปัญหาการพนันได้อย่างอย่างเป็นระบบ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องแสวงหาแนวทางต้นแบบเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับหน่วยงาน และสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศนำไปทบทวนเพื่อปรับใช้ไว้รับมือกับภัยการพนันที่กำลังคุกคามอยู่ทุกขณะ

โครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนัน ได้มีมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เข้าร่วมรวม 8 แห่ง ภายใต้ความหลากหลายของปัจจัยแวดล้อมที่แตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาคดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การดำเนินโครงการได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการบริหารจัดการทั้งในระดับนโยบายมหาวิทยาลัยและระดับคณะที่ให้ความสำคัญและใส่ใจกับปัญหาดังกล่าวจนมีการริเริ่มสร้างสรรค์นโยบาย มาตรการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่พอเป็นแนวทางและแบบอย่างในการดำเนินการขยายผลต่อไปในวงกว้างหากได้รับการพัฒนาจัดระบบ และปรับปรุงมาตรการที่เหมาะสมตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ได้มีศึกษาวิจัยอย่างมีส่วนร่วม โดยมีตัวผู้ศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องมือวิจัยที่ได้เข้าไปสัมผัสถึงศักยภาพของแต่ละมหาวิทยาลัยในการพัฒนากิจกรรมรับมือกับปัญหาและผลกระทบจากการพนันผ่านการเข้าร่วมทั้งกิจกรรมโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันและการแลกเปลี่ยนสนทนาเชิงนโยบายกับผู้บริหารมหาวิทยาลัย ตลอดจนการพูดคุยสัมผัสถึงความตั้งใจใฝ่ในการดำเนินกิจกรรมด้านพนันของแกนนำนิสิต นักศึกษาทั้ง 8 มหาวิทยาลัย มาโดยตลอด 6 เดือน ทำให้พอเห็นถึงศักยภาพของ 4 มหาวิทยาลัยหลัก จนนำมาซึ่งการพัฒนาข้อเสนอเชิงมาตรการเพื่อการสร้างมหาวิทยาลัยหยุดพนันต้นแบบ โดยมีรายละเอียดแจกแจงได้ดังนี้

1. ข้อเสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง; การสร้างต้นแบบมหาวิทยาลัยปลอดพนัน

มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นมหาวิทยาลัยรัฐที่มีบุคลากร คณาจารย์ และนักศึกษาจำนวนมากที่สุดในประเทศไทยที่มาจากทุกสารทิศทั่วประเทศ โดยมีการจัดการเรียนการสอนหลักทั้งที่อยู่ทั้งในส่วนกลางที่กรุงเทพฯ และกระจายอยู่ตามวิทยาเขต 20 สาขาทั่วประเทศในทุกภูมิภาค ที่ประกอบด้วยระบบการเรียนการสอนในชั้นเรียน และระบบการศึกษาทางไกล จึงถือว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย

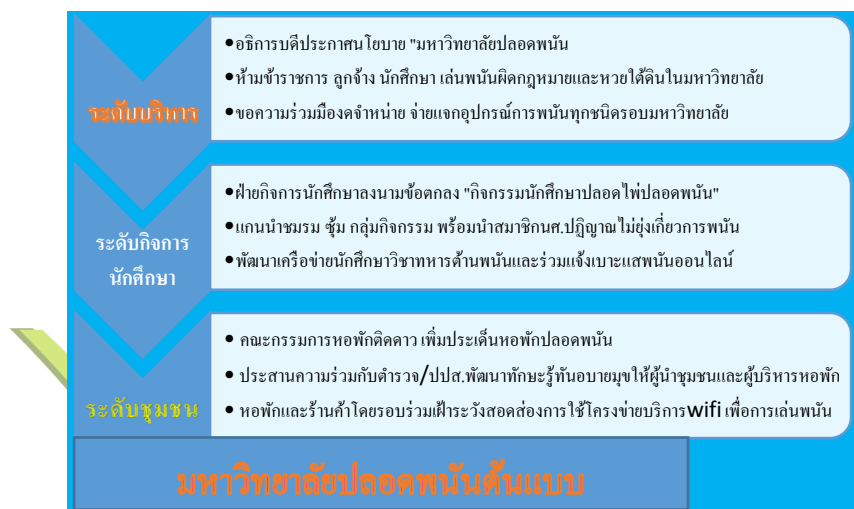
ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยคณะสื่อสารมวลชนได้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันจนทำให้เห็นถึงศักยภาพในพัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยปลอดพนันต้นแบบได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากภายหลังร่วมกิจกรรมนอกจากทำให้เห็นถึงขีดความสามารถของชมรมนักศึกษาในระดับคณะที่พร้อมก้าวขึ้นเป็นเป็นแกนนำป้องกันภัยพนันแล้ว ยังทำให้พบว่าในระดับมหาวิทยาลัยเองมีแนวนโยบายในการดูแลแก้ไขและเฝ้าระวังปัญหาภัยคุกคามทางสังคมที่เป็นฐานของการประกาศเป็นมหาวิทยาลัยหยุดพนันได้อย่างชัดเจนอีกด้วย

ภายหลังการร่วมกิจกรรมโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนัน ผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้รวมเอาปัญหาการพนันเข้าเป็นส่วนของอบายมุขที่มหาวิทยาลัยต้องร่วมมือกันหยุดยั้ง โดยมีการให้ความรู้ถึงพิษภัยและอันตรายจากอบายมุขแขนงต่าง ๆ โดยรวมแก่นักศึกษา เจ้าหน้าที่ และผู้นำชุมชนรวมถึงผู้บริหารหอพักเอกชนในเครือข่ายนำไปขยายผล และได้มีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างสุขภาพร่วมกันกับชุมชนอย่างต่อเนื่องในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงเปิดลานกีฬาประชาชนขึ้นภายในมหาวิทยาลัย

ที่สำคัญมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้มีการประกาศให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็น “มหาวิทยาลัยปลอดเหล้า” โดยกำหนดห้ามข้าราชการ ลูกจ้าง นักศึกษา ดื่มสุราในเขตมหาวิทยาลัยไม่ว่ากรณีใด ๆ ทั้งสิ้นรวมถึงงานเลี้ยงสังสรรค์หรือการเฉลิมฉลองทุกกรณีต้องไม่มีการจำหน่ายหรือจัดเลี้ยงสุรา จนกลายเป็นนโยบายที่กล่าวขวัญอย่างกว้างขวางในบรรดาข้าราชการ ลูกจ้าง

การดำเนินนโยบายในลักษณะดังกล่าวแสดงถึงความพร้อมและศักยภาพของมหาวิทยาลัยรามคำแหงในการก้าวสู่การเป็นมหาวิทยาลัยปลอดพนันได้หากสามารถพัฒนามาตรการสนับสนุนอย่างรอบด้านดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสูงสุดโดยอธิการบดีพึงประกาศนโยบาย “มหาวิทยาลัยปลอดพนัน” เช่นเดียวกับนโยบาย “มหาวิทยาลัยปลอดเหล้า” โดยกำหนดห้ามให้คณาจารย์ บุคลากร และเจ้าหน้าที่เล่นการพนันทุกประเภทที่ผิดกฎหมาย ทุกชนิด ในเขตมหาวิทยาลัย รวมถึงการเล่นห่วยใต้ดิน การเล่นพนันออนไลน์ รวมถึงไม่อนุญาตให้มีการครอบครอง จำหน่ายแจก อุปกรณ์การพนันทุกชนิดในและโดยรอบมหาวิทยาลัย

2. รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา ควรมอบหมายนโยบายให้ชมรม ชุม และกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมหาวิทยาลัย ทำข้อตกลงหรือลงปฏิญาณ “กิจกรรมนักศึกษาปลอดพนัน” ในทำนองเดียวกับ กรณีชมรมสื่อสารมวลชนนำนักศึกษาใหม่ก้าวคำปฏิญาณไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและการพนัน รวมถึงการทำกิจกรรมในและนอกสถานที่ต้องไม่มีการเล่นการพนัน อันเป็นการสร้างความตระหนักให้กับนักศึกษารุ่นพี่และนักศึกษาใหม่ให้ห่างไกลการพนัน โดยอาจจัดให้นักศึกษาวิชาทหารเข้าร่วมเครือข่ายด้านพนันได้อีกแรงหนึ่ง

3. คณะกรรมการโครงการหอพักติดดาวของมหาวิทยาลัย ที่ประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย ผู้บริหารหอพัก ผู้แทนชุมชนและผู้แทนตำรวจในพื้นที่ควรประเด็นการป้องกันภัยพนันเข้าเป็นอีกส่วนหนึ่งของคุณสมบัติการเป็นหอพักติดดาว ที่นอกจากคอยสอดส่องดูแลไม่ให้มีการกระทำความผิดหรือมีวุ่นวายใดๆ ควรเพิ่มการพัฒนาทักษะให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการรู้ทันอบายมุข รู้ทันการพนันในรูปแบบต่าง ๆ ทักษะเฝ้าระวังการใช้โครงข่าย wifi ของหอพักและสถานประกอบการโดยรอบของมหาวิทยาลัยเพื่อการพนันและอาชญากรรมอื่น ๆ ด้วย

หากมหาวิทยาลัยรามคำแหงสามารถดำเนินการได้ในเชิงมาตรการดังกล่าวจะทำให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นต้นแบบให้กับอีกมหาวิทยาลัยในการก้าวสู่การเป็นมหาวิทยาลัยหยุดพนันอย่าง เป็นรูปธรรมในการขจัดปัญหาการพนันทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะจากสภาพปัญหาการพนันอุปสรรคสำคัญของทุกมหาวิทยาลัย คือ การที่คณาจารย์ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ไม่ได้ตระหนักว่าการพนันเป็นปัญหาหรือภัยคุกคาม ในทางตรงกันข้ามบุคคลากรจำนวนมากของหลายมหาวิทยาลัยนอกจากปล่อยปะละเลยต่อปัญหานี้แล้ว ยังเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาในการเข้าร่วมเล่นการพนัน เป็นเจ้ามือ หรือให้ความสำคัญและสนใจต่อการพนันในหลายรูปแบบ ทั้งการพนันฟุตบอล การเล่นเกมได้ดิน การเชิญชวนไปลองเสี่ยงโชคขออนเปิดใหม่ เป็นต้น

การประกาศนโยบายเป็นมหาวิทยาลัยหยุดพนันโดยมีคณาจารย์และบุคคลากรของมหาวิทยาลัยเป็นตัวอย่างที่เคร่งครัดเข้มงวดก็จะเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เป็นแบบอย่างให้สถาบันอุดมศึกษาปลอดการพนัน มากกว่าการรณรงค์เป็นรอบ ๆ ในการป้องกันภัยพนันแบบซ้ำเดิมเหมือนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ข้อเสนอทั้งหมดนี้ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนอย่างเข้มข้น อาทิ สำนักงานตำรวจป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ควรร่วมมือกับมหาวิทยาลัยมาให้การอบรมเพิ่มพูนทักษะให้กับบุคคลากร แกนนำนักศึกษา ผู้บริหารหอพัก และผู้นำชุมชน ในการเฝ้าระวังภัยอาชญากรรมสิ่งเสพติดต่าง ๆ รวมถึงการทำความเข้าใจความจากการพนัน

ขณะเดียวกัน มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ ควรร่วมประสานหน่วยงานอื่น ๆ อาทิ กรมสุขภาพจิต สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และพันธมิตรต่าง ๆ ให้มีการสนับสนุนสื่อต่าง ๆ รวมถึงการให้เสริมสร้างความรู้ในส่วนที่เกี่ยวข้องทางมหาวิทยาลัยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความต่อเนื่องยั่งยืนในการดำเนิน โครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันต้นแบบ

2. ข้อเสนอต่อมหาวิทยาลัยนครพนม; การพัฒนาระบบนำร่องสามประสานป้องกันภัยการพนันรอบรั้วอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยนครพนม เป็นศูนย์กลางอุดมศึกษาขนาดใหญ่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางและใต้ที่เกิดจากการหลอมรวมวิทยาลัยขนาดกลางหลายแห่งเข้าด้วยกัน จึงมีนักศึกษาทั้งจากภายในจังหวัดนครพนม และจากจังหวัดรอบข้างหลายจังหวัดมุ่งเข้ามาศึกษาต่อเป็นจำนวนมาก โดยมี

ลักษณะของที่ตั้งมหาวิทยาลัยกระจายที่ตั้งแยกออกไปอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของจังหวัดตามลักษณะที่ตั้งวิทยาลัยดั้งเดิมภายใต้สภาพแวดล้อมความเปลี่ยนแปลงของเมืองนครพนมที่กลายเป็นเมืองท่าชายแดนระบบเปิดภายหลังการมีสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 3

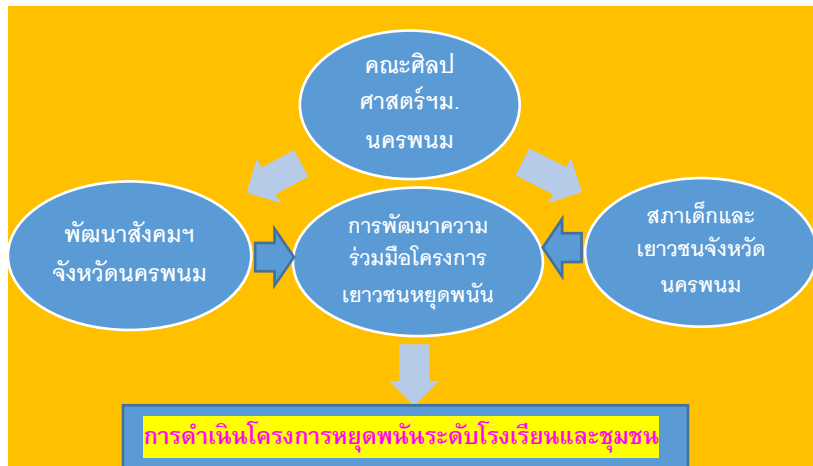
ทั้งนี้จากการลงพื้นที่สำรวจสถานการณ์ในเขตพื้นที่จังหวัดนครพนมและในอีกหลายพื้นที่พบว่า นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่ล้วนมีประสบการณ์เล่นการพนันมาจากในระดับโรงเรียนมัธยมและมีการชักชวนการเล่นการพนันในระดับมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่อง โดยมีพ่อแม่ญาติพี่น้องในชุมชนที่คอยโน้มนำเล่นการพนันกันอย่างกว้างขวางอยู่ตลอดไม่จบสิ้น ดังนั้นในการแก้ไขปัญหาให้สถาบันอุดมศึกษาปลอดภัยจากภัยพนันจึงไม่สามารถดำเนินการได้แต่การพัฒนากิจกรรมภายในมหาวิทยาลัย

ดังนั้น จึงควรมีแผนงานแนวทางการดำเนินกิจกรรมเชิงรุกกับชุมชนและโรงเรียนเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมให้ปลอดจากการพนัน อันจะมีส่วนให้บัณฑิต นักศึกษามีตระหนักรู้และมีทักษะในการจัดการกับการพนันและมีความภาคภูมิใจในการเป็นส่วนหนึ่งในการได้ช่วยเหลือและพัฒนาสังคมอันสามารถผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนได้อีกด้วย

คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนมเองได้เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันอย่างเข้มข้น มีนักศึกษาให้ความสนใจทั้งในด้านการทำวิจัยสำรวจสถานการณ์การเล่นพนันทั้งในและต่างคณะที่กระจายตัวกันอยู่ นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่า 200 คน มีนักศึกษาที่ป็นผู้แทนสภาเด็กและเยาวชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรม

ภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมมหาวิทยาลัยหยุดพนันได้ คณะจารย์ของสาขาวิชาพัฒนาสังคมและทีมวิทยากร โครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันได้เสริมทักษะพัฒนานักศึกษาแกนนำสนับสนุนเข้าร่วมกิจกรรมกับสภาเด็กและเยาวชนในกิจกรรมการรณรงค์ป้องกันภัยอบายมุขและสิ่งเสพติดในพื้นที่ โดยมีการหารือเพื่อสร้างความร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดนครพนมไว้ในเบื้องต้นในการทำงานพัฒนาชุมชนร่วมกัน

จุดเริ่มต้นดังกล่าวนับเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาแบบความร่วมมือในลักษณะ “สามประสาน” เพื่อการพัฒนางานป้องกันภัยในสถาบันอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพราะทุกฝ่ายล้วนมีพันธกิจอย่างเป็นทางการที่ตรงกันในการพัฒนาและส่งเสริมป้องกันเด็กและเยาวชนในพื้นที่จากปัญหาอบายมุขทั้งปวง ซึ่งสามารถร่วมมือกันในแต่ละลักษณะตัวแบบเบื้องต้นดังต่อไปนี้

จากแผนภาพข้างต้น แสดงถึงข้อเสนอเชิงทิศทางการดำเนินมาตรการเพื่อก่อให้เกิดแผนงานความร่วมมือระหว่างคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนมที่มีประสบการณ์ในการจัดพัฒนากิจกรรมการรู้ทันพนัน ที่มีนักศึกษาเข้าไปเป็นตัวแทนในสภาเด็กและเยาวชนในระดับจังหวัดที่เคยดำเนินการบางส่วนร่วมกันอยู่แล้ว ขณะเดียวกันยังได้เริ่มความร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดไว้บ้างแล้ว

ในส่วนของการทรงพลังพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เองมีพันธกิจโดยตรงต่อการป้องกันเด็กและเยาวชนจากปัญหาการพนัน จากการศึกษาพบว่า กระทรวงเองมีกรอบกำหนดเป้าหมายในการลดจำนวนเด็กและเยาวชนจากพฤติกรรมเล่นการพนันลงอย่างต่อเนื่องตามแผนปฏิบัติการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมและส่งเสริมชีวิตมั่นคงปลอดภัยชุมชน (ดูภาคผนวก: แผนปฏิบัติการฯ) ดังนั้นจึงเป็นภาระของสำนักงานพัฒนาสังคมฯ ในระดับจังหวัดอย่างเป็นทางการในส่วนหนึ่งที่ยังดำเนินการให้ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมลดปัญหาการพนัน ตลอดจนกำหนดแนวทางให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่รู้จักป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดทั้งปวง

ขณะเดียวกัน การศึกษาพบว่า ในส่วนของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 มาตรา 4 ได้กำหนดให้สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนและเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ทางวิชาการและจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษากีฬาและวัฒนธรรมในท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้และจริยธรรม ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะต่อสภาเด็กและเยาวชนแห่งชาติเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนจังหวัด ดังนั้นสภาเด็กและเยาวชนในระดับจังหวัดซึ่งมีเครือข่ายเด็กและเยาวชนกระจายอยู่ในทุกชุมชนจึงสามารถก้าวเข้ามาเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนงานให้ชุมชนปลอดภัยได้อย่างยิ่ง

ดังนั้น สองหน่วยงานนี้จึงเป็นกำลังสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมใหม่ให้สังคมชุมชนปลอดภัยจากการพนันได้ยั่งยืน โดยจำเป็นต้องมีสิ่งสำคัญ คือ การพัฒนาแผนงานโครงการหรือกิจกรรมเยาวชนหยุดพนัน โดยมีนักศึกษาจากสาขาพัฒนาสังคมที่มีทักษะหลักวิชาการมาเป็นแกนนำร่วมขับเคลื่อน

ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านการพัฒนาชุมชน โดยทางผู้บริหารของคณะฯ จำเป็นต้องพัฒนาความร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาสังคมฯ จังหวัดนครพนมอย่างเป็นระบบเพื่อให้มีการสนับสนุนกิจกรรมและงบประมาณในการขับเคลื่อนโครงการ พร้อมกันไปกับการสนับสนุนนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเข้าไปร่วมพัฒนาแผนงานร่วมกับสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดไปพร้อมกันเพื่อการกำหนดทิศทางของแผนงานที่ลงไปทำงานพัฒนานักเรียนและชุมชนในการรู้ทันพนันและร่วมใจห่างไกลการพนัน

หากสามารถดำเนินการสนับสนุนผลักดันให้เกิดความร่วมมือในลักษณะดังกล่าวก็จะนำไปสู่จตุรพักตรพนันได้อย่างยั่งยืนเพราะมีองค์กรขับเคลื่อนที่มีพลังอย่างสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดที่ทำงานได้อย่างต่อเนื่อง และมีแกนนำนักศึกษาที่มีความรู้ ทักษะด้านต่าง ๆ เป็นแนวร่วมสำคัญ ตลอดจนมีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์หน่วยราชการที่สามารถเป็นแกนกลางในการประสานความร่วมมือและการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอื่น ๆ จากฝ่ายต่าง ๆ ในพื้นที่มาร่วมดำเนินการ รูปแบบนี้จะสามารถเป็นต้นแบบให้มหาวิทยาลัยในภูมิภาคสามารถใช้เป็นแนวทางในการสร้างความร่วมมือในการดำเนินโครงการป้องกันภัยการพนันได้อย่างต่อเนื่องยั่งยืนต่อไป

3. ข้อเสนอมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง: การพัฒนาชุดความรู้ทักษะหยุดพนันต่อยอดระบบ SOTUS กันภัยพนัน

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงตั้งอยู่ท่ามกลางพื้นที่ไกลออกจากเขตตัวเมืองเชียงราย มีนักศึกษาปีละประมาณ 4000 คน จากทั่วประเทศในทุกภูมิภาค รวมถึงจากประเทศพม่าและเงินเข้ามาศึกษาต่อกันเป็นจำนวนมากในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน สภาพสังคมของนิสิตที่นี่มีลักษณะเป็นพหุสังคมที่แยกตัวอยู่เป็นชุมชนเฉพาะภายในพื้นที่มหาวิทยาลัยและหอพักในกับหอพักเครือข่ายรอบข้าง

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

ผลจากการดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันทำให้เข้าใจถึงระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพของฝ่ายต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย สำนักงานและส่วนต่าง ๆ มีการทำงานร่วมกันโดยตลอด เนื่องจากเป็นมหาวิทยาลัยที่ไม่มีวิทยาเขตหรือส่วนงานที่กระจายออกไปจากศูนย์กลาง ฝ่ายพัฒนานักศึกษามีความใกล้ชิดในการดูแลนิสิต นักศึกษาอย่างมาก โดยต้องดำเนินงานประสานงานกับสำนักวิชาต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดเนื่องจากต้องคอยสนับสนุนให้นักศึกษาปี 1 ที่มาจากทั่วทุกสารทิศได้ใกล้ชิดและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขและมีความปลอดภัยในชีวิตและจิตใจ

สภาพการณ์เช่นนี้เองนับเป็นมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะปิดเหมาะสมควรส่งเสริมและพัฒนาให้เกิดระบบเพื่อการดูแลแก้ไขปัญหาและผลกระทบจากการพนันเพื่อเป็นต้นแบบของการนำไปปรับประยุกต์ใช้ในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ โดยดึงองค์ความรู้ภายในมหาวิทยาลัยมาพัฒนาองค์ความรู้ทักษะการหยุดพนันในหมู่นิสิต นักศึกษาต้นแบบในลักษณะ ดังต่อไปนี้

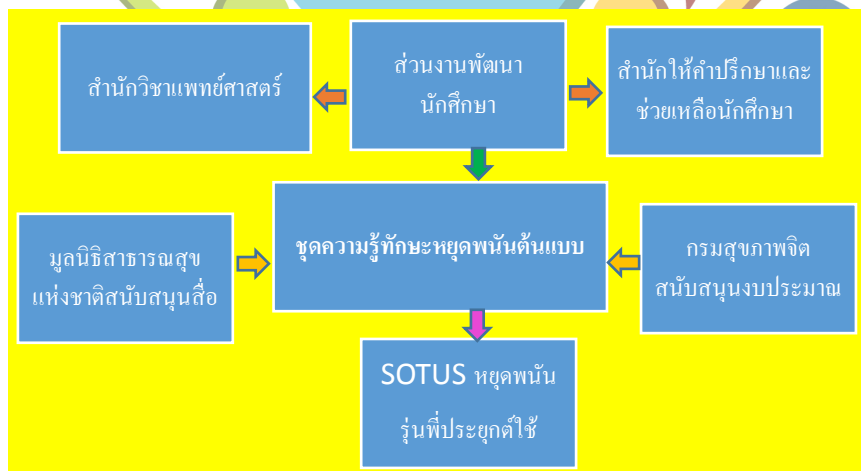
มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงใช้ระบบ SOTUS หรือระบบอาวุโส รุ่นพี่คอยกำกับควบคุมดูแลความเป็นไปของรุ่นน้อง โดยรุ่นน้องต้องให้ความเคารพต่อรุ่นพี่ มีระบบการปฐมนิเทศนักศึกษาปี 1 ถึงสาม

รอบ และมีระบบการประชุมเชิงรื้ออย่างเข้มข้น ดังนั้นนักศึกษารุ่นพี่จึงมีอิทธิพลค่อนข้างสูงต่อการชี้แนะการใช้ชีวิตของนิสิต นักศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม ในเรื่องการพนันยังเป็นเรื่องที่สัมพันธ์ต่อวิถีของนักศึกษาในทุกระดับ ดังนั้นความมุ่งหวังที่จะให้รุ่นพี่ช่วยสอดส่องดูแลรุ่นน้องในการการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องการพนัน หรือการช่วยแก้ไขปัญหานั้นเป็นผลกระทบมาจากการพนันยังเป็นเรื่องเปราะบางอย่างยิ่ง

ดังนั้น ทางมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง โดยฝ่ายพัฒนานักศึกษาที่อาศัยระบบ SOTUS เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนา นักศึกษา จึงควรมีการพัฒนาทักษะการจัดการปัญหาการพนันต้นแบบในลักษณะชุดความรู้ที่ประกอบทั้งชุดฝึกอบรมการรู้ทันการพนัน ชุดทักษะการให้คำปรึกษา ตลอดจนแนวทางการพัฒนาเครือข่ายกิจกรรมเพื่อนำมาให้ห่างไกลจากการพนัน

การดำเนินการดังกล่าวสามารถพัฒนาขึ้นเป็นชุดความรู้สำเร็จรูปในหลายลักษณะ ประกอบกับสื่อสนับสนุนรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้คณาจารย์นำไปปรับใช้เป็นที่ทางเลือกให้กับเหมาะสมในการพัฒนาทักษะหยุดพนันให้กับรุ่นพี่กลุ่มและรุ่นพี่สำนักวิชาต่าง ๆ เพื่อนำไปเป็นหลักในการดูแลแก้ไขปัญหาและผลกระทบจากการพนันในหมู่นิสิต นักศึกษารุ่นน้อง โดยสามารถประสานความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ เพื่อสร้างทักษะต้นแบบที่พอแจกแจงได้ดังนี้

จากแผนภาพแสดงให้เห็นได้ว่า การได้มาซึ่งชุดความรู้ทักษะหยุดพนันจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ ทั้งจากภายในและภายนอก ดังนั้นฝ่ายพัฒนานักศึกษา และมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติที่ได้ริเริ่มดำเนินกิจกรรม โครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันจึงควรร่วมมือกันประสานของการสนับสนุนองค์ความรู้และทรัพยากรด้านต่าง ๆ จากฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานภายใน ได้แก่ สำนักวิชาการแพทย์ และสำนักให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักศึกษา ส่วนหน่วยงานภายนอก ได้แก่ มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติและกรมสุขภาพจิต

การพัฒนาชุดทักษะความรู้หยุดพนันนั้นในส่วนงานพัฒนานักศึกษาเองอาจไม่สามารถดำเนินการได้โดยลำพังเพราะต้องอาศัยองค์ความรู้และทักษะจากหลายภาคส่วน จึงควรดำเนินงานในลักษณะของการประสานความร่วมมือให้เกิดการวางแนวทางการสร้างชุดความรู้ต้นแบบที่เหมาะสมร่วมกัน ซึ่งสามารถประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายในที่สำคัญร่วมกัน

สำนักงานให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักศึกษาที่ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและมีความเข้าใจในพื้นฐานของนักศึกษาอย่างใกล้ชิด ควบคู่ไปกับขอการสนับสนุนทางวิชาการจากสำนักวิชาแพทยศาสตร์ในด้านทักษะสุขภาพจิตและจิตวิทยาการให้คำปรึกษาและการสำรวจความเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและอารมณ์เกี่ยวกับปัญหาการเล่นพนัน

ขณะเดียวกันมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติเองที่ได้เริ่มต้นพัฒนาสื่อเพื่อการรู้ทันการพนันและสื่อที่เป็นผลผลิตจากงานศึกษาวิจัยต่าง ๆ พึ่งให้การเข้าร่วมวางแผนสนับสนุนและประสานงานกลางเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาตัวแบบทักษะการหยุดพนันภายใต้การสนับสนุนจากกรมสุขภาพจิตที่มีฐานความรู้และความใส่ใจต่อเรื่องการแก้ไขปัญหาและผลกระทบจากการพนันในหมู่เยาวชนอย่างต่อเนื่อง โดยสนับสนุนต่อยอดให้มีลักษณะของการทดลองอบรมหรือถ่ายทอดความรู้ทักษะต้นแบบเหล่านี้ให้กับคณาจารย์และเครือข่ายรุ่นพี่ในระบบ SOTUS เพื่อนำไปทดลองใช้ในการเข้าถึงและดูแลรุ่นน้องตั้งแต่ปีหนึ่งในการปีการศึกษาต่อไป แล้วนำผลลัพธ์กลับมาหารือปรับปรุงก่อนนำไปใช้ขยายผลกับมหาวิทยาลัยอื่นต่อไป

4. ข้อเสนอมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา: การพัฒนาเครือข่ายฝ่ายกิจการนักศึกษาออนไลน์หยุดพนันในสถาบันอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาเป็นมหาวิทยาลัยที่มีความตื่นตัวและให้ความสนใจต่อการป้องกันแก้ไขปัญหาการพนันอย่างมากที่สุดในการเข้าร่วมโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนัน ฝ่ายพัฒนานักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาได้นำแกนองค์กรนักศึกษาและสถานักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาแกนนำนักศึกษาต้านภัยพนันอย่างพร้อมเพรียงกว่า 70 คน อย่างที่ไม่มีมหาวิทยาลัยใดทำได้มาก่อน จนกลายเป็นจุดพัฒนาชุดกิจกรรมรู้ทันพนันและการสร้างเครือข่ายสังคมออนไลน์สายนักศึกษายุคพนันของทีมวิทยากร โครงการและขยายผลสู่มหาวิทยาลัยอื่น ๆ

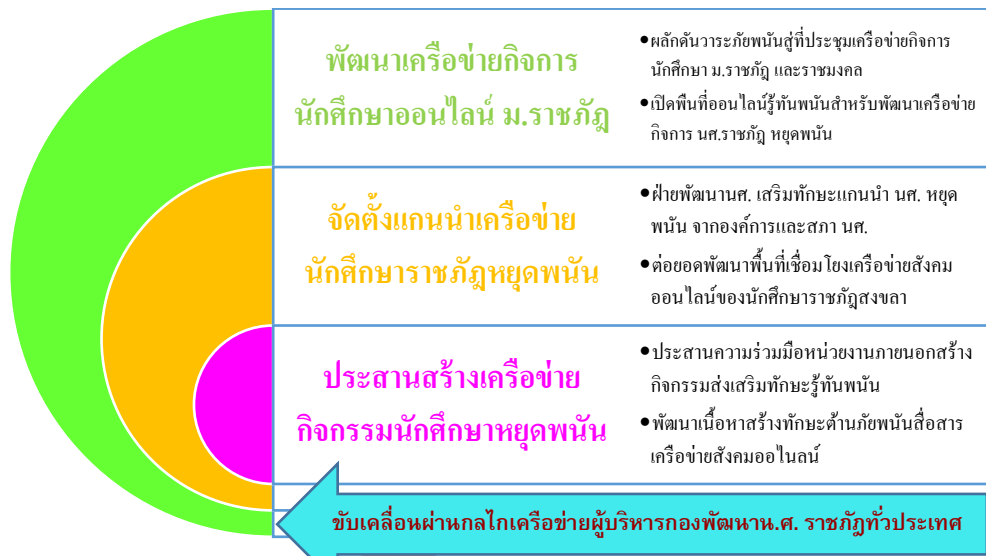
ขณะเดียวกัน นอกเหนือจากการดำเนินกิจกรรมโครงการฯ แล้ว รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษาได้ประสานนำทีมวิทยากรร่วมเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพิษภัยพนันเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับงานปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ 1500 คน ซึ่งถือเป็นการจัดกิจกรรมที่มีนักศึกษาเข้าร่วมมากที่สุดได้ในโครงการ 8 มหาวิทยาลัยหยุดพนัน ภายหลังจากเสร็จกิจกรรมโครงการทางมหาวิทยาลัยราชภัฏยังได้มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องโดยนำสื่อและชุดความรู้การต้านภัยพนันของโครงการฯ ไปเผยแพร่ในทุกกิจกรรมนักศึกษาหลักของมหาวิทยาลัย

ยิ่งไปกว่านั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลายังได้ให้ความสนใจที่จะกระจายแนวคิด การสื่อสารด้านภัยพนันสู่การประชุมเครือข่ายกิจการนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลทั่วประเทศ โดยได้ประสานขอความร่วมมือกับทางมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติเพื่อเข้าร่วมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจการรู้ทันพนันและการเสริมทักษะการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาของ มหาวิทยาลัยเครือข่ายอันเป็นงานใหญ่ระดับประเทศที่จัดขึ้นครั้งที่ 8 ในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ.2559

อย่างไรก็ตามปัญหาการพนันในหมู่นิสิต นักศึกษาทั่วประเทศในปัจจุบันมีช่องทางการสื่อสารผ่านสื่อใหม่และเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นพาหนะในแพร่ระบาดของตัวเชื่อมโยงจาก ภายในมหาวิทยาลัยสู่ภายนอกและจากภายนอกสู่เครือข่ายนักศึกษาตลอดเวลา การใช้รูปแบบการตรวจตรา เฝ้าระวังแบบเดิมไม่เกิดประสิทธิผลแล้วดังที่ผลการศึกษาคั้งได้ข้อค้นพบอย่างชัดเจน ดังนั้นจึงควรมี การสถาปนาเครือข่ายสังคมออนไลน์หยุดพนัน เพื่อเป็นตัวแทนนำร่องในการติดตามเฝ้าระวังและให้ ความช่วยเหลือบรรเทาผลกระทบ

ทั้งนี้ เริ่มจากสถาบันอุดมศึกษาที่มีความพร้อมและความตื่นตัวสูงจากที่กล่าวมาในตอนต้นเป็นส่วนที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสัมผัสและแสดงให้เห็นได้ตรงแล้วว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาไม่เพียง มีผู้บริหารในระดับสูงสุดของมหาวิทยาลัยที่ให้ความสำคัญกับ เรื่องการด้านภัยพนันในสถาบันอุดมศึกษา หากแต่ยังมีฝ่ายพัฒนากิจการนักศึกษาที่เป็นเจ้าหน้าที่ประจำเข้มแข็งและมีความใกล้ชิดกับแกนนำนักศึกษา ทุกระดับสามารถขับเคลื่อนงานกิจการนักศึกษาหยุดพนันได้อย่างเป็นต่อเนื่อง อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลาง เครือข่ายของอาจารย์ฝ่ายกิจการนักศึกษาที่กว้างขวางทั่วประเทศ ดังนั้นทางมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาจึงมี ความพร้อมเป็นผู้นำพัฒนาต้นแบบเครือข่ายหยุดพนัน โดยอาศัยการสื่อสารผ่านสื่อใหม่เป็นเครื่องมือเชื่อมโยง เพื่อการริเริ่มสถาปนาระบบเครือข่ายกิจการนักศึกษาออนไลน์หยุดพนัน โดยมีแนวทางดังแผนภาพต่อไปนี้

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

จากแผนภาพแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาเครือข่ายกิจการนักศึกษาออนไลน์ผ่าน
การดำเนินการใน 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1. สนับสนุนองค์การนักศึกษาและสถานักศึกษาพัฒนาพื้นที่ออนไลน์สร้างเครือข่าย
นักศึกษาหยุดพนันและสิ่งเสด็จติดต่อยอดจากกิจกรรมนำร่องเครือข่ายออนไลน์นักศึกษาหยุดพนันที่ได้
ริเริ่มไว้ในโครงการฯ โดยการประสานงานกับทางมูลนิธิสารณสุขแห่งชาติและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
อาทิ กรมสุขภาพจิต เพื่อสนับสนุนสื่อ และชุดความรู้ ตลอดจนการให้การอบรมเพิ่มเติมทางเทคนิคการให้
คำปรึกษาที่เกี่ยวข้องที่จะนำไปสู่การเชื่อมโยงเข้าสู่พื้นที่ออนไลน์และออฟไลน์ของฝ่ายกิจการนักศึกษา
เพื่อเปิดพื้นที่ขยายเครือข่ายทางการสื่อสารสร้างความตระหนักและเข้าถึงความเคลื่อนไหวในวิถีเสี่ยงของ
นักศึกษากลุ่มต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และหนุนนำให้เกิดสภาพการณ์รู้ทันพนันแบบ real time

2. ประสานเครือข่ายกิจการนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏและราชชมงคลทั่วประเทศเป็นเพื่อ
จัดตั้งพื้นที่เครือข่ายสังคมออนไลน์สำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารงานความเคลื่อนไหวกิจการ
นักศึกษาและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการปัญหาการพนันและภัยจากอบายมุขร้ายทั้งหลาย
และผลักดันนำการหยุดพนันเข้าสู่เครือข่ายผู้บริหารกองพัฒนานักศึกษาราชภัฏทั่วประเทศให้เป็นกลไก
ขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่องเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เครือข่ายนักศึกษาออนไลน์ในแต่ละมหาวิทยาลัยแล้วแบ่งปัน
เครือข่ายเข้าถึงกันเพื่อให้เกิดเป็นชุมชนกิจการนักศึกษาออนไลน์หยุดภัยพนันหรือหยุดยั้งอบายมุขตามแต่
การสร้างสรรคต่อเนื่องต่อไป

3. พัฒนาเนื้อหากิจกรรม และเนื้อหาการสื่อสารในเครือข่ายกิจการนักศึกษาออนไลน์หยุด
พนันหรือหยุดอบายมุข โดยการสนับสนุนให้นักศึกษาเข้าร่วมประกวดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตามความ
สนใจอาทิ การจัดประกวดหนังสือรู้ทันพนันในเครือข่ายนักศึกษาราชภัฏ การสมัครร่วมพัฒนาค่ายอาสา
พัฒนาคุณภาพชีวิต โดยให้มีการนำเสนอความเคลื่อนไหวต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนากรอบ

ความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้สนับสนุนให้ส่งเสริมการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมค่านิยมหลักในการดำรงชีวิต อาทิ วิถีพอเพียง กิจกรรมรู้ทันสื่อ กิจกรรมค่ายอาสาพัฒนาคุณภาพชีวิต โครงการจิตอาสา รูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำเอาสื่อเหล่านี้กลับมาเผยแพร่ในงานการพัฒนา นักศึกษาได้อย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญด้วย

ข้อเสนอทั้งหมดนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาควรได้รับการสนับสนุนอย่างใกล้ชิดจากฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยและทีมสื่อของโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนัน มูลนิธิสาธารณะสุขที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์งานไว้ทั้งในด้านการให้คำปรึกษาถึงแนวทางการเชื่อมโยงเครือข่ายออนไลน์และการพัฒนาสื่อเนื้อหาองค์ความรู้จากชุดโครงการที่เกี่ยวข้อง

5. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อกำหนดแนวทางการประกันคุณภาพเพื่อการป้องกันภัยพนันในสถาบันอุดมศึกษาอย่างยั่งยืน

อุปสรรคของสถาบันอุดมศึกษาในการรับมือกับปัญหาการแพร่ระบาดของการพนันจากการศึกษาทบทวนนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นในตอนต้นแล้วว่า เรื่องปัญหาการพนันและสิ่งเสพติดต่าง ๆ ได้วาระแห่งชาติขึ้นบ่อยครั้งมีการสั่งการให้สถาบันอุดมศึกษาต้องเร่งดำเนินการกำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อาทิ นโยบาย Campus Safety Zone คำสั่งของคณะกรรมการวิจัยร้อยแห่งชาติ และประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องให้วางมาตรการป้องกันปัญหาและผลกระทบจากการพนัน แต่สถาบันอุดมศึกษายังไม่ได้ดำเนินการนำเรื่องนี้เข้าสู่ระบบการบริหารความเสี่ยง อีกทั้งยังไม่เคยมีนโยบายและมาตรการที่ต่อเนื่องเป็นระบบชัดเจนในการส่งเสริมป้องกันปัญหาและผลกระทบจากการพนันเลย

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

รายงานการสังเคราะห์ความรู้เรื่องการพนันในสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ประมวลจากงานการวิจัยด้านการพนันในสถาบันอุดมศึกษาระหว่างปี พ.ศ.2555-2556 มากกว่า 10 งานวิจัย ได้ข้อสรุปยืนยันให้เห็นว่า การพนันเป็นปัญหาสำคัญที่สร้างผลกระทบและความเสี่ยงต่อนิสิตนักศึกษา นักศึกษากว่า 500,000 คน มีประสบการณ์เล่นพนัน ร้อยละยี่สิบในจำนวนนี้เป็นหนี้และได้ผลกระทบจากการพนัน

ขณะเดียวกันจากผลการวิจัยเชิงคุณภาพแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ได้ข้อค้นพบการสำรวจของ 8 มหาวิทยาลัยทั่วประเทศพบว่า ทุกมหาวิทยาลัยมีบ่อนการพนันในรูปแบบต่าง ๆ ล้อมรอบนิสิตนักศึกษาจำนวนมหาศาลเล่นการพนันทั้งในรูปแบบพนันกันเองภายใน และพนันกับภายนอกหลากหลายรูปแบบ กับระบบเครือข่าย คนสนิท และระบบออนไลน์ ขณะที่บุคลากรทุกมหาวิทยาลัยทุกมหาวิทยาลัยมีการเล่นการพนัน เล่นห่วยได้ดินอย่างดาษดื่นเป็นการทั่วไป ซึ่งผลการศึกษาค้นพบว่า ผลกระทบของการพนันก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของนิสิต นักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัยเรื่อยมา อีกทั้งยังนำไปสู่ภัยคุกคามจากภายนอกที่มีต่อมหาวิทยาลัยโดยตรงในหลายรูปแบบ

สภาพการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงระบบการอุดมศึกษาของชาติมีปัญหาป้องกันและแก้ไขผลกระทบจากการพนันที่คุกคามนิสิต นักศึกษา ทั้ง ๆ ที่ในระดับอุดมศึกษามีการวางแนวทางการพัฒนาเสริมทักษะชีวิต การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และทักษะจำเป็นต่อการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องผ่านการจัดการเรียนการสอนและการส่งเสริมพัฒนากิจกรรมนิสิต นักศึกษาทั้งในและนอกหลักสูตร

ทั้งนี้ จากการศึกษาสัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาและคณาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพบว่า ปัญหาสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษาไม่สามารถรับมือกับปัญหาต่อภัยคุกคามเรื่องการพนันในสถาบันอุดมศึกษาเนื่องจากเกณฑ์การประกันคุณภาพไม่ได้มีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนเอาไว้ ทำให้การดำเนินนโยบายจัดการเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมพัฒนานักศึกษาทั้งในและนอกหลักสูตรไม่มีส่วนนี้กำหนดไว้

ภายใต้ระบบการประกันคุณภาพนั้นได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ สร้างระบบและพัฒนากลไกในการพัฒนาติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามนโยบายและเป้าหมายให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาดังกล่าว และกำหนดให้มีการติดตามและตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษาตามองค์ประกอบและเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น

ดังนั้น หากปรับปรุงหรือเสริมการชี้แนะแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาและการพัฒนาศึกษาผ่านระบบการประกันเพื่อป้องกันภัยพนันก็จะสามารถทำให้เกิดนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมป้องกันนิสิต นักศึกษาไทยทั่วประเทศให้มีความรู้และทักษะที่เข้มแข็งในการรับมือกับภัยคุกคามจากภัยพนันและภัยร้ายจากอบายมุขอื่น ๆ ได้อย่างเป็นระบบยั่งยืนต่อไป

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

จากสภาพปัญหาที่ได้กล่าวแล้วนั้น เพื่อชี้แนะให้สถาบันอุดมศึกษากำหนดแนวทางการป้องกันภัยจากการพนันอันถือเป็นส่วนหนึ่งของอบายมุขและสิ่งเสพติดที่แทรกซึมอยู่ในทุกมหาวิทยาลัยทั้งในระดับบุคลากรเจ้าหน้าที่และนิสิต นักศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) พึงกำหนดแนวทางเพิ่มเติมในกรอบเกณฑ์มาตรฐานและตัวบ่งชี้สำคัญ ๆ ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาทั้งหลายหันมาระดมสรรพกำลังในการปรับระบบการเรียนรู้อุดมศึกษาและพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องในการป้องกันภัยปัญหาและผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ การพนันที่คุกคามนิสิต นักศึกษาได้อย่างเป็นระบบและความต่อเนื่องยั่งยืน ภายใต้ระบบการประกันคุณภาพใน 3 ด้านหลัก สรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ข้อเสนอ	แนวทาง	การดำเนินการที่เกี่ยวข้อง
<p>การพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติเพื่อการป้องกันอบายมุขและภัยพนัน</p>	<p>1.ปรับปรุงกรอบ TQF เพื่อชี้ทำให้เกิดการบูรณาการกลุ่มวิชาในหลักสูตรการศึกษาทั่วไป(GenEd) ให้เกิดวิชาที่ทันสมัย เพื่อการป้องกันภัยอบายมุข สิ่งเสพติด และสิ่งเสพติดและสื่อออนไลน์ อาทิ Moral Literacy Literacy on Vice</p> <p>2. นำเสนอแบบอย่างการพัฒนาวิชาการศึกษาทั่วไปที่มีศักยภาพในการป้องกันภัยพนันและภัยออนไลน์จากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ</p>	<p>ระบบประกันคุณภาพหลักสูตร</p> <p>1. เพิ่มเติมเนื้อหาชี้แนะในองค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต และตัวบ่งชี้ที่ 2.1 คุณภาพบัณฑิตตามกรอบ TQF</p> <p>2. เพิ่มเติมตัวอย่างเนื้อหาวิชาในองค์ประกอบที่ 3 ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 การส่งเสริมพัฒนา นักศึกษา และตัวบ่งชี้ที่ 3.3 ผลที่เกิดกับนักศึกษา</p>
<p>3. การปรับเปลี่ยนเนื้อหาตัวบ่งชี้ การประกันคุณภาพ การศึกษานักศึกษา เพื่อการป้องกันภัยพนันและสิ่งเสพติด</p>	<p>1. เพิ่มเติมความชัดเจนในการส่งเสริมให้มีกลไกในการให้คำปรึกษาและจัดบริการข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จากอบายมุข ภัยพนัน และสิ่งเสพติด</p> <p>2. ชี้แนะสนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมป้องกันเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าปลอดภัยห่างไกลจากภัยพนันและสิ่งเสพติด</p>	<p>ระบบการประกันคุณภาพระดับคณะและระดับสถาบัน</p> <p>1. เพิ่มเติมเนื้อหา องค์ประกอบที่ 1 การผลิตบัณฑิต</p> <p>ตัวบ่งชี้ด้าน การบริการ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ให้มีการกลไกให้คำปรึกษาด้านการใช้ชีวิตห่างไกลอบายมุข ตัวบ่งชี้ที่ด้าน กิจกรรมนักศึกษา ปริญญาตรี ให้ส่งเสริมกิจกรรมด้านการส่งเสริมป้องกันภัยจากอบายมุข สิ่งเสพติด และการพนัน</p>

ข้อเสนอ	แนวทาง	การดำเนินการที่เกี่ยวข้อง
<p>3. การกำหนดปัญหาและผลกระทบจากการพนันเป็น “ความเสี่ยง” สถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ</p>	<p>1. ปรับเนื้อหาสาระการบริหารความเสี่ยง โดยกำหนดให้ภัยการพนันทั้งในโลกออนไลน์และออฟไลน์โดยรอบสถาบันเป็นความเสี่ยงทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอก</p> <p>2. ชี้้นำให้หน่วยงานหรือคณะกรรมการบริหารความเสี่ยงของสถาบันอุดมศึกษาให้ความสำคัญกับปัญหาและผลกระทบจากการพนันอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>ระบบประกันคุณภาพในระดับสถาบัน</p> <p>เพิ่มเติมเนื้อหาองค์ประกอบที่ 5</p> <p>การบริหารจัดการ ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 การบริหารของสถาบันเพื่อการกำกับติดตามผลลัพธ์ตามพันธกิจกลุ่มสถาบันและเอกลักษณ์ของสถาบันเกณฑ์มาตรฐาน</p> <p>ข้อ 3. ดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยง</p>

จากตารางข้างต้นสามารถแจกแจงรายละเอียดรายชื่อเสนอแนะ และแนวทางในการดำเนินการได้ดังนี้

1. การพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติเพื่อป้องกันอบายมุขและภัยพนัน

คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดทำมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ(Thai Qualifications Framework for Higher Education: TQF) พ.ศ.2552 เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาและเพื่อเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิและสาขาวิชา โดยกำหนดให้คุณภาพของบัณฑิตต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาตินับเป็นหัวใจในการวางระบบประกันคุณภาพที่ชี้้นำให้หลักสูตรต่าง ๆ ในระดับอุดมศึกษาต้องมีการกำหนดวิชาการศึกษาพื้นฐาน (General Education) และชี้แนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานิสิต นักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด เหมือนดังที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต: 2550) ปราชญ์ของแผ่นดินกล่าวไว้ในเอกสาร การศึกษาเพื่อการสร้างบัณฑิต หรือการศึกษาเพื่อเพิ่มผลผลิต;

“วิชาศึกษาทั่วไปทำหน้าที่ทำคนให้เป็นบัณฑิต หรือสร้างบัณฑิตให้ มีบทบาทโดยตรงในการพัฒนาคนเพื่อให้บุคคลแต่ละคนเป็นคนที่สมบูรณ์ มีชีวิตดีงาม ประณีต ประเสริฐ สมความเป็นมนุษย์ เป็นคนเต็มคน”

ดังนั้นกรอบ TQF จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อรากฐานของพัฒนานิสิต นักศึกษา และเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ชี้นำในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นทั้ง โอกาสและข้อจำกัดให้กับสถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากในการร่วมสร้างแนวทางในการป้องกันภัยการพนันที่กำลังแพร่ระบาดห้อมล้อมสถาบันอุดมศึกษา ทั้ง ๆ ที่โดยแท้จริงแล้วระบบการประกันคุณภาพทั้งในเชิงองค์ประกอบและเกณฑ์การประกันคุณภาพจึงเป็นเครื่องมือชี้นำเชิงนโยบายที่สำคัญต่อการพัฒนาอุดมศึกษาของชาติและเป็นหลักประกันในการสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพสู่สังคม

อย่างไรก็ตาม ที่มาผ่านจากการศึกษาพบว่า มหาวิทยาลัยต่าง ๆ นำเอากรอบ TQF นี้ไปกำหนดรายวิชาการศึกษาทั่วไป (General Education) ในหลักสูตรการเรียนการสอนต่าง ๆ และใช้เป็นกรอบกระตุ้นให้ผู้สอนใช้เป็นแนวทางปรับปรุงเนื้อหาเข้าสู่กระบวนวิชาต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างทักษะชีวิตให้ห่างไกลภัยพนันและอบายมุขต่าง ๆ ได้อย่างเบามอบมากเนื่องจากขาดการชี้นำและขาดการกำหนดแนวทางการปรับปรุงพื้นฐานวิชาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์แวดล้อมปัจจุบันและอนาคต

“ทุกวันนี้พวกเราต้องพยายามจัดหลายเรื่องให้สอดคล้องกับเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษา ไม่งั้นก็ทำให้เหนื่อยเปล่า สกอ. ไม่มีตัวชี้วัดป้องกันภัยพนัน มีแต่ตอนช่วงบอลโลกอะไรแบบเนี่ยก็จะประกาศให้เข้มงวดขึ้นมาที แต่ที่ต้องทำประจำไม่มี” ผู้บริหารระดับสูงจากมหาวิทยาลัยทางภาคใต้ท่านหนึ่งกล่าวอธิบาย

“น่าจะลดรายวิชาพื้นฐาน ไม่ค่อยได้ปรับกันให้ทันสมัย หลายวิชาอย่างพวกคุณธรรม จริยธรรมก็เน้น ไปทางหลักศาสนา ศีลธรรม เรื่องสื่อออนไลน์ เรื่องภัยพนัน ไม่ได้มีไม่ได้เน้น กลายเป็นว่าเป็นตัวพื้นฐานท่องจำให้สอบผ่านไปไม่ได้แน่อะไร ทั้ง ๆ ที่เป็นส่วนสำคัญ หรือทักษะไอที นี่เดี๋ยวนี้เด็กเป็นมากกว่าที่สอนไว้ในหนังสืออีก มันต้องยกบทบาทความสำคัญวิชาพื้นฐานพวกนี้จะได้ช่วยเด็กปีหนึ่งเข้มแข็ง” อาจารย์ผู้รับผิดชอบวิชาพื้นฐานในมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือท่านหนึ่งให้ข้อสังเกตถึงความสำคัญของวิชาพื้นฐาน (General Education)

“จริง ๆ ประกันคุณภาพก็บอกไว้ชัดว่าต้องพัฒนานักศึกษาให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีกรอบเกณฑ์มาตรฐาน TQF 5 ด้านว่าต้องมีทักษะด้านต่าง ๆ ทั้งทักษะไอที ทักษะชีวิต คุณธรรมจริยธรรม แต่มันแยกกันอยู่ แยกกันทำ ใส่ไว้วิชาโน้นบ้าง วิชานี้บ้าง จริง ๆ ก็เลยไม่เห็น ไม่รู้จะเน้นกันยังไง มันก็น่าเอามารวมกันเป็นตัวฐานทั้งในหลักสูตร นอกหลักสูตรให้เด็ก ๆ อันนี้คงต้องปรับที่วิชา Gen Edu” อาจารย์ผู้รับผิดชอบกิจการนักศึกษามหาวิทยาลัยทางภาคเหนือกล่าว

ดังนั้น สกอ. พึงพิจารณาวางแผนทางให้สถาบันอุดมศึกษามีการปรับปรุงระบบการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อการป้องกันภัยพนันและอบายมุขทั่วปวงอย่างเป็นระบบผ่านกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับต่าง ในลักษณะซึ่งนำให้มีการบูรณาการปรับปรุงกลุ่มวิชาต่าง ๆ ตามกรอบ TQF หลอมรวมเข้าด้วยกัน เพื่อการพัฒนาคุณภาพบัณฑิตที่พึงประสงค์ เพื่อให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ สร้างสรรค์กระบวนการวิชาพื้นฐานใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตนักศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับเพิ่มวิชาว่าด้วยการส่งเสริมทักษะการรู้ทันและการป้องกันภัยอบายมุข การพนัน และสิ่งเสพติด ในกลุ่มวิชาเสริมสร้างทักษะชีวิต อาทิ วิชา Literacy on Vice และ Moral literacy

รายวิชาดังกล่าวอย่างสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยการบูรณาการกลุ่มวิชาว่าคุณธรรมจริยธรรมและกลุ่มวิชาว่าด้วยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันสมัยสอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน และอนาคต อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนเนื้อหากระบวนการวิชาให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะการใช้และการฟังสื่อออนไลน์ เครือข่ายสังคมออนไลน์ และสื่อเสมือนจริง อย่างมีคุณธรรมจริยธรรม และมีความรู้เท่าทันควบคุมกันไปด้วย อันเป็นทักษะจำเป็นในรอบด้านจากภัยอบายมุขทั้งหลายที่ล้อมนิตินักศึกษาผ่านเครือข่ายสื่อใหม่และสื่อสังคมออนไลน์อยู่ในปัจจุบัน

ทั้งนี้ สกอ. สามารถกำหนดแนวทางดังกล่าวเข้าไปในองค์ประกอบการประกันคุณภาพระดับหลักสูตร องค์ประกอบที่ 2 บัณฑิต ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 ว่าด้วย คุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ และองค์ประกอบที่ 3 นักศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหาการเรียนรู้อันประกอบด้วยทักษะจำเป็นสำหรับทักษะชีวิต และพึงชี้แนะเพื่อให้มหาวิทยาลัยใช้เป็นแนวทางพัฒนากิจกรรมสนับสนุนให้เกิดทักษะการป้องกันภัยอบายมุขและการพนันไว้ใน ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 ว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนานักศึกษาเพิ่มเติมให้ชัดเจนจากที่กำหนดให้มีการวางระบบการดูแลให้คำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิชาการและระบบการป้องกัน หรือการบริหารจัดการความเสี่ยงของนักศึกษาสำหรับการพัฒนาความรู้พื้นฐานหรือการเตรียมความพร้อมทางการเรียนแก่นักศึกษา เพื่อให้มีความสามารถในการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีความสุข

นอกจากนั้นแล้ว สกอ. พึงพิจารณาผลิตคู่มือหรือเผยแพร่แบบอย่างการปรับปรุงหลักสูตรกลุ่มวิชาการศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไปที่ทำให้เกิดวิชาใหม่ที่มีลักษณะแตกต่างไปจากเดิมที่จะมีส่วนในการเสริมสร้างทักษะการป้องกันภัยอบายมุขและการพนัน อันเป็นการชี้ชวนสร้างความตื่นตัวให้กับสถาบันอุดมศึกษาเกิดแนวทางใหม่ในการปรับปรุงหลักสูตรสาขาวิชาต่าง ๆ ให้ตอบสนองต่อความเสี่ยงและความเปลี่ยนแปลงไปของสภาพสังคมที่มีผลกระทบโดยตรงต่อนิตินักศึกษาอย่างเป็นระบบ

ดังเช่นงานพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้มีการปรับปรุงหลักสูตรวิชาพื้นฐานที่ต่างออกไปจากกรอบเดิมและมีการพัฒนาวิชาใหม่ที่มีลักษณะบูรณาการข้ามหมวดวิชาที่กำหนดไว้ใน TQF เพื่อใช้สร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักศึกษาได้พัฒนาตนเองให้ครอบคลุมห่างไกลภัยอบายมุขและสอดคล้องกับยุคสมัย อาทิ ในหมวดสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปรับเปลี่ยนกลุ่มวิชาเทคโนโลยี

สารสนเทศเป็นลักษณะของกลุ่มวิชาเทคโนโลยีและการจัดการและกำหนดรายวิชาขึ้นใหม่ ได้แก่ วิชาทักษะการเงินในชีวิตประจำวัน วิชาการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ วิชาสารสนเทศเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เป็นต้น

2. การปรับเปลี่ยนเนื้อหาตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพการศึกษานักศึกษาเพื่อการป้องกันภัยพนันและสิ่งเสพติด

คณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติมีเครื่องมือสำคัญคือการทำหนดตัวบ่งชี้ในการเสริมสร้างระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นเสมือนเข็มทิศชี้หนทางทางการบริหารจัดการ ทั้งทางด้านการเรียนการสอน การบริการนักศึกษาและการพัฒนากิจกรรมนิสิต นักศึกษา โดยมี “คำอธิบายตัวบ่งชี้” ต่าง ๆ เป็นคัมภีร์บอกแนวทางการดำเนินงานในแต่ละด้าน หากเนื้อหาระบุไว้อย่างชัดเจนประการใดแล้ว ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารคณะ ตลอดจนผู้ตรวจประกันคุณภาพภายในสถาบันก็จะให้ความสำคัญและเข้มงวดให้มีการดำเนินการตามนั้น

ในเรื่องการส่งเสริมป้องกันภัยการพนันพบว่า เนื้อหาของทุกตัวบ่งชี้ในทุกองค์ประกอบของการประกันคุณภาพทั้งในระดับหลักสูตร ระดับคณะและระดับสถาบันไม่พบว่ามีกล่าวถึงหรือชี้แนะเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้ตระหนักและวางมาตรการจัดการ ทำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้บริหารคณะให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ลดลงไป แม้จะมีศักยภาพหรือความพร้อมในการดำเนินการก็ตาม เหมือนดังข้อค้นพบจากการศึกษาที่พบว่า ผู้บริหารและคณาจารย์ที่ทำงานด้านการพัฒนานักศึกษาต้องการให้เกิดความชัดเจนในเรื่องนี้

ดังนั้น สกอ. จึงพิจารณาปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมเนื้อหาของตัวบ่งชี้สำคัญด้าน “การให้บริการศึกษาระดับปริญญาตรี” และ “การพัฒนากิจกรรมนักศึกษาในระดับปริญญาตรี” ทั้งในระบบการประกันคุณภาพระดับคณะและการประกันคุณภาพในระดับสถาบัน ซึ่งเป็นส่วนดำเนินงานบริการจัดการสำคัญอันจะส่งผลทำให้เกิดการพัฒนากลไกเชิงรุกในการส่งเสริมป้องกันภัยพนันและสิ่งเสพติดอื่นที่แพร่ระบาดอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาและห้อมล้อมนิสิต นักศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ

ปัจจุบันระบบการประกันคุณภาพระดับคณะและสถาบัน กำหนดตัวบ่งชี้ด้านการบริการศึกษาระดับปริญญาตรีเหมือนกัน โดยระบุว่าคำอธิบายตัวบ่งชี้ด้านนี้ไว้ว่า

“คณะ/สถาบันควรจัดบริการด้านต่าง ๆ ให้นักศึกษาและศิษย์เก่าในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับนักศึกษา เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและคุ้มค่าในระหว่างการใช้ชีวิตในคณะ ตั้งแต่การให้คำปรึกษา ทั้งด้านวิชาการและการใช้ชีวิต จัดบริการข้อมูลหน่วยงานที่ให้บริการ เช่น ทุนกู้ยืมการศึกษา แหล่งทุนการศึกษาต่อ การบริการจัดหางาน แหล่งข้อมูล การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การเตรียมความพร้อมเพื่อการทำงาน เมื่อสำเร็จการศึกษา ข้อมูลข่าวสารความเคลื่อนไหวในและนอกสถาบันที่จำเป็น

แก่นักศึกษาและศิษย์เก่า โดยการให้บริการทั้งหมดต้องให้ความสำคัญกับการบริการที่มีคุณภาพและเกิดประโยชน์แก่ผู้รับบริการอย่างแท้จริง

สำหรับตัวบ่งชี้ด้านการบริการนักศึกษาระดับปริญญาตรีในระบบการประกันคุณภาพระดับคณะและสถาบัน โดยระบุว่าคำอธิบายตัวบ่งชี้ด้านนี้ไว้เหมือนกันว่า

“คณะ/สถาบันต้องส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนักศึกษาต่าง ๆ อย่างเหมาะสมครบถ้วน กิจกรรมนักศึกษา หมายถึง กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ดำเนินการทั้งโดยสถาบัน/คณะและโดยองค์กรนักศึกษา เป็นกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมจะมีโอกาสได้รับการพัฒนาสติปัญญา สังกม อารมณ์ ร่างกายและคุณธรรมจริยธรรม โดยสอดคล้องกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์...”

จากคำอธิบายดังกล่าว ไม่มีส่วนที่ระบุถึงเรื่องปัญหาการพนันทั้ง ๆ ที่เป็นปัญหาสำคัญทั้งต่อนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่า ดังที่การศึกษาวิจัยในพื้นที่ทั่วประเทศครั้งนี้ พบว่า ศิษย์เก่าจำนวนมากกลับมาเชื่อมโยงนิสิต นักศึกษาให้เข้าสู่วงโคจรของการพนัน นักศึกษารวมกลุ่มตั้งตัวเป็นเจ้าของร่วมกันเพื่อหาค่าส่วนลดจากการแทงพนันบอล นักศึกษาหลายต่อหลายคนหนีหน้าหายไปจากสถาบันเพราะหนีพนัน มีการทำร้ายร่างกายทั้งในและนอกสถาบันอันเนื่องมาจากปัญหาการพนัน แต่ไม่พบว่ามีสถาบันใดเปิดช่องทางการให้บริการคำปรึกษาเพื่อเข้าใจและเข้าถึงนิสิต นักศึกษา กลุ่มเสี่ยงหรือที่กำลังจะกลายเป็นกลุ่มเสี่ยงเหล่านี้

จากประสบการณ์ภาคสนามของการดำเนินโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันทำให้ตระหนักได้เป็นอย่างดีว่า เรื่องการส่งเสริมป้องกันภัยพนัน หรือการสร้างภูมิคุ้มกันรู้ทันพนันในลักษณะเช่นนี้ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย หรือคณาจารย์ที่เกี่ยวข้องต้องนำไปกิจกรรมโครงการ ไปผูกโยงหรือพ่วงท้ายเข้าเป็นส่วนหนึ่งของโครงการกิจกรรมอื่น ไม่สามารถพัฒนากิจกรรมนี้ได้โดยตรง เช่นเดียวกับบางแห่งไม่สามารถสนับสนุนให้นิสิต นักศึกษาออกไปสร้างสรรคกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมป้องกันภัยพนันกับหน่วยงานอื่น ๆ เนื่องจากไม่มีตัวชี้วัดหรือเกณฑ์บ่งชี้ที่ชัดเจนจากการประกันคุณภาพการศึกษา

ดังนั้นทางคณะกรรมการการอุดมศึกษาพึงเพิ่มความชัดเจนในลักษณะการชี้นำความชัดเจนในเรื่องการส่งเสริมให้มีกลไกในการให้คำปรึกษาและจัดบริการข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนสนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมป้องกันเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าปลอดภัยห่างไกลจากภัยพนันและสิ่งเสพติดทั้งปวง จากเดิมที่เพียงระบุไว้อย่างกว้างในด้านการจัดบริการและกลไกการให้คำปรึกษาทางด้านการใช้ชีวิต เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและคุ้มค่าในระหว่างการใช้ชีวิตในคณะและสถาบัน

หากตัวบ่งชี้ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในส่วนขององค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักศึกษามีนำเสนอแนวทางในลักษณะดังกล่าว จะส่งผลให้ฝ่ายกิจการนักศึกษาของทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและในส่วนของคณะสามารถทำงานพัฒนางานกิจกรรมนักศึกษาและกลไกการให้บริการ

คำปรึกษาเพื่อการป้องกันภัยการพนันในเชิงรุกได้เนื่องจากสามารถมีกรอบอ้างอิงหลักและสามารถทำงานพัฒนาในด้านนี้โดยได้รับการยอมรับจากระบบประกันคุณภาพการศึกษาอย่างมีน้ำหนักชัดเจน

3. การกำหนดปัญหาและผลกระทบจากการพนันเป็น “ความเสี่ยง” สถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ

ปัญหาความเสี่ยงประการสำคัญเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษามีการกำหนดแนวทางและระบบการจัดการลดความเสี่ยงอย่างต่อเนื่องยั่งยืน แทนที่การประกาศของสกอ.เป็นรายรอบตามคำสั่งรัฐบาล ในช่วงที่เกิดประเด็นปัญหาความเสี่ยงในส่วนเหล่านี้ที่เกิดขึ้น

มาตรการดังกล่าวจะทำให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ได้แนวทางที่ชัดเจนในการกำหนดลงไปเป็นนโยบายเพื่อวางระบบการบริหารจัดการและป้องกันภัยในด้านนี้ซึ่งเป็นระบบที่สามารถหลอมรวมเข้าความเสี่ยงอื่น ๆ ทั้งในด้านปัญหาสิ่งเสพติดหรืออบายมุข ซึ่งจะทำให้เกิดแผนงานและแนวทางการป้องกันความเสี่ยงในเรื่องทั้งในระดับมหาวิทยาลัย และคณะอันจะครอบคลุมสู่การป้องกันความเสี่ยงไปยังบุคลากรและนิสิต นักศึกษาของมหาวิทยาลัยทั้งหมด

ทั้งนี้ เพราะ สกอ. ได้ระบุถึง “ความเสี่ยง” (Risk) หมายถึง เหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนมีโอกาสเกิดในอนาคต มีผลกระทบก่อให้เกิดผลที่ไม่พึงประสงค์ทำให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์โดยเฉพาะในการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม อันได้แก่ ความเสี่ยงระดับยุทธศาสตร์ ที่มีผลต่อชื่อเสียงของสถาบัน ความเสี่ยงระดับปฏิบัติการ มีผลต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ และความเสี่ยงต่อการปฏิบัติตามกฎระเบียบ อันมีผลกระทบต่อ นิสิต นักศึกษาโดยตรง (คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษากายใน ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2557)

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน (Information Center for Gambling Control Policy) สามารถผนวกรวมไว้ในการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพการศึกษากายในเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาใช้เป็นกรอบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา โดยได้กำหนดแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการจัดระบบการบริหารความเสี่ยงไว้ในเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาได้

สอดคล้องกับเกณฑ์ประกันคุณภาพระดับสถาบัน ตัวบ่งชี้ที่ 5.1 เรื่องการบริหารของสถาบันเพื่อการกำกับติดตามผลลัพธ์ตามพันธกิจกลุ่มสถาบันและเอกลักษณ์ของสถาบัน ในเกณฑ์มาตรฐานที่ 3 ที่ระบุให้มีการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยงที่เป็นผลจากการวิเคราะห์และระบุปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากปัจจัยภายนอก หรือปัจจัยที่ไม่สามารถควบคุมได้ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานตามพันธกิจของสถาบันและให้ระดับความเสี่ยงลดลงจากเดิม

ในส่วนนี้ สกอ.พึงพิจารณาเพิ่มเติมเรื่องความเสี่ยงจากอบายมุข สารเสพติดและภัยพนันร่วมอยู่ด้วย เพื่อชี้้นำให้เกิดการกำหนดนโยบาย มาตรการและ กลไกการระวังป้องกันต่อไป ทั้งใน

ด้านกลไกการให้คำปรึกษาเพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาทั้งต่อนิสิต นักศึกษาและบุคลากร ตลอดจน การพัฒนากิจกรรมส่วนกลางของสถาบันในการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพในการรู้ทันภัยอบายมุขและ การพนันและทักษะการป้องกันตนเองจากการตกเป็นเหยื่อของอบายมุขและการพนันทั้งปวง

หากมีการกำหนดให้มหาวิทยาลัยต้องมีระบบบริหารความเสี่ยงในเรื่องการพนันจะทำให้ สถาบันอุดมศึกษาจะดำเนินการจัดการบริหารและควบคุมปัจจัย กิจกรรม และกระบวนการดำเนินงานที่ อาจเป็นมูลเหตุความเสียหายเพื่อให้ระดับความเสี่ยงและขนาดของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ใน ระดับที่ยอมรับและควบคุมได้ เพื่อป้องกันหรือบรรเทาความรุนแรงของปัญหาอย่างเป็นระบบ

ทั้งนี้เพราะทุกมหาวิทยาลัยมี สำนักมาตรฐานการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในทำหน้าที่ในการวางระบบการบริหารจัดการความเสี่ยงในส่วนกลาง มีคู่มือและแบบประเมิน ตลอดจนแนวทางมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่สามารถกำหนดให้หน่วยงานส่วนกลาง อาทิ งานพัฒนา นักศึกษา งานวินัยนักศึกษา งานอาคารสถานที่ งานด้านรักษาความปลอดภัย ตลอดจนหน่วยงานระดับ คณะวางแผนนโยบายที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันกันจะเป็นจุดหลักสำคัญของการวางระบบ การป้องกันภัยการพนันอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (ดูตัวอย่างภาคผนวก: แบบฟอร์มการบริการจัดการ ความเสี่ยง)

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาระเบิดการประกันความเสี่ยงกลายเป็นประเด็นที่สถาบันอุดมศึกษา ต่าง ๆ เน้นไปให้ความสำคัญกับการวางระบบการจัดการความเสี่ยงภายใน อาทิ ความเสี่ยงทางการเงิน ความเสี่ยงด้านการบริหารพัสดุอุปกรณ์มากกว่าความเสี่ยงภายนอกที่รุมรอบบุคคลากรและนิสิต นักศึกษา ของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องสิ่งเสพติด อบายมุขและปัญหาการพนัน ดังเห็นได้จาก ข้อเท็จจริงว่ามหาวิทยาลัยทั่วประเทศล้วนถูกล้อมด้วยสถานบันเทิง แหล่งอบายมุข บ่อนการพนัน โดยเฉพาะปัญหาการพนันที่สร้างความเสียหายและก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลากรและนิสิต นักศึกษา ของมหาวิทยาลัยอย่างกว้างขวาง

ทุกมหาวิทยาลัยจึงควรเล็งเห็นว่า เรื่องปัญหาและผลกระทบจากการพนันนับเป็น ความเสี่ยงที่เกิดจากทั้งปัจจัยภายในที่ยังไม่มีระบบบริหารจัดการและบุคคลากรรวมถึงนิสิต นักศึกษาเข้าไปมี ส่วนร่วมแล้วมาอย่างยาวนาน ขณะเดียวกันก็ยังมีปัจจัยเสี่ยงภายนอกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามสภาพแวดล้อมที่ หลากหลายแตกต่างกันในประเด็นพนันเดียวกัน ซึ่งล้วนมีผลต่อด้านการปฏิบัติงานของสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในแง่ที่จะก่อให้เกิดความเสี่ยงที่มีต่อกระบวนการบริหารหลักสูตรในการผลิตบัณฑิตที่พึงประสงค์ออกสู่สังคม และการดำเนินกิจกรรมของมหาวิทยาลัยต่อชุมชนรอบข้าง อันทำให้สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ต้องเผชิญกับความเสี่ยงในด้านการกำหนดนโยบาย และระเบียบข้อบังคับในการจัดการปัญหาและ ผลกระทบจากการพนันที่ต้องมีการวางระบบบริหารจัดการที่สามารถรับมือกับความเสียหายให้ได้ต่อไป

ยิ่งไปกว่านั้น หาก สกอ. ได้กำหนดให้ประเด็นปัญหาการพนันเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญของ สถาบันอุดมศึกษาก็จะทำให้ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยได้หลักนโยบายไปกำหนดเป็นแนวทางใน

การจัดการปัญหานี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพที่เปิดโอกาสให้ประชาคมร่วมกันประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) ทางด้านการพนันในมิติต่าง ๆ อันจะส่งผลให้เกิดการวางระบบการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) แนวทางการลดโอกาสการความเสี่ยง และการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการประกันคุณภาพที่เปิดกว้างให้สถาบันอุดมศึกษากำหนดแนวทางของตนเอง ในการระดมสรรพกำลังเพื่อการบริหารจัดการด้วยตนเองที่ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องยิ่งขึ้น

4. ข้อเสนอแนะอื่นกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่า มีหน่วยงานที่สามารถเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุน และส่งเสริมการป้องกันภัยในสถาบันอุดมศึกษาที่สำคัญโดยตรงคือ กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) อันเป็นหน่วยงานสำคัญในการให้การสนับสนุนให้นักศึกษาผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์มีโอกาสได้ศึกษาต่อ ทำให้สถาบันอุดมศึกษามีผู้เข้าเรียนจำนวนมากขึ้นและได้รับรายได้สนับสนุนการจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

หาก กยศ. สามารถปรับเปลี่ยนบทบาทในเชิงรุกร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศจะกลายเป็นกำลังสำคัญในการส่งเสริมป้องกันและช่วยลดปัญหาและผลกระทบจากการพนันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้ระบบและกรอบเกณฑ์ที่มีอยู่แล้ว เนื่องจากกยศ. มีกำหนดเกณฑ์ของคุณสมบัติ ผู้กู้ยืมเงินไว้ประการสำคัญอันหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการพนันโดยตรง โดยระบุไว้ในข้อ 3.2 ที่ระบุว่า (ดูภาคผนวก: เกณฑ์กยศ.)

“ต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติดี ไม่ฝ่าฝืนระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษาขั้นร้ายแรง หรือไม่เป็นผู้ที่มีความประพฤติเสื่อมเสีย เช่น หมกหมุ่นในการพนัน เสพยาเสพติดให้โทษ ดื่มสุราเป็นอาฉิมหรือเที่ยวเตร่ในสถานบันเทิงริมน้ำเป็นอาฉิม เป็นต้น”

กรอบเกณฑ์นี้แสดงให้เห็นว่า กยศ. ให้ความสำคัญต่อคุณสมบัติของนิสิต นักศึกษาที่ต้องไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข สิ่งเสพติด และการพนัน อย่างชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติ กยศ.เองยังขาดแนวทางในการสนับสนุนการคัดกรองและตรวจสอบคุณสมบัติของผู้กู้ยืมทั้งก่อนและหลังจากการกู้ยืม

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมา กยศ. ยังมีระบบการทำงานที่ใกล้ชิดกับสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศแต่ในเชิงของการอนุมัติการกู้ยืมและการเบิกจ่ายเงินเป็นสำคัญ และการพัฒนาความร่วมมือกว้าง ๆ กับสถาบันอุดมศึกษา อาทิ การทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับหลายมหาวิทยาลัยในการพัฒนา ด้านต่าง ๆ เช่น ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อสร้างความเป็นต้นแบบองค์กรนายจ้างในการส่งเสริมวินัยทางการเงินและความรับผิดชอบต่อสังคมให้แก่บุคลากรผู้กู้ยืม การพัฒนาความร่วมมือกับศูนย์คุณธรรมในการส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษาในการดำเนินงานกองทุนให้กู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา เป็นต้น

จากเกณฑ์คุณสมบัติของผู้กู้ยืมและพื้นฐานที่มีการทำงานที่ใกล้ชิดกับสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ กยศ. จึงเป็นหน่วยที่มีความรับผิดชอบและมีศักยภาพต่อการพัฒนาแนวทางส่งเสริมป้องกันภัยในสถาบันอุดมศึกษาอย่างชัดเจน จึงพึงปรับเพิ่มบทบาทในเชิงรุกด้านนี้ให้มากขึ้น โดยมีแนวทางหลัก ๆ ที่ได้รวบรวมจากผู้บริหารและคณาจารย์ผู้ร่วมในโครงการมหาวิทยาลัยหยุดพนันสรุปได้ดังนี้

หนึ่ง) กยศ. ควรมีบทบาทในสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาค่านิยมในการใช้ชีวิตตามหนทางเศรษฐกิจพอเพียงแก่นิสิต นักศึกษาตลอดช่วงระยะเวลาการกู้ยืมเงิน เพื่อไม่ให้นำเงินกู้ยืมไปใช้จ่ายฟุ่มเฟือยผิดวัตถุประสงค์ อันสามารถดำเนินการผ่านการสนับสนุนหรือร่วมมือในดำเนินโครงการต่าง ๆ ร่วมกับทางมหาวิทยาลัยในพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สอง) กยศ. สนับสนุนให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ พัฒนาระบบการคัดกรองหรือติดตามการใช้จ่ายเงินกู้ยืมเงินของ กยศ. อย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบการสนับสนุนงบประมาณหรือกิจกรรมนิเทศวิถีชีวิต นิสิต นักศึกษา การสนับสนุนให้เกิดกลไกการให้คำปรึกษาทางการเงิน การเสริมสร้างทักษะการหารายได้ เสริมระหว่างเรียน ควบคู่ไปกับเกณฑ์การนับจำนวนชั่วโมงในการพัฒนาจิตอาสาที่ได้กำหนดไว้เดิม

สาม) กยศ. ควรร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความสนใจในด้านการส่งเสริม นิสิต นักศึกษาให้มีคุณธรรมจริยธรรมห่างไกลอบายมุข อาทิ ศูนย์คุณธรรม กรมสุขภาพจิต คณะกรรมการอุดมศึกษาแห่งชาติร่วมกันพัฒนาชุดความรู้ และสื่อสร้างสรรค์รู้ทันการพนัน และอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมของมหาวิทยาลัย รวมถึงการพัฒนาเพิ่มพูนทักษะความรู้ให้กับฝ่ายกิจการนักศึกษาในด้านทักษะการให้คำปรึกษาทางการเงินเพื่อนำไปขยายผลต่อนิสิต นักศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

ตัวอย่างแผนปฏิบัติการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมและส่งเสริมชีวิตมั่นคงปลอดภัยของกระทรวง
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1

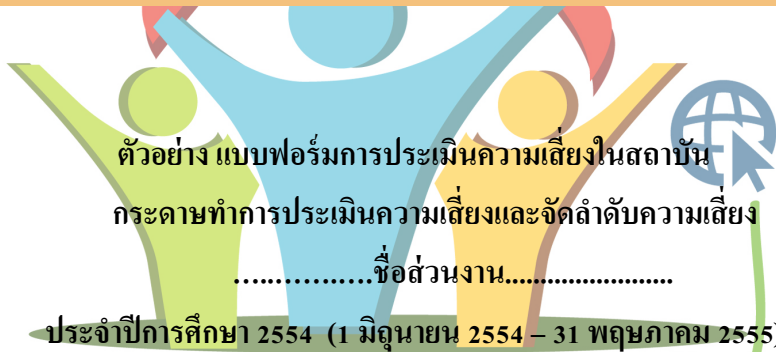
**แผนปฏิบัติการพัฒนาระบบสวัสดิการสังคม
และส่งเสริมชีวิตมั่นคงปลอดภัย พ.ศ.
2550 - 2554**

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

5

เป้าหมายหลักภายใน 5 ปี

- 📖 ครอบครัวยุคใหม่อย่างน้อยร้อยละ 50 มีระบบสวัสดิการชุมชนรองรับ
- 📖 คนไทยผู้ยากลำบากโดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มคนพิการ และกลุ่มผู้สูงอายุ อย่างน้อยร้อยละ 80 สามารถเข้าถึงและได้รับการดูแลด้วยระบบสวัสดิการของ อบต. และเทศบาล
- 📖 หมู่บ้านและชุมชนที่ยากจนทั่วประเทศอย่างน้อยร้อยละ 50 สามารถหลุดพ้นจากภาวะยากลำบากสู่เศรษฐกิจพอเพียงและมีความเข้มแข็ง
- 📖 เยาวชนไทยที่เล่นการพนันและคนยากจนที่ติดการพนันมีจำนวนลดลงอย่างน้อยร้อยละ 50

1.ความเสี่ยง ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
 ด้าน.....
 Information Center for Gambling Control Policy

.....
 ประเด็นยุทธศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัย
 ที่.....
 .....
 ประเด็นยุทธศาสตร์ระดับหน่วยงาน
 ที่.....
 .....
 เป้าประสงค์
 ที่.....
 .....

กลยุทธ์.....

.....

ตัวชี้วัด.....

.....

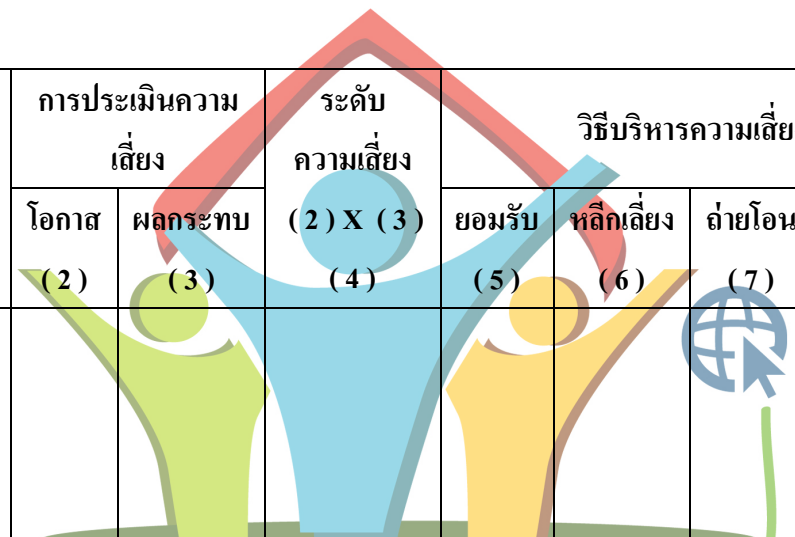
โครงการ/

งาน.....

.....

หน่วยงานที่รับผิดชอบ.....

.....

ความเสี่ยง / ปัจจัยเสี่ยง (1)	การประเมินความ เสี่ยง		ระดับ ความเสี่ยง (2) X (3) (4)	วิธีบริหารความเสี่ยง			แนว ทางการ ปรับปรุง (9)
	โอกาส (2)	ผลกระทบ (3)		ยอมรับ (5)	หลีกเลี่ยง (6)	ถ่ายโอน (7)	

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

คำอธิบายแบบฟอร์ม กระดาษทำการประเมินความเสี่ยงและจัดลำดับความเสี่ยง

1. ชื่อส่วนงาน คือ ชื่อของหน่วยงาน
2. ชื่อกระดาษทำการ คือ แบบฟอร์ม ที่ 2 กระดาษทำประเมินความเสี่ยงและจัดลำดับความเสี่ยง (เพื่อใช้ทำการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ข้อที่ 3 ในตัวบ่งชี้ที่ 7.4 ระบบบริหารความเสี่ยง จากคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ.2553 ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
3. ประเด็นยุทธศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัย
  - ระบุประเด็นยุทธศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัยที่ตรงกับประเด็นความเสี่ยงของหน่วยงาน
4. ประเด็นยุทธศาสตร์ระดับหน่วยงาน
5. เป้าประสงค์
6. กลยุทธ์
7. ตัวชี้วัด
8. โครงการ/งาน
  - ระบุว่าความเสี่ยงด้านนี้ของหน่วยงาน ตรงกับ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด โครงการ/งาน ข้อไหนของหน่วยงาน
  - ความเสี่ยงด้านต่าง ๆ นั้นอาจจะตรงกับประเด็นยุทธศาสตร์ระดับมหาวิทยาลัย / หรือตรงกับประเด็นยุทธศาสตร์ระดับหน่วยงาน ทั้งนี้แล้วแต่บริบทงานของหน่วยงานนั้น ๆ
9. คอลัมน์ (1) ความเสี่ยง / ปัจจัยเสี่ยง
  - ความเสี่ยง คือ เหตุการณ์ใด หรือ กิจกรรมใดของกระบวนการปฏิบัติงาน ที่อาจเกิดความผิดพลาด ความเสียหาย และทำให้ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด
  - ปัจจัยเสี่ยง คือ สาเหตุที่ทำให้เกิดความเสี่ยง มาจากทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน
10. คอลัมน์ (2) และ (3) การประเมินความเสี่ยง / โอกาส / ผลกระทบ
  - การประเมินโอกาสในการเกิดความเสี่ยง ให้ประเมินจากความถี่ที่เคยเกิดเหตุการณ์เสี่ยงในอดีต หรือความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ในอนาคต โดยคาดการณ์จากข้อมูลในอดีต รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมปัจจัยเสี่ยงในปัจจุบัน การประเมินผลกระทบของความเสี่ยง ให้ประเมินจากความรุนแรง ถ้ามีเหตุการณ์เสี่ยงดังกล่าวเกิดขึ้น โดยจะมีความรุนแรงมาก ถ้ากระทบต่อความเชื่อมั่นต่อคุณภาพทางการศึกษาของสถาบัน ฐานะการเงิน ขวัญกำลังใจและความปลอดภัยของบุคลากร เป็นต้น ให้ประมาณโอกาสและความถี่ที่

ความเสี่ยงอาจเกิดขึ้นว่ามีอย่างน้อยเพียงใด เพื่อพิจารณาผลกระทบจากรisk โดยการใช้วิธีการให้คะแนน

โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง

ผลกระทบของความเสี่ยงต่อหน่วยงาน

โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง	ความถี่โดยเฉลี่ย	คะแนน	ผลกระทบ	มูลค่าความเสียหาย	คะแนน
สูงมาก	1 เดือนต่อครั้งหรือมากกว่า	5	สูงมาก	> 10 ล้านบาท	5
สูง	1-6 เดือนต่อครั้งแต่ไม่เกิน	4	สูง	> 2.5 แสนบาท – 10 ล้านบาท	4
ปานกลาง	5 ครั้ง	3	ปานกลาง	> 50,000 บาท - 2.5 แสนบาท	3
น้อย	1 ปีต่อครั้ง	2	น้อย	> 10,000 บาท - 50,000 บาท	2
น้อยมาก	2-3 ปีต่อครั้ง	1	น้อยมาก	ไม่เกิน 10,000 บาท	1
	5 ปีต่อครั้ง				

หมายเหตุ : มูลค่าความเสียหายและความถี่เป็นเพียงตัวอย่างการนำไปใช้ ควรมีการกำหนดให้เหมาะสมกับขนาด ภารกิจ และลักษณะการดำเนินงานของหน่วยงาน

11. คอลัมน์ (4) ระดับความเสี่ยง (มาจากคอลัมน์ (2) X (3))

- การวิเคราะห์ความเสี่ยงของสองจุดนี้ต้องใช้วิจารณญาณอย่างมากว่าควรอยู่ในระดับใด เพราะการวัดความเสี่ยงทำได้ยาก โดยอาจพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง และผลกระทบของความเสี่ยงต่อหน่วยงานว่าก่อให้เกิดความเสี่ยงในระดับใด ระดับความเสี่ยง คือ คะแนนของโอกาส X คะแนนของผลกระทบ

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน
Information Center for Gambling Control Policy

โอกาสที่จะเกิดความเสียหาย

ผลกระทบจากความเสียหาย		ต่ำมาก (1)	ต่ำ (2)	ปานกลาง (3)	สูง (4)	สูงมาก (5)
	สูงมาก(5)	5	10	15	20	25
	สูง(4)	4	8	12	16	20
	ปานกลาง(3)	3	6	9	12	15
	ต่ำ(2)	2	4	6	8	10
	ต่ำมาก(1)	1	2	3	4	5

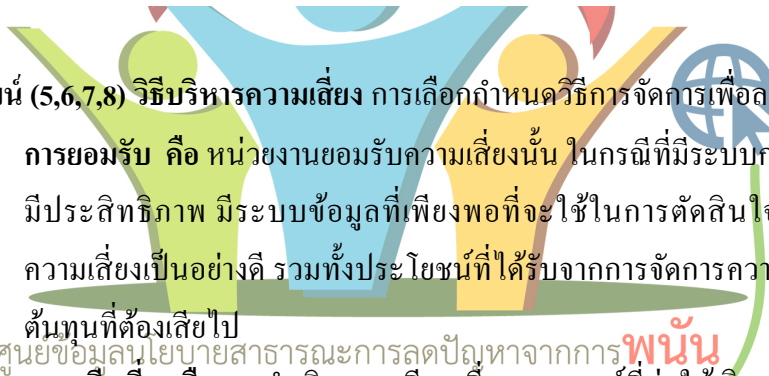
1-2 มีโอกาสที่จะเกิดความเสียหายต่ำ

3-6 มีโอกาสที่จะเกิดความเสียหายปานกลาง

7-12 มีโอกาสที่จะเกิดความเสียหายสูง

13-25 มีโอกาสที่จะเกิดความเสียหายสูงมาก

1

12. **คอลัมน์ (5,6,7,8) วิธีบริหารความเสี่ยง** การเลือกกำหนดวิธีการจัดการเพื่อลดความเสี่ยง
- **การยอมรับ** คือ หน่วยงานยอมรับความเสี่ยงนั้น ในกรณีที่มีระบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ มีระบบข้อมูลที่เพียงพอที่จะใช้ในการตัดสินใจและมีความเข้าใจความเสี่ยงเป็นอย่างดี รวมทั้งประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการความเสี่ยงอาจน้อยกว่าต้นทุนที่ต้องเสียไป
  - **การหลีกเลี่ยง** คือ การดำเนินการหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง เช่น หลีกเลี่ยงและหยุดทำกิจกรรมเหล่านั้น เช่น มหาวิทยาลัยไม่ทำร้านสวัสดิการเอง แต่เก็บค่าเช่าจากเอกชน
  - **การถ่ายโอน** คือ เป็นการแบ่งความรับผิดชอบให้ผู้อื่นร่วมรับความเสี่ยง เช่น การทำประกันอุบัติเหตุให้กับนิสิตที่เดินทางไปศึกษาดูงาน เป็นต้น
  - **การควบคุม** คือ เป็นการลดหรือควบคุมความเสี่ยงโดยใช้กระบวนการควบคุมภายในเพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสียหายและลดผลกระทบที่จะเกิดจากความเสียหาย
13. **คอลัมน์ (9) แนวทางการปรับปรุง**
- ระบุวิธีดำเนินการเพื่อแก้ไขปรับปรุง หรือเพื่อควบคุม ป้องกันหรือลดความเสี่ยง เช่น การจัดโครงการ/กิจกรรม เป็นต้น

สงวนลิขสิทธิ์ © 2559

โดย ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน (ICGP)

พ.ศ. 2559

อนุญาตให้นำเนื้อหาในเอกสารนี้ไปใช้และเผยแพร่ โดยมีให้ผลิตซ้ำเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า รวมทั้งให้อ้างอิงแหล่งที่มาจากศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน (ICGP)

พิมพ์ที่ : กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย

ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะการลดปัญหาจากการพนัน (ICGP)
มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ (มสช.)
1168 ซอยพหลโยธิน 22 ก.พหลโยธิน
แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

: 0-2511-5855

: 0-2939-2122

: ICGP@THAINHF.ORG

: WWW.THAINHF.ORG/ICGP

: ICGCP

: @ICGP1

**: ศูนย์ข้อมูลนโยบายสาธารณะ
เพื่อลดปัญหาจากการพนัน**

สนับสนุนโดย
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)